

**INSTYTUT GOSPODARKI SUROWCAMI MINERALNYMI I ENERGIA
POLSKIEJ AKADEMII NAUK**
**MINERAL AND ENERGY ECONOMY RESEARCH INSTITUTE
OF THE POLISH ACADEMY OF SCIENCES**

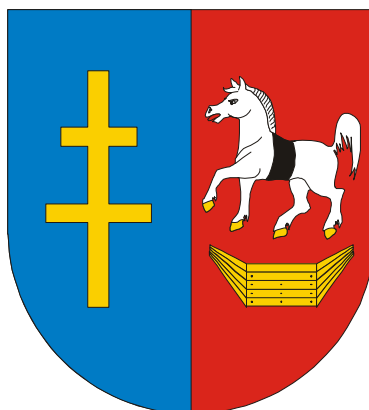
ul. J. Wybickiego 7

31-261 Kraków

Bank Pekao S.A.
35 1240 4722 1111 0000 4852 6014
NIP: 675-000-19-00

e-mail: centrum@min-pan.krakow.pl
www: <http://www.min-pan.krakow.pl>

Tel.: sekretariat (+48 12) 632 38 35
centrala: (+48 12) 632 33 00
fax: (+48 12) 632 35 24

**PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO SKUTKÓW
REALIZACJI PROJEKTU AKTUALIZACJI
PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA POWIATU WŁOSZCZOWSKIEGO**

na lata 2012 – 2015

z perspektywą do roku 2019

Włoszczowa - grudzień 2011

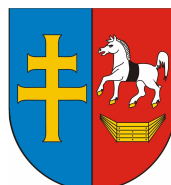
Posiadamy certyfikowany Zintegrowany System Zarządzania spełniający wymagania norm: PN-EN ISO 9001:2009 oraz PN-EN ISO 14001:2005

**Instytut Gospodarki Surowcami Mineralnymi i Energią
Polskiej Akademii Nauk**

31-261 Kraków, ul. Józefa Wybickiego 7,
Telefon: 12 633 58 69, Fax: 12 632 35 24

**Zamawiający:
Starostwo Powiatowe
we Włoszczowie
ul. Wiśniowa 10
29-100 Włoszczowa**

**PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA
NA ŚRODOWISKO
SKUTKÓW REALIZACJI PROJEKTU AKTUALIZACJI
PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA POWIATU WŁOSZCZOWSKIEGO
NA LATA 2012 – 2015
z perspektywą do roku 2019**

Kierownik zespołu autorskiego
dr inż. Beata Kłojzy-Karczmarczyk

Włoszczowa - grudzień 2011 r.

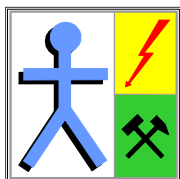
Zamawiający:

**Starostwo Powiatowe we Włoszczowie
ul. Wiśniowa 10
29-100 Włoszczowa**

Prognoza oddziaływania na środowisko skutków realizacji projektu aktualizacji Programu ochrony środowiska dla Powiatu Włoszczowskiego na lata 2012 – 2015 z perspektywą do roku 2019

Wykonano zgodnie z umową nr 10/ROL/2011 (Nr rej. 38(C-2)11)

Wykonawca:

**Instytut Gospodarki Surowcami Mineralnymi i Energią
Polskiej Akademii Nauk**
ul. Wybickiego 7 31-261 Kraków

Pracownia Badań Środowiskowych i Gospodarki Odpadami
tel. 12 633 58 69
e-mail: beatakk@min-pan.krakow.pl

Zespół autorski:

dr inż. Beata Kłojzy-Karczmarczyk

dr inż. Said Makoudi

mgr inż. Janusz Mazurek

mgr inż. Jarosław Staszczak

tech. Jan Żółtek

Włoszczowa - grudzień 2011

SPIS TREŚCI

1. Wprowadzenie	4
1.1. Cele i zakres sporządzonej prognozy	5
1.2. Metodyka zastosowana do opracowania prognozy	6
2. Informacje o zawartości i głównych celach projektowanego dokumentu oraz ich powiązaniach z innymi dokumentami.....	8
2.1. Zakres opracowania i główne cele projektowanego programu ochrony środowiska dla powiatu włoszczowskiego	8
2.2. Powiązania projektowanego programu z innymi dokumentami strategicznymi.....	10
2.3. Cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu oraz sposoby ich uwzględnienia podczas opracowywania programu.....	17
3. Ocena istniejącego stanu środowiska oraz głównych zagrożeń istotnych z punktu widzenia opracowywanego projektowanego dokumentu.....	19
3.1. Charakterystyka ogólna powiatu włoszczowskiego.....	19
3.2. Powietrze atmosferyczne	23
3.3. Wody powierzchniowe i wody podziemne.....	26
3.4. Powierzchnia ziemi i zanieczyszczenie gleb.....	37
3.5. Walory przyrodnicze powiatu włoszczowskiego.....	39
3.6. Klimat akustyczny	47
3.7. Elektromagnetyczne promieniowanie niejonizujące	51
3.8. Gospodarka odpadami	53
3.9. Odnawialne źródła energii	54
4. Potencjalne zmiany stanu środowiska, jakie mogą nastąpić w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu.....	55
5. Przewidywane znaczące oddziaływania na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000, oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko, wynikające z realizacji projektowanego dokumentu	58
5.1. Oddziaływanie na klimat i jakość powietrza atmosferycznego	59
5.2. Oddziaływanie na jakość wód powierzchniowych i podziemnych	59
5.3. Oddziaływanie na stan powierzchni ziemi i jakość gleb.....	60
5.4. Oddziaływanie na rośliny, zwierzęta, walory przyrodnicze oraz różnorodność biologiczną.....	61
5.5. Oddziaływanie na klimat akustyczny	63
5.6. Przewidywane oddziaływanie na zdrowie i życie ludzi	63
5.7. Oddziaływanie na zabytki i dobra materialne	64
5.8. Oddziaływanie w zakresie gospodarki odpadami	64
5.9. Oddziaływanie związane z możliwością wystąpienia poważnych awarii.....	65
6. Główne istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy o ochronie przyrody	67
7. Informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko.....	68
8. Rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą niekorzystnych oddziaływań na środowisko skutków realizacji projektu programu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru	69
9. Analiza możliwości zastosowania rozwiązań alternatywnych do przedstawionych w projekcie programu ochrony środowiska dla powiatu włoszczowskiego.....	71
10. Wskazanie napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy, napotkanych w trakcie opracowania programu.....	72
11. Propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania.....	73
12. Streszczenie w języku niespecjalistycznym.....	76
13. Spis wykorzystanych materiałów	79

1. WPROWADZENIE

Projekt aktualizacji „*Programu ochrony środowiska dla Powiatu Włoszczowskiego na lata 2012-2015 z perspektywą do roku 2019*” stanowi aktualizację dokumentu programowego opracowanego na lata 2007 – 2011, przez Instytut Gospodarki Surowcami Mineralnymi i Energią, Polskiej Akademii Nauk w Krakowie, w roku 2007, zatwierdzonego uchwałą nr XII/68/07 Rady Powiatu Włoszczowskiego z dnia 13 grudnia 2007 r.

Opracowując projekt aktualizacji „*Programu ochrony środowiska dla Powiatu Włoszczowskiego na lata 2012-2015 z perspektywą do roku 2019*”, Zarząd Powiatu Włoszczowskiego zobowiązany jest do przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko tego dokumentu programowego. Powyższy obowiązek nałożony został w art. 46, *Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. z 2010 r. Nr 119, poz. 804)*.

Zakres niniejszej prognozy został uzgodniony pismem z dn. 26.09.2011r. nr WPN-II.411.17.2011.MO, Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Kielcach oraz pismem Świętokrzyskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego z dn. 27.09.2011r nr SEV.9022.5.71.2011.

Prognoza oddziaływania na środowisko (w skrócie Prognoza) skutków realizacji *projektu aktualizacji „Programu ochrony środowiska dla Powiatu Włoszczowskiego na lata 2012-2015 z perspektywą do roku 2019”*, została opracowana zgodnie z wymogami określonymi w ustawie *Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 – z późn. zm.)* oraz zgodnie z ustawą z dnia 3 października 2008 r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. z 2008 r. Nr 199, poz. 1227 z późn. zm.)* oraz zgodnie z ustawą z dnia 21 maja 2010 r. *o zmianie ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2010 r. Nr 119, poz. 804)*.

Prognoza została sporządzona na podstawie szczegółowej analizy treści aktualizowanego „Programu ochrony środowiska” i stanowi określenie prawdopodobnych skutków w środowisku, jakie mogą wystąpić w wyniku podjęcia realizacji powyższego dokumentu lub w przypadku jego zaniechania.

Prognoza jest dokumentem wspierającym proces decyzyjny i procedurę konsultacji społecznej. Prognoza wskazuje również na możliwe negatywne skutki realizacji analizowanego dokumentu oraz przedstawia zalecenia dotyczące przeciwdziałania ewentualnym negatywnym skutkom oraz wskazuje sposoby ich minimalizacji. Wnioski i rekomendacje zawarte w Prognozie

powinny być włączone do działań w związku z realizacją projektu aktualizacji „Programu ochrony środowiska dla powiatu włoszczowskiego”.

1.1. CEL I ZAKRES SPORZĄDZONEJ PROGNOZY

Prognoza została sporządzona w celu określenia możliwego oddziaływania na środowisko ustaleń przyjętych w projekcie aktualizacji „Programu ochrony środowiska dla powiatu włoszczowskiego”.

Ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, w części dotyczącej ocen oddziaływania na środowisko, zastępuje ustawę Prawo ochrony środowiska. Zgodnie z powyższym, prognoza oddziaływania na środowisko (stosownie do ocenianego przedsięwzięcia) powinna zawierać następujące elementy (*art. 51*):

1. *Organ opracowujący projekt dokumentu, o którym mowa w art. 46 lub 47, sporządza prognozę oddziaływania na środowisko.*
2. *Prognoza oddziaływania na środowisko:*
 - 1) *zawiera:*
 - I. *informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami,*
 - II. *informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy,*
 - III. *propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania,*
 - IV. *informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko,*
 - V. *streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym;*
 - 2) *określa, analizuje i ocenia:*
 - a) *istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu,*
 - b) *stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem,*
 - c) *istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody,*
 - d) *cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego*

dokumentu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu,

e) przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko, a w szczególności na:

- różnorodność biologiczną
- ludzi,
- zwierzęta,
- rośliny,
- wodę,
- powietrze,
- powierzchnię ziemi,
- krajobraz,
- klimat,
- zasoby naturalne,
- zabytki,
- dobra materialne
- z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy;

3) przedstawia:

- a) rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru,
- b) biorąc pod uwagę cele i geograficzny zasięg dokumentu oraz cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru – rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru albo wyjaśnienie braku rozwiązań alternatywnych, w tym wskazania napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy.

1.2. METODYKA ZASTOSOWANA DO OPRACOWANIA PROGNOZY

Prognoza oddziaływania na środowisko skutków realizacji projektu aktualizacji „Programu ochrony środowiska dla powiatu włoszczowskiego” została sporządzona w ramach procedury postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko skutków realizacji planów i programów.

Zgodnie z wymogami ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. z 2008 r. Nr 199, poz. 1227 z późn. zm.) oraz zgodnie z przepisami prawa Unii Europejskiej (Dyrektywa 2001/42/WE i 2003/4/WE), prognozę oddziaływania na środowisko projektów programów sporządza się w formie raportu zawierającego podstawowe elementy oceny strategicznej.

Prognozę oddziaływania na środowisko sporządzono stosując metody opisowe, polegające na analizie tekstu projektowanego dokumentu, obejmujące charakterystyki istniejącego stanu zasobów środowiska z uwzględnieniem przewidywanych znaczących oddziaływań oraz z uwzględnieniem obszarów prawnie chronionych.

Przed przystąpieniem do opracowywania Prognozy i wyborem metody przyjęto następujące założenia, według których analizowano oddziaływanie realizacji zadań umieszczonych w projektowanym Programie:

- zasadniczym punktem odniesienia jest diagnoza stanu środowiska na podstawie dostępnych opracowań (m.in. WIOŚ) oraz analiza istniejących funkcji terenów, ich zagospodarowania i aktualnego użytkowania,
- założono, że nastąpi całkowita realizacja działań określonych w Programie,
- realizacja poszczególnych zadań, które jednocześnie wynikają z założeń ochrony środowiska nastąpi w okresie od roku 2012 do 2019,
- dopuszcza się możliwość zmian w realizacji zadań, w możliwie krótkim przedziale czasowym, wynikającą np. z przyczyn finansowych lub zmian możliwości organizacyjnych. Zmiany te nie mogą jednak spowodować pogorszenia stanu środowiska przyrodniczego.

Do sporządzenia Prognozy wykorzystano również metody analizy porównawczej i waloryzacji, które najpełniej pozwalają odnieść się do poszczególnych problemów i zagadnień. Wykorzystano również dane literaturowe w zakresie oddziaływania zanieczyszczeń, wpływu na zdrowie ludzi i wpływu na poszczególne elementy środowiska.

2. INFORMACJE O ZAWARTOŚCI I GŁÓWNYCH CELACH PROJEKTU DOKUMENTU ORAZ ICH POWIĄZANIACH Z INNYMI DOKUMENTAMI

2.1. ZAKRES OPRACOWANIA I GŁÓWNE CELE PROJEKTOWANEGO PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU WŁOSZCZOWSKIEGO

Projekt aktualizacji „Programu ochrony środowiska dla Powiatu Włoszczowskiego na lata 2012-2015 z perspektywą do roku 2019” został opracowany w trybie i na zasadach określonych w przepisach o ochronie środowiska i obejmuje poszczególne komponenty środowiska na obszarze powiatu.

Nadrzędnym celem aktualizacji „Programu ochrony środowiska dla Powiatu Włoszczowskiego na lata 2012-2015 z perspektywą do roku 2019”, jest analiza aktualnego stanu środowiska na terenie powiatu oraz wynikająca z analizy, weryfikacja i aktualizacja celów i kierunków działań zmierzających do zrównoważonego rozwoju powiatu, w którym ochrona środowiska stanowi istotną część procesów rozwoju gospodarczego i społecznego.

Ochrona środowiska powinna być zagadnieniem spójnym z całością działań realizowanych przez powiat. Naczelną zasadą, która powinna być przyjęta w działaniach zmierzających do zdrowego i przyjaznego środowiska jest zasada zrównoważonego rozwoju. Oznacza to, taki rozwój, który zaspokaja potrzeby obecnego pokolenia, nie ograniczając możliwości realizacji potrzeb przyszłych pokoleń. Zrównoważony rozwój oznacza prowadzenie szerokiej działalności gospodarczej i społecznej przy jednoczesnym ograniczaniu lub eliminowaniu dalszej degradacji środowiska naturalnego oraz na podejmowaniu działań zmierzających do rewitalizacji zniszczonych elementów środowiska. Projekt aktualizacji „Programu ochrony środowiska dla Powiatu Włoszczowskiego na lata 2012-2015 z perspektywą do roku 2019” składa się z następujących rozdziałów:

Rozdział 1. Wprowadzenie

W rozdziale tym przedstawiono podstawę prawną i formalną sporządzenia aktualizacji „Programu ochrony środowiska dla powiatu włoszczowskiego”, główne cele opracowania oraz cele polityki ekologicznej państwa oraz województwa świętokrzyskiego, istotne dla formy i treści opracowywanego dokumentu.

Rozdział 2. Charakterystyka ogólna Powiatu Włoszczowskiego

W rozdziale omówiono główne uwarunkowania lokalizacyjne (administracyjne i geograficzne), demograficzne oraz sytuację gospodarczą powiatu w powiązaniu z warunkami naturalnymi (budowa geologiczna, hydrogeologiczna, środowisko przyrodnicze, hydrologia, użytkowanie terenu i charakterystyka gleb).

Rozdział 3. Stan i ocena zagrożeń środowiska Powiatu Włoszczowskiego

Rozdział ten jest jednym z dwóch najistotniejszych elementów aktualizowanego „Programu ochrony środowiska dla powiatu włoszczowskiego”, zawiera aktualne informacje o stanie wszystkich istotnych komponentów środowiska naturalnego na terenie powiatu oraz przedstawia najważniejsze zdiagnozowane zagrożenia dla środowiska, stwierdzone na podstawie przeprowadzonej analizy stanu aktualnego. Dokonana ocena i diagnoza zagrożeń środowiska, stanowiła podstawę do określenia celów i kierunków działań ekologicznych do roku 2019.

Rozdział 4. Cele programu ochrony środowiska, kierunki działań ekologicznych

W rozdziale, w wyniku dokonanej oceny stanu aktualnego oraz analizy zagrożeń dla środowiska na terenie powiatu włoszczowskiego, przedstawiono najważniejsze priorytety polityki ekologicznej powiatu. Określone zostały główne cele ekologiczne do osiągnięcia do roku 2019, oraz wynikające z nich kierunki działań na lata 2012-2015. Zgodnie z aktualnie obowiązującą Polityką ekologiczną państwa, cele oraz kierunki działań ekologicznych w aktualizowanym Programie, rozpatrywano w trzech głównych obszarach działań:

- działania o charakterze systemowym,
- ochrona zasobów naturalnych,
- poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego.

Rozdział 5. Wytyczne do sporządzania programów gminnych

W związku z zasadą że sporządzane programy niższego szczebla powinny być zgodne z programami o charakterze nadrzędnym, przedstawiono wskazówki odnośnie sposobu i zakresu wykorzystania ustaleń zawartych w programie powiatowym podczas opracowywania gminnych programów ochrony środowiska.

Rozdział 6. Harmonogram realizacji zadań ekologicznych

W rozdziale w sposób syntetyczny (w ujęciu tabelarycznym) przedstawiono sposób realizacji priorytetów ekologicznych powiatu, określając jednocześnie do jakiej grupy zadań należą poszczególne działania planowane do realizacji (zadania własne powiatu, zadania koordynowane przez powiat a realizowane przez inne jednostki oraz zadania będące w zakresie kompetencji gmin). Większość z proponowanych kierunków działań to zadania o charakterze ciągłym, których realizacja będzie prowadzona w okresie obowiązywania programu, a stopień ich zrealizowania będzie zależny od posiadanych środków finansowych.

Rozdział 7. Narzędzia i instrumenty polityki ekologicznej

W rozdziale przedstawiono najważniejsze instrumenty prawne, finansowe oraz społeczne za pomocą których można będzie dążyć do osiągnięcia celów i zadań ekologicznych nakreślonych w projekcie aktualizowanego „Programu ochrony środowiska dla powiatu włoszczowskiego”.

Rozdział 8. Zarządzanie i monitoring realizacji programu

W rozdziale określono kto i w jaki sposób powinien sprawować nadzór nad realizacją postanowień zawartych w Programie. Określono sposób w jaki powinien być prowadzony monitoring wdrażania programu (monitoring jakości środowiska oraz monitoring skuteczności realizacji polityki środowiskowej w powiecie). Określono najważniejsze mierniki monitorowania stopnia realizacji „Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Włoszczowskiego” z podziałem na poszczególne monitorowane komponenty środowiska lub główne źródła jego zagrożeń.

Rozdział 9. Streszczenie Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Włoszczowskiego

Rozdział zawiera streszczenie najważniejszych treści, w tym głównych celów projektowanego Programu ochrony środowiska, przedstawione w języku niespecjalistycznym.

Rozdział 10. Spis wykorzystanych materiałów

W rozdziale zamieszczono wykaz wszystkich dokumentów oraz innych źródeł stanowiących podstawę wykonania projektu „Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Włoszczowskiego”.

2.2. POWIĄZANIA PROJEKTOWANEGO PROGRAMU Z INNYMI DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI

Zarówno cele szczegółowe jak i główne kierunki działań projektu POŚ dla powiatu włoszczowskiego zostały zdefiniowane z zachowaniem ścisłej relacji z celami i priorytetami przyjętymi w innych dokumentach i opracowaniach odnoszących się bezpośrednio lub pośrednio do problemów ochrony środowiska, takich jak:

- „Polityka Ekologiczna Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016”,
- „Program ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego na lata 2011-2015”,
- „Strategia Rozwoju Powiatu Włoszczowskiego”,
- „Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Włoszczowskiego”.

Polityka Ekologiczna Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016

Dokument Polityka Ekologiczna Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016 oparta jest na konstytucyjnej zasadzie zrównoważonego rozwoju, dlatego zasada ta musi być uwzględniona we wszystkich dokumentach strategicznych oraz programach opracowywanych na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym.

Planowane działania w obszarze ochrony środowiska w Polsce są zgodne z priorytetami Unii Europejskiej (VI wspólnotowy program działań w zakresie środowiska naturalnego). Zgodnie z ostatnim przeglądem wspólnotowej polityki ochrony środowiska do najważniejszych zadań należy zaliczyć:

- działania na rzecz zapewnienia realizacji zasady zrównoważonego rozwoju,
- przystosowanie do zmian klimatu,
- ochrona różnorodności biologicznej.

Głównymi celami Polityki ekologicznej państwa są:

- doprowadzenie do sytuacji, w której projekty dokumentów strategicznych wszystkich sektorów gospodarki będą zgodnie z obowiązującym w tym zakresie prawem, poddawane procedurze oceny oddziaływania na środowisko i wyniki tej oceny będą uwzględniane w ostatecznych wersjach tych dokumentów,
- uruchomienie takich mechanizmów prawnych, ekonomicznych i edukacyjnych, które prowadziłyby do rozwoju proekologicznej produkcji towarów oraz do świadomych postaw konsumenckich zgodnie z zasadą rozwoju zrównoważonego. Działania te powinny objąć pełną internalizację kosztów zewnętrznych związanych z presją na środowisko,
- jak najszersze przystępowanie do systemu EMAS, rozpowszechnianie wiedzy wśród społeczeństwa o tym systemie i tworzenie korzyści ekonomicznych dla firm i instytucji będących w systemie,
- podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa,
- zwiększenie roli polskich placówek badawczych we wdrażaniu eko-innowacji w przemyśle oraz w produkcji wyrobów przyjaznych dla środowiska oraz doprowadzenie do zadowalającego stanu systemu monitoringu środowiska,
- stworzenie systemu prewencyjnego, mającego na celu zapobieganie szkodom w środowisku i sygnalizującego możliwość wystąpienia szkody. W przypadku wystąpienia szkody w środowisku koszty naprawy muszą w pełni ponieść jej sprawcy,
- przywrócenie właściwej roli planowania przestrzennego na obszarze całego kraju, w szczególności dotyczy to miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które powinny być podstawą lokalizacji nowych inwestycji,
- zachowanie bogatej różnorodności biologicznej polskiej przyrody na różnych poziomach organizacji: na poziomie wewnątrzgatunkowym (genetycznym), gatunkowym oraz ponadgatunkowym (ekosystemowym), wraz z umożliwieniem zrównoważonego rozwoju gospodarczego kraju, który w sposób niekonfliktowy współistnieje z różnorodnością biologiczną,
- racjonalizacja gospodarowania zasobami wód powierzchniowych i podziemnych w taki sposób, aby uchronić gospodarkę narodową od deficytów wody i zabezpieczyć przed skutkami powodzi oraz zwiększenie samofinansowania gospodarki wodnej. Dążenie do maksymalizacji oszczędności zasobów wodnych na cele przemysłowe i konsumpcyjne, zwiększenie retencji wodnej oraz skuteczna ochrona głównych zbiorników wód podziemnych przed zanieczyszczeniem,
- rozpowszechnianie dobrych praktyk rolnych i leśnych, zgodnych z zasadami rozwoju zrównoważonego, przeciwdziałanie degradacji terenów rolnych, łąkowych i wodno-błotnych

- przez czynniki antropogeniczne, a także zwiększenie skali rekultywacji gleb zdegradowanych i zdewastowanych, przywracając im funkcję przyrodniczą, rekreacyjną lub rolniczą,
- racjonalizacja zaopatrzenia ludności oraz sektorów gospodarczych w kopaliny i wodę z zasobów podziemnych oraz otoczenia ich ochroną przed ilościową i jakościową degradacją.

Cele Polityki Ekologicznej Państwa w powiązaniu ze specyfiką powiatu włoszczowskiego wyznaczają konkretne działania dla projektu aktualizacji „Programu ochrony środowiska dla powiatu włoszczowskiego na lata 2012-2015” w trzech głównych zakresach działań:

- zakres zagadnień systemowych,
- ochrona dziedzictwa przyrodniczego i zasobów naturalnych,
- zakres działań dla poprawy jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego.

„Program ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego na lata 2011-2015”

Program ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego jest dokumentem określającym cele i priorytety w obszarze poprawy stanu środowiska województwa świętokrzyskiego. Cele te nakreślają konkretne wyzwania dla projektowanego „Programu ochrony środowiska dla powiatu włoszczowskiego”. Nadrzędnym celem polityki ekologicznej dla województwa świętokrzyskiego jest:

„Zrównoważony rozwój województwa, w którym środowisko przyrodnicze i jego ochrona mają znaczący wpływ na przyszły charakter tego obszaru i równocześnie wspierają jego rozwój gospodarczy i społeczny”

Cel ten jest zgodny z celem generalnym sformułowanym w "Strategii rozwoju województwa świętokrzyskiego do 2020 roku". W „Programie ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego na lata 2011-2015” sformułowano następujące cele ekologiczne:

1. W zakresie zagadnień systemowych:

- kształtowanie nawyków kultury ekologicznej mieszkańców województwa świętokrzyskiego,
- zagwarantowanie szerokiego dostępu do informacji o środowisku oraz zrównoważona polityka konsumpcyjna,
- zapewnienie włączenia celów ochrony środowiska do wszystkich sektorowych dokumentów strategicznych i przeprowadzenia oceny wpływu ich realizacji na środowisko przed ich zatwierdzeniem,
- kształtowanie harmonijnej struktury funkcjonalno – przestrzennej województwa, sprzyjającej równoważeniu wykorzystania walorów przestrzeni z rozwojem gospodarczym, wzrostem jakości życia i trwałym zachowaniem wartości środowiska,
- promowanie i wsparcie wdrażania systemów zarządzania środowiskowego w gałęziach przemysłu o znaczącym oddziaływaniu na środowisko, w sektorze małych przedsiębiorstw oraz administracji publicznej szczebla regionalnego i lokalnego,

- wdrożenie mechanizmów zapewniających ekonomizację ochrony środowiska.
- 2. W zakresie ochrony dziedzictwa przyrodniczego i racjonalnego użytkowania zasobów przyrody:
 - ochrona i wzrost różnorodności biologicznej i krajobrazowej województwa,
 - rozwijanie trwale zróżnicowanej, wielofunkcyjnej gospodarki leśnej,
 - ochrona środowiska glebowego przed degradacją,
 - zrównoważone korzystanie z zasobów kopalin oraz minimalizacja niekorzystnych skutków ich eksploatacji.
- 3. W zakresie zrównoważonego wykorzystania surowców, materiałów, wody i energii:
 - wzrost efektywności wykorzystania zasobów wodnych i surowcowych na cele gospodarcze,
 - zwiększenie efektywności energetycznej gospodarki, zapobieganie oraz ograniczanie ilości odpadów i ich negatywnego oddziaływania na środowisko,
 - zwiększenie odnawialnych źródeł energii na terenie województwa,
 - trwały i zrównoważony rozwój w gospodarowaniu zasobami wodnymi województwa oraz skuteczna ochrona przed powodzią i suszą.
- 4. W zakresie poprawy jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego:
 - osiągnięcie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych województwa,
 - spełnianie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza oraz standardów emisyjnych z instalacji, wymaganych przepisami prawa,
 - zmniejszenie zagrożenia mieszkańców województwa ponadnormatywnym hałasem, szczególnie emitowanym przez środki transportu,
 - minimalizacja oddziaływania pól elektromagnetycznych na zdrowie człowieka i środowisko,
 - ograniczenie skutków poważnych awarii przemysłowych dla ludzi i środowiska.

Powyższe cele i priorytety stanowiły podstawę do sprecyzowania kierunków działań określonych w „Programie ochrony środowiska dla powiatu włoszczowskiego na lata 2012-2015 w perspektywie do roku 2019”.

„Strategia Rozwoju Powiatu Włoszczowskiego”

„Strategia Rozwoju Powiatu Włoszczowskiego” jest podstawowym dokumentem określającym cele, priorytety i kierunki polityki rozwoju powiatu. Jest punktem odniesienia dla strategii i programów opracowywanych przez jednostki samorządu terytorialnego w powiecie włoszczowskim, dokumentem wyjściowym dla poszczególnych, branżowych strategii. Misja, która brzmi:

„Powiat Włoszczowski to powiat o wysokim poziomie życia mieszkańców, przyjazny dla inwestorów, silny gospodarczo, większy terytorialnie, czysty ekologicznie, gdzie rozwiązywane są wszystkie sprawy mieszkańców, czujących związek z "Małą Ojczyzną", jaką stanowi powiat”,

jest deklaracją, która określa planowany proces rozwojowy służący poprawie wizerunku powiatu w perspektywie kilku do kilkunastu lat. Strategicznymi celami są:

1. Czyste i zdrowe środowisko Powiatu Włoszczowskiego

- Odpady stałe właściwie zagospodarowane,
- Pozyskiwanie energii ze źródeł odnawialnych,
- Preferencje dla działań w zakresie ochrony środowiska,
- Program edukacji ekologicznej wszystkich mieszkańców,
- Program estetycznego wyglądu powiatu,
- Program gospodarki wodnej powiatu,
- Program zagospodarowania i wykorzystania zasobów naturalnych,
- Program zagospodarowania odpadów zawierających azbest,
- Promocja walorów ekologicznych,
- System ekologicznego ogrzewania gospodarstw domowych i przedsiębiorstw,
- System monitorowania poziomu zanieczyszczenia środowiska naturalnego,
- Zrównoważona gospodarka leśna,
- Zrównoważony rozwoju obszarów wiejskich i miejskiego kreowany z dbałością o środowisko naturalne.

2. Powiat Włoszczowski atrakcyjny dla inwestorów

- Baza informacyjna,
- Funkcjonuje infrastruktura miękka otoczenia biznesu,
- Istnieje dobra infrastruktura techniczna twarda,
- Katalog ofert inwestycyjnych powiatu, gmin i firm,
- Powiatowy Fundusz Gwarancyjny dla małej przedsiębiorczości,
- Powiatowy Fundusz Wzajemnych Ubezpieczeń,
- Powszechna baza dla multimedialnych metod nauczania,
- Pozyskiwanie kapitału ze źródeł zewnętrznych,
- Program aktywizacji gospodarczej małych i średnich przedsiębiorstw,
- Program aktywizacji Powiatowego Biura Pracy,
- Program podniesienia konkurencyjności powiatu, gmin do standardów Unii Europejskiej,
- Program stworzenia warunków i klimat dla przedsiębiorców,
- Program zaangażowania ludzi młodych w rozwój powiatu,
- Program zagospodarowania atrakcyjnych terenów pod wypoczynek i rekreację,
- Program zintegrowanego działania istniejących przedsiębiorstw na rzecz promocji,
- Punkt obsługi przedsiębiorców w Starostwie Powiatowym,
- System stałego podnoszenie kwalifikacji bezrobotnych pod kątem realnych i perspektywicznych miejsc pracy,
- System szkoleń i doradztwa,

- System wspierania działań na rzecz inwestycji turystyczno – sportowych,
 - System wspierania małych i średnich przedsiębiorstw w tworzeniu nowych miejsc pracy,
 - System wspierania rozwoju turystyki kwalifikowanej,
 - System współpracy przedsiębiorcy – samorząd lokalny (powiatowy, gminny),
 - Współpraca firm z terenu powiatu,
 - Wszechstronny rozwój usług dla ludności.
3. Rozwinięte, nowoczesne i dochodowe rolnictwo w Powiecie Włoszczowskim
- Centrum Informacji Rolniczej,
 - Marketing produkcji rolnej,
 - Program rozwoju agroturystyki,
 - Sprawnie funkcjonujący sektor usług dla rolnictwa,
 - System szkoleń dla rolników,
 - Uszlachetnianie produkcji rolnej,
 - Współpraca gospodarstw rolnych – tworzenie sprawnych grup producenckich.
4. Sprawny system informacji i promocji Powiatu Włoszczowskiego
- "Głos Włoszczowy" - gazetą wszystkich mieszkańców Powiatu,
 - Powiatowe centrum informacji europejskiej,
 - Program kształtowania mentalności społeczeństwa i podnoszenia jego kwalifikacji na gruncie europejskości,
 - Program powrotu ludzi wykształconych do powiatu,
 - Program promocji powiatu,
 - Program tworzenia warunków do rozwoju społeczeństwa informacyjnego,
 - System przepływu informacji Starostwo Powiatowe – Urzędy Gmin – Mieszkańcy,
 - System przepływu informacji wewnątrz Starostwa.
5. Wysoka jakość świadczonych usług publicznych w Powiecie Włoszczowskim
- Program ochrony praw konsumenta,
 - Program pomocy i wsparcia osób niepełnosprawnych,
 - Program powstrzymania migracji poza powiat,
 - Program wspierania osadnictwa na terenie powiatu,
 - Program zagospodarowania niewykorzystanych obiektów mienia komunalnego.
6. Zintegrowany i efektywnie zarządzany Powiat Włoszczowski
- Fundacja Rozwoju Ziemi Włoszczowskiej – Rada Przyjaciół Powiatu Włoszczowskiego,
 - Program "Samorządność" dla działaczy samorządowych i kandydatów na działaczy,
 - Program "Urząd dla Obywatela",
 - Program doskonalenia jakości usług świadczonych przez Gminy Powiatu Włoszczowskiego,

- Program doskonalenia jakości usług świadczonych przez jednostki organizacyjne powiatu oraz inspekcje i straże,
- Program doskonalenia jakości usług świadczonych przez Starostwo Powiatowe,
- Program inicjatyw i aktywizacji działalności mieszkańców w organizacjach pozarządowych,
- Program partnerstwa publiczno – prywatnego dla działań na rzecz rozwoju powiatu,
- Program powiększenia granic powiatu,
- Program rocznego planowania zadań - Budżet Zadaniowy Powiatu,
- Program stałego dialogu Samorządu Lokalnego z mieszkańcami,
- Program współpracy międzynarodowej instytucji powiatowych,
- Program współpracy Samorządów Lokalnych w ramach Związku Gmin Ziemi Włoszczowskiej,
- Program współpracy Starostwa Powiatowego z organizacjami pozarządowymi,
- Punkt informacyjny – podaniowy w Starostwie Powiatowym,
- System aktywizacji młodzieży, zwłaszcza Sejmiku Młodzieży Powiatu Włoszczowskiego,
- System efektywności działania Powiatu Włoszczowskiego,
- System likwidacji barier de integrujących Powiat,
- System monitoringu procesu wdrażania Strategii Rozwoju Powiatu,
- System organizacji łatwego dostępu mieszkańców do instytucji około powiatowych,
- System stałego podnoszenia tożsamości regionalnej – integracja ludności rdzennej i osadniczej,
- System współpracy, spotkań Zarządu Starostwa z Burmistrzem i Wójtami Gmin Powiatu Włoszczowskiego,
- Wieloletni Plan Finansowy Powiatu,
- Wieloletni Plan Inwestycyjny Powiatu.

Misja i cele określone w strategii powiatu, posłużyły do dokładniejszego sprecyzowania kierunków działań na rzecz ochrony środowiska w aktualizowanym projekcie „Programu Ochrony Środowiska dla powiatu włoszczowskiego”.

„Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Włoszczowskiego”

Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Włoszczowskiego realizowany w latach 2004 - 2006 obejmuje obszar powiatu włoszczowskiego w zakresie działań przewidzianych ustawowo dla jednostek samorządowych szczebla powiatowego to jest:

- dróg powiatowych,
- inwestycji i spraw oświaty w zakresie szkół średnich,

- leczenia szpitalnego,
- ochrony środowiska,
- rozwoju gospodarczego,
- walki z bezrobociem
- stanu bezpieczeństwa obywateli.

W Planie Rozwoju Lokalnego Powiatu Włoszczowskiego zaplanowano współfinansowanie projektów ze środków funduszy strukturalnych Unii Europejskiej w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego dla Województwa Świętokrzyskiego. Znajdują się tam również projekty związane z ochroną środowiska w powiecie.

2.3. CELE OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONE NA SZCZEBLU MIĘDZYNARODOWYM, WSPÓLNOTOWYM I KRAJOWYM, ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU ORAZ SPOSOBY ICH UWZGLĘDNIENIA PODCZAS OPRACOWYWANIA PROGRAMU

Projekt dokumentu Program ochrony środowiska dla Powiatu Włoszczowskiego jest zgodny z dokumentami strategicznymi na szczeblu krajowym i międzynarodowym. Założenia Polityki Unii Europejskiej przedstawiono poniżej. Podstawowym dokumentem określającym cele ochrony środowiska na szczeblu Unii Europejskiej jest VI Wspólnotowy Program Działań w Zakresie Środowiska Naturalnego. Zostały w nim określone na ogólnym poziomie następujące priorytetowe pola aktywności:

- zmiany klimatu,
- przyroda i różnorodność biologiczna,
- środowisko i zdrowie,
- zrównoważone zarządzanie zasobami naturalnymi i odpadami.

Najpoważniejsze założeniami dla ochrony środowiska i dla funkcjonowania podmiotów gospodarczych, samorządów, administracji mają dyrektywy, które dotyczą:

- dopuszczalnych poziomów emisji SO₂, NO_x, przez instalacje przemysłowe, energetyczne (w tym spalarnie odpadów) oraz transport,
- zanieczyszczeń emitowanych przez samochodów, pociągów, samolotów,
- jakości wody przeznaczonej do spożycia,
- redukcji zanieczyszczeń wód powierzchniowych przez nawozy i pestycydy,
- instalacji do przerobu lub utylizacji odpadów,
- gospodarowania odpadami przemysłowymi,
- użytkowania i składowania odpadów niebezpiecznych,
- opakowań i gospodarki odpadami opakowaniowymi,
- ograniczania hałasu,
- zapobiegania i kontroli zanieczyszczeń,
- ochrony przyrody, w tym utworzenia europejskiej sieci obszarów Natura 2000.

Aby uzyskać istotny postęp, wymagany przez prawo Unii Europejskiej konieczne będzie wdrożenie i stosowanie wytycznych, które zostały ujęte w prawie unijnym dla zreformowania polskiego systemu ochrony środowiska. Cele i zadania dotyczące ochrony środowiska, wskazujące z reguły na konieczność zmniejszenia presji na środowisko, zawarte są w szeregu krajowych i regionalnych dokumentów strategicznych, obejmujących szeroko rozumiane kwestie planowania gospodarczego, przestrzennego i społecznego.

Analizując cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, należy stwierdzić, że najistotniejsze z punktu widzenia projektowanego dokumentu cele ujęte zostały w Polityce ekologicznej państwa w latach 2009 - 2012 z perspektywą do roku 2016.

Cele polityki ekologicznej powiatu włoszczowskiego do 2019 roku realizowane będą poprzez wyznaczone kierunki działań. W Programie zdefiniowano listę kierunków działań, których wykonanie pozwoli na stopniowe osiągnięcie założonych celów ekologicznych.

W związku z tym priorytetami polityki ekologicznej powiatu włoszczowskiego są:

- Uporządkowanie gospodarki odpadami,
- Poprawa stanu wód i racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi oraz ochrona przed powodzią i suszą,
- Ochrona powietrza przed zanieczyszczeniami,
- Ochrona przed hałasem (w szczególności drogowym),
- Ochrony zasobów przyrody i krajobrazu,
- Ochrona powierzchni ziemi (ochrona gleby i złóż surowców mineralnych),
- Racjonalizacja wykorzystania zasobów surowców i energii (w tym także energii odnawialnej),
- Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym,
- Ochrona przed skutkami poważnych awarii przemysłowych,
- Zapewnienie bezpieczeństwa biologicznego,
- Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców – działania promocyjne, edukacyjne.

Powyższe priorytety posłużyły do wyznaczenia celów ekologicznych i kierunków działań w poszczególnych dziedzinach odnoszących się do działań w sferze ochrony środowiska na terenie powiatu. Zagadnienia ujęto w trzech blokach tematycznych, zgodnie z zapisami aktualnej polityki ekologicznej Państwa.

3. OCENA ISTNIEJĄCEGO STANU ŚRODOWISKA ORAZ GŁÓWNYCH ZAGROŻEŃ ISTOTNYCH Z PUNKTU WIDZENIA OPRACOWANEGO PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU

3.1. CHARAKTERYSTYKA OGÓLNA POWIATU WŁOSZCZOWSKIEGO

Położenie administracyjne i geograficzne

Powiat włoszczowski położony jest w zachodniej, silnie zalesionej części województwa świętokrzyskiego. Zajmuje powierzchnię 908 km². W skład powiatu wchodzi 6 gmin. Są to: miasto i gmina Włoszczowa oraz gminy Kluczewsko, Krasocin, Moskorzew, Radków i Secemin. Ośrodkiem powiatowym jest położone centralnie miasto Włoszczowa skupiające funkcje usługowo-przemysłowe oraz administracyjne.

Powiat włoszczowski graniczy z 6 innymi powiatami. Są to:

- od północy — powiat konecki;
- od północnego-wschodu — powiat kielecki;
- od południa i południowego-wschodu — powiat jędrzejowski;
- od zachodu — powiat zawierciański i częstochowski (województwo śląskie);
- od północnego-zachodu — powiat radomszczański (województwo łódzkie).

Zgodnie z podziałem regionalnym Polski (fizyczno-geograficznym) [wg J. Kondracki] przeważająca część powiatu położona jest na obszarze makroregionu Wyżyna Przedborska (mezoregiony: Niecka Włoszczowska i Pasma Przedborsko-Małogoskie). Jedynie południowe obrzeża powiatu znajdują się w makroregionie Niecka Nidziańska (mezoregion Płaskowyż Jędrzejowski).

Niecka Włoszczowska ma charakter nieckowatego obniżenia o płaskim dnie zbudowanego z osadów kredowych. Podłoże to jest przykryte utworami czwartorzędowymi — piaskami tworzącymi wydmy, pomiędzy którymi często występują obszary podmokłe. Jej środkową część przecina rozległa dolina rzeki Pilicy, stanowiąca główną oś przyrodniczo-krajobrazową mezoregionu. Większą część tego obszaru zajmują duże kompleksy leśne.

Północno-wschodnie obrzeżenie Niecki Włoszczowskiej stanowi Pasma Przedborsko-Małogoskie. Jest to pasmo wzniesień zbudowanych z wapieni jurajskich i piaskowców kredowych. Ciągnie się na przestrzeni ok. 60 km od doliny Pilicy w okolicach Przedborza, przez Małogoszcz, aż do doliny Białej Nidy. Wysokość względna wzgórz wynosi 60–100 m, zaś bezwzględna do 351 m n.p.m. (wzgórze pod wsią Cieśle). Cechą charakterystyczną tego obszaru są liczne wyrobiska po eksploatacji na potrzeby lokalne.

Część gminy Radków i Moskorzew położona jest na Płaskowyżu Jędrzejowskim. Granicę pomiędzy tym mezoregionem, a Niecką Włoszczowską tworzy Biała Nida. Płaskowyż ten to łagodnie sfalowana wyżyna zbudowana z margli kredowych, na których zalegają utwory plejstocen - holocen.

Sytuacja demograficzna

Powiat włoszczowski zajmuje powierzchnię 906 km². Powiat zamieszkuje 47 094 osób, co stanowi 3,7 % ludności województwa (stan na 31.XII.2010). Miasto Włoszczowa zamieszkuje 10 657

mieszkańców i jest to 22,62% ludności powiatu włoszczowskiego. Średnia gęstość zaludnienia wynosi 52 osoby/km² i jest najniższa w województwie. Od wielu lat notuje się ujemny przyrost naturalny. Względem poprzedniego Programu Ochrony Środowiska liczba ludności Powiatu Włoszczowskiego zmniejszyła się o 215 mieszkańców. W skład powiatu wchodzi 6 gmin. Są to: miasto i gmina Włoszczowa oraz gminy Kluczewsko, Krasocin, Moskorzew, Radków i Secemin. Ośrodkiem powiatowym jest położone centralnie miasto Włoszczowa skupiające funkcje usługowo-przemysłowe oraz administracyjne.

Tabela 1. Powierzchnia i liczba ludności gmin powiatu włoszczowskiego

Lp.	gmina	powierzchnia [ha]	ludność
1.	Włoszczowa	25 372 ¹⁾	20 167 ²⁾
2.	Kluczewsko	13 700 ³⁾	5 204 ²⁾
3.	Krasocin	19 389 ⁴⁾	10 998 ⁴⁾
4.	Moskorzew	7 100 ³⁾	2 854 ²⁾
5.	Radków	8 640 ⁵⁾	2 624 ⁵⁾
6.	Secemin	16 413 ⁶⁾	5 247 ⁶⁾
	Powiat ogółem	90 683 ⁷⁾	47 094

Źródło:

¹⁾ - Program Ochrony Środowiska dla Gminy Włoszczowa na lata 2008 – 2011

²⁾ - GUS Kielce – stan 31.12.2010

³⁾ - strona internetowa powiatu włoszczowskiego

⁴⁾ - Ankieta na potrzeby opracowania Sprawozdania z Powiatowego Planu Gospodarki Odpadami. (stan 31.12.2010)

⁵⁾ - Ankieta dla potrzeb wykonania raportu "Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Świętokrzyskiego" (stan na 15.02.2011)

⁶⁾ - Prognoza Oddziaływania na Środowisko „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Secemin na lata 2010-2017”

⁷⁾ Raport z realizacji Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Włoszczowskiego za lata 2009-2010

Warunki hydrologiczne

Powiat włoszczowski charakteryzuje się średnimi sumami rocznych opadów na poziomie 650-700 mm. Powiat położony jest w najdalej na zachód wysuniętej części województwa świętokrzyskiego. Sieć rzeczną powiatu tworzą Biała Nida i Pilica z dopływami: Czarną Włoszczowską, Zwleczą, i Kurzelówką. Ponadto na terenie powiatu znajdują się liczne bagna oraz zbiorniki retencyjne i stawy rybne. Pod względem hydrograficznym powiat włoszczowski leży w lewostronnym dorzeczu rzeki Wisły. Przez obszar powiatu przebiega ważny wododział rozgraniczający zlewnie Nidy i Pilicy.

Generalnie można stwierdzić, że rzeki omawianego obszaru prowadzą wody niskiej jakości. Zła jakość wód związana jest głównie z niskim stopniem skanalizowania gmin. Wśród podstawowych

przyczyn utrzymania się niskiej jakości wód powierzchniowych wymienić należy również spływy obszarowe z pól.

Zasoby wód powierzchniowych powiatu uzupełniają: zbiorniki wodne, stawy rybne, ciekі, kanały i rowy. W ramach dużej retencji (powyżej 5 mln m³) powiat nie posiada żadnego zbiornika. Pozostałe zbiorniki wodne tworzą tzw. małą retencję wód.

Warunki geologiczne i hydrogeologiczne

Przeważająca część powiatu włoszczowskiego położona jest w szerokim obniżeniu zwanym Niecką Miechowską (Nidziańską), stanowiącą fragment dużej jednostki geologicznej jaką jest Niecka Szczezińsko-Łódzko-Miechowska. Pozostały obszar powiatu, obejmujący wschodnie fragmenty gmin Kluczewsko i Krasocin, znajduje się w obrębie mezozoicznego obrzeżenia Gór Świętokrzyskich. Starsze, paleozoiczne utwory znane są jedynie z profili głębokich otworów wiertniczych. Obydwie jednostki geologiczne, Niecka Nidziańska i obrzeżenie mezozoiczne zbudowane są z osadów mezozoicznych, głównie kredowych. Najstarszymi utworami, niekiedy odsłaniającymi się na powierzchni, są: triasowe piaskowce, iłowce i mułowce. Jura reprezentowana jest przez: zlepienie, piaskowce, mułowce, żwiry, iły oraz bardzo zmienne litologicznie wapienie. Utworami dominującymi w budowie geologicznej powiatu są osady kredy o znacznej miąższości. Kreda wykształcona jest w postaci: piaskowców, łupków marglistych, wapieni, gez, margli i opok, czasem z krzemieniami i czertami. Z utworów jurajskich i kredowych zbudowane są pasma wzniesień, pagóry i garby wyraźnie zaznaczone w morfologii terenu, gdzie w wielu miejscach można obserwować wychodnie osadów na powierzchni. Najmłodsza era, kenozoiczna, reprezentowana jest głównie przez osady czwartorzędowe. Starsze, trzeciorzędowe utwory występują jedynie w formie niewielkich, nieregularnych płątów w gminach: Krasocin, Włoszczowa i Secemin. Utwory trzeciorzędowe to: iły, mułki, ziemia krzemionkowa i piaski żelaziste. Osady czwartorzędowe pokrywają znaczną powierzchnię powiatu. Reprezentowane są przez: piaski, żwiry, gliny zwałowe, iły oraz najmłodsze utwory tarasów zalewowych rzek: piaski, mady i występujące na rozległych połaciach, namuły torfiaste i torfy. Surowce mineralne mające znaczenie gospodarcze koncentrują się w północnej i centralnej części powiatu. Kopaliny tu występujące to: surowce węglanowe (wapienie, margle, opoki), piaski (budowlane, formierskie, do produkcji cegły wapienno-piaskowej i betonów komórkowych), surowce ilaste (iły, gliny) i ziemia krzemionkowa (opoka odwapniona). Ponadto na znacznej powierzchni powiatu występują torfy.

Poziomy wodonośne na obszarze powiatu włoszczowskiego są przeważnie poziomami użytkowymi. Powiat włoszczowski, zlokalizowany jest na obszarze występowania margli i opok kredy górnej. Warunki hydrogeologiczne są ustabilizowane i nie ma problemów z pozyskaniem wód podziemnych. Utwory węglanowe cechują się średnią wodonośnością, a wydajności studni sięgają to 100 m³/h. Głównym poziomem użytkowym jest poziom kredowy. Stanowią one źródło zaopatrzenia w wodę do picia i na potrzeby przemysłu. Kredowy zbiornik wód podziemnych, nie posiada dostatecznej

izolacji utworami nieprzepuszczalnymi i w związku z tym, zachodzi konieczność szczególnej ochrony przed degradacją wód np. ze strony składowisk odpadów komunalnych.

Powiat włoszczowski położony jest w zasięgu głównych zbiorników wód podziemnych:

- GZWP nr 408 i 409 — Niecka Miechowska (zbiornik górnokredowy, szczelinowy (margle, wapienie, opoki)).
- GZWP nr 416 — Małogoszcz (zbiornik górnourajski, szczelinowo-krasowy (wapienie, margle)).

Surowce mineralne

W powiecie włoszczowskim, surowce mineralne mające znaczenie gospodarcze koncentrują się w północnej i centralnej części powiatu. Kopaliny tu występujące to: surowce węglanowe (wapienie, margle, opoki), piaski (budowlane, formierskie, do produkcji cegły wapienno-piaskowej i betonów komórkowych), surowce ilaste (iły, gliny) i ziemia krzemionkowa (opoka odwapniona). Ponadto na znacznej powierzchni powiatu występują torfy.

Użytkowanie terenu i charakterystyka gleb

Powiat włoszczowski jest obszarem typowo rolniczym z ukierunkowaniem w przyszłości na działalność rolniczo-rekreacyjno-usługową. Około 50,0 % gruntów stanowią użytki rolne, a 31,5% użytki leśne, zaś 9% nieużytki i inne. Struktura użytkowania gruntów rolnych w powiecie włoszczowskim przedstawia się następująco: grunty orne 71% oraz użytki zielone 26%. Rolnictwo jest ważnym sektorem gospodarki powiatu dający zatrudnienie dla większości mieszkańców.

Największą powierzchnię w powiecie zajmują gleby brunatne, bielicowe oraz pseudobielicowe. Gleby bielicowe są zaliczane do mało urodzajnych i spotykane są głównie w strefie występowania lasów, zaś gleby pseudobielicowe w okolicach silnie wilgotnych. Gleby urodzajne takie jak czarnoziemy i gleby brunatne zajmują mniejszą część powierzchni powiatu.

Klasa gleb, głównie V i VI, przesądza o dominacji w uprawach zboża i ziemniaków, zaś w hodowli bydła i trzody chlewnej.

Sytuacja gospodarcza powiatu

Powiat włoszczowski jest terenem rolniczo - przemysłowym, na którym w gminach wiejskich skoncentrowane jest głównie rolnictwo, zaś we Włoszczowie przemysł. Mieszkańcy gmin prowadzą 8 773 gospodarstw rolnych, które wykazują znaczne rozdrobnienie. Największą ilość stanowią gospodarstwa o powierzchni 1 - 5 ha (3 752, tj. 42,8%) i 5-10 ha (2 413, tj. 27,5%). Większość gruntów ornych przeznaczona jest pod uprawy zbóż i ziemniaków. Znikomy jest udział sadów oraz produkcji owoców jagodowych i produkcji warzyw gruntowych. Rolnictwo powiatu jest stosunkowo dobrze wyposażone w środki techniczne. Z uwagi na duży udział użytków zielonych (26% użytków rolnych) na terenie powiatu rozwinęła się hodowla bydła. Znacznie rozwinięty jest również chów trzody chlewnej. Na terenie powiatu znajdują się także liczne fermy drobiu. Wraz z dobrze rozwiniętą

hodowlą zwierząt, w powiecie włoszczowskim rozwinęło się przetwórstwo produktów spożywczych pochodzenia zwierzęcego.

Na terenie powiatu znajdują się udokumentowane złoża surowców naturalnych, które w części są eksploatowane. Rozwinięty jest również przemysł przetwórstwa drewna (zakłady stolarskie).

3.2. POWIETRZE ATMOSFERYCZNE

Czynnikiem istotnie wpływającym na poziom życia jest stan czystości powietrza. Ochrona powietrza polega na zapewnieniu jak najlepszej jego jakości, w szczególności przez utrzymanie poziomów substancji w powietrzu poniżej dopuszczalnych dla nich poziomów lub co najmniej na tych poziomach oraz zmniejszanie poziomów substancji w powietrzu co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane.

Za zanieczyszczenia powietrza uważa się obecność w dolnej warstwie atmosfery substancji stałych, ciekłych i gazowych, obcych naturalnemu jej składowi oraz występujących w ilościach zagrażających zdrowiu człowieka oraz szkodliwych dla roślin i zwierząt.

Opis stanu jakości powietrza i ocenę środowiska dla Powiatu Włoszczowskiego sporządzono na podstawie „Oceny jakości powietrza w województwie świętokrzyskim w roku 2010” (z wyróżnieniem powiatu włoszczowskiego) wykonanego przez Inspektorat Ochrony Środowiska w Kielcach, dane uzupełniono o materiały udostępnione przez powiat oraz poszczególne gminy.

Stan czystości powietrza atmosferycznego

W wyniku dostosowania prawa do wymogów UE podstawowymi aktami prawnymi obowiązującymi w Polsce w zakresie sporządzania rocznej oceny jakości powietrza są:

- ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity - Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150, z późn. zm.),
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 17 grudnia 2008 r. w sprawie dokonywania oceny poziomów substancji w powietrzu (Dz. U. z 2009 r. Nr 5, poz. 31),
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 3 marca 2008 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. z 2008 r. Nr 47, poz. 281).

Obowiązek sporządzania corocznej oceny poziomu substancji w powietrzu wynika z art. 89 ustawy – Prawo ochrony środowiska, zgodnie z którym Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska dokonuje co roku oceny poziomów substancji w powietrzu w danej strefie za rok poprzedni oraz odrębnie dla każdej substancji dokonuje klasyfikacji stref, w których poziom odpowiednio:

- przekracza poziom dopuszczalny powiększony o margines tolerancji;
- mieści się pomiędzy poziomem dopuszczalnym, a poziomem dopuszczalnym powiększonym o margines tolerancji;
- nie przekracza poziomu dopuszczalnego;

- przekracza poziom docelowy;
- nie przekracza poziomu docelowego;
- przekracza poziom celu długoterminowego;
- nie przekracza poziomu celu długoterminowego.

Na terenie powiatu włoszczowskiego obowiązują dopuszczalne poziomy zanieczyszczeń powietrza substancjami chemicznymi określone ze względu na:

- ochronę zdrowia ludności,
- ochronę roślin.

Wynikiem rocznej oceny jakości powietrza jest sklasyfikowanie poszczególnych stref w zakresie dającym wynik porównywalności występowania stężeń każdego z normowanych zanieczyszczeń do obowiązujących wartości kryterialnych. Klasyfikacji stref dokonano odrębnie pod względem kryteriów ustanowionych dla ochrony zdrowia i kryteriów wymaganych dla ochrony roślin. W ocenie stosuje się następujące symbole klas:

A – brak przekroczeń wartości dopuszczalnej,

B – brak przekroczeń wartości dopuszczalnej powiększonej o margines tolerancji,

C – przekroczenie wartości dopuszczalnej powiększonej o margines tolerancji.

W wyniku klasyfikacji ogólnej (łączonej) stref dokonanej za rok 2010 z uwzględnieniem kryterium ochrony zdrowia ludzi, teren powiatu włoszczowskiego, który należy do strefy świętokrzyskiej, sklasyfikowano w klasie C, z powodu przekroczeń ponad dopuszczalną częstość stężeń pyłu PM₁₀, a także przekroczeń poziomu docelowego benzo(a)pirenu. Natomiast średnie roczne stężenie pyłu PM_{2,5} mieszczące się pomiędzy poziomem dopuszczalnym, a poziomem dopuszczalnym powiększonym o margines tolerancji skutkowało nadaniem klasy B tej strefie. Z powodu przekroczenia poziomu celu długoterminowego ozonu strefa ta, podobnie jak Kielce, otrzymała klasę D2. Oznacza to, że w okresie od sporządzenia poprzedniego Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Włoszczowskiego stan jakości powietrza atmosferycznego uległ pogorszeniu. [Ocena jakości powietrza w województwie świętokrzyskim w roku 2010, WIOŚ Kielce 2011]

Tabela 2. Wyniki oceny jakości powietrza za rok 2010 dla strefy świętokrzyskiej sklasyfikowane pod kątem ochrony zdrowia ludzi

Obszar Strefy	Klasa strefy												
	SO ₂	NO ₂	C ₆ H ₆	CO	PM ₁₀	Pb	As	Cd	Ni	B(a)P	PM _{2,5}	Ozon*	Ozon**
Strefa świętokrzyska	A	A	A	A	C	A	A	A	A	C	B	A	D2

Źródło: Ocena jakości powietrza w województwie świętokrzyskim w roku 2010, WIOŚ Kielce 2011

* - wg poziomu docelowego

** - wg poziomu długoterminowego

Dla strefy ze statusem klasy C, zgodnie z art. 91 ustawy – Prawo ochrony środowiska, należy podjąć działania w celu określenia obszarów przekroczeń danego zanieczyszczenia oraz opracować program ochrony powietrza dla przekraczanych zanieczyszczeń. Klasa D2 skutkuje natomiast, w myśl art. 91a Ustawy, podjęciem długoterminowych działań naprawczych będących celem programu ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego. Zadania te spoczywają na marszałku województwa świętokrzyskiego.

W wyniku oceny rocznej i klasyfikacji stref dla kryterium ochrony roślin, strefę świętokrzyską pod względem dotrzymania wartości normatywnych dla NO_x i SO₂, zakwalifikowano do klasy A. Natomiast w przypadku ozonu, strefę świętokrzyską określono jako C z uwagi na przekroczenie poziomu docelowego oraz D2, ze względu na przekroczenie poziomu celu długoterminowego.

Tabela 3. Wynikowe klasy dla strefy świętokrzyskiej dla poszczególnych zanieczyszczeń uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony roślin

Lp.	Nazwa strefy	Symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń w strefie			
		NO _x	SO ₂	O ₃ *	O ₃ **
1	Strefa świętokrzyska	A	A	C	D2

Źródło: Ocena jakości powietrza w województwie świętokrzyskim w roku 2010, WIOŚ Kielce 2011

* - wg poziomu docelowego

** - wg poziomu długoterminowego

Ocena za rok 2010 dla kryterium ochrony roślin nie zmieniła się w porównaniu do oceny za 2009 rok. Z uwagi na przekroczenie zarówno poziomu celu długoterminowego jak i poziomu docelowego ozonu, strefie przyznano klasy D2 i C. Dla pozostałych zanieczyszczeń: SO₂ i NO_x, klasa strefy utrzymała się jako A. Dla stref ze statusem klasy C, należy podjąć działania w celu określenia obszarów przekroczeń danego zanieczyszczenia oraz opracować program ochrony powietrza. Klasa D2 skutkuje natomiast, podjęciem długoterminowych działań naprawczych będących celem programu ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego.

Ogniska zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego

W powiecie włoszczowskim źródłem emisji zanieczyszczeń do powietrza jest tzw. emisja antropogeniczna, obejmująca emisję z zakładów przemysłowych i energetycznych, emisję niską z obiektów gospodarki komunalnej (m.in. emisję z kotłowni indywidualnych) oraz emisję komunikacyjną.

Największym emitentem zanieczyszczeń przemysłowych do powietrza atmosferycznego zlokalizowanym na obszarze powiatu jest „Lhoist Bukowa” Sp. z o.o. w Bukowej.

Oprócz źródeł lokalnych, na jakość powietrza znacząco wpływają również ponadregionalne zanieczyszczenia gazowe i pyłowe pochodzące z dużych, odległych ośrodków przemysłowych (głównie z rejonu Bełchatowa i aglomeracji śląskiej).

Istotną rolę w kształtowaniu lokalnego poziomu zanieczyszczeń w powietrzu odgrywa niska emisja, która pochodzi głównie ze spalania węgla w lokalnych kotłowniach i paleniskach indywidualnych (nie posiadają one w praktyce żadnych urządzeń ochrony powietrza). Wielkość emisji z tych źródeł jest trudna do oszacowania i wykazuje zmienność sezonową, związaną z okresem grzewczym. Na niską emisję wpływa również transport, który stwarza szczególne zagrożenie w pobliżu dróg o dużym natężeniu ruchu kołowego. Istotne znaczenie ma również zapylenie powstające na skutek ścierania się opon i nawierzchni dróg.

Zanieczyszczenie powietrza pochodzące z ogrzewania w sektorze komunalnym stanowi w mieście około 50% ogólnej emisji zanieczyszczeń, zaś na terenach wiejskich około 80%. Źródłem powstawania zanieczyszczeń jest przede wszystkim wykorzystywanie w przestarzałych urządzeniach grzewczych paliwa w postaci niskiej jakości węgla, a także spalanie różnego rodzaju materiałów odpadowych, w tym tworzyw sztucznych.

3.3. WODY POWIERZCHNIOWE I WODY PODZIEMNE

Wielkość i jakość zasobów wodnych należą do najważniejszych czynników wpływających na ogólny stan środowiska przyrodniczego. Możliwość racjonalnego wykorzystania dostępnych zasobów wody stanowi jeden z najważniejszych czynników rozwoju społeczno-gospodarczego powiatu. Wielkość dostępnych aktualnie zasobów wody wynika z naturalnych procesów związanych z jej obiegiem w przyrodzie (poziom opadów atmosferycznych, zdolności retencyjne zlewni, warunki infiltracji wód – budowa geologiczna podłoża). Znaczący wpływ na zasoby wodne mają czynniki antropogeniczne (działalność przemysłowa, skażenie wód ściekami, melioracja terenów, regulacja cieków wodnych, zmiany struktury wykorzystywania gruntów, urbanizacja, zwiększenie ilości pobieranej wody). W związku z powyższym, zachodzi konieczność przeciwdziałania niekorzystnym tendencjom prowadzącym do pogarszania jakości wody, a co za tym idzie zmniejszania jej zasobów dyspozycyjnych.

Zasoby i stan czystości wód powierzchniowych

Podstawą klasyfikacji i oceny stanu Jednolitych części wód powierzchniowych (w skrócie JCWP) jest rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 sierpnia 2008 roku, w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych (Dz. U. Nr 162, poz.1008).

Stan ekologiczny wód powierzchniowych określa się, na podstawie wyników badań wskaźników jakości wód wchodzących w skład elementów biologicznych, fizykochemicznych i hydromorfologicznych, w punkcie pomiarowym zlokalizowanym na zamknięciu lub najbliższej zamknięcia JCWP, poprzez nadanie jej jednej z 5 klas jakości wód:

klasa I - oznacza bardzo dobry stan ekologiczny,

klasa II - oznacza dobry stan ekologiczny,

klasa III - oznacza umiarkowany stan ekologiczny,

klasa IV - oznacza słaby stan ekologiczny,

klasa V - oznacza zły stan ekologiczny.

Dobry stan wód oznacza, że jakość i ilość tych wód odbiega w niewielkim stopniu od stanu naturalnego, niezakłóconego przez człowieka. Zły stan wód oznacza, że zostały poważnie zmienione warunki naturalne i nie występują typowe dla danego rodzaju wód gatunki flory i fauny.

Powiat włoszczowski położony jest w najdalej na zachód wysuniętej części województwa świętokrzyskiego. Sieć rzeczną powiatu tworzą rzeki Biała Nida i Pilica z dopływami: Czarną Włoszczowską, Zwleczą, i Kurzelówką. Ponadto na terenie powiatu znajdują się liczne bagna oraz zbiorniki retencyjne i stawy rybne. Pod względem hydrograficznym powiat włoszczowski leży w lewostronnym dorzeczu rzeki Wisły. Przez obszar powiatu przebiega ważny wododział rozgraniczający zlewnie Nidy i Pilicy.

Biała Nida stanowi źródłowy odcinek Nidy i podobnie jak odbiornik wyższego rzędu powinna prowadzić wody odpowiadające I klasie czystości. W roku 2006 rzeka w ocenie ogólnej na terenie powiatu, zachowała III klasę czystości (ze względu na wskaźniki fizykochemiczne, azotany i zawiesinę). Pod względem hydrobiologicznym rzeka utraciła II klasę czystości ze względu na indeks saprobowości. W roku 2010 jakość elementów biologicznych odpowiadała klasie III, zaś fizykochemicznych klasie II. Pomiary zostały wykonane w punkcie Nida-Żerniki, czyli w powiecie jędrzejowskim, jednak zbiera on wody z powiatu włoszczowskiego stąd obecność wyników pomiarów w tym punkcie pomiarowym w niniejszym Programie.

Pilica klasyfikowana jest centralnie z wykorzystaniem wyników badań wykonanych w granicach województwa. W punkcie pomiarowo-kontrolnym Szczekociny posiadała w 2006 r. wody pozaklasowe, natomiast w punkcie Maluszyn wody III klasy czystości. W latach 2007 - 2010 nie były przeprowadzane pomiary jakości wody na tej rzece.

Czarna Włoszczowska, badana była w 2006 r. w jednym punkcie - Ciemiętniki. Większość wskaźników kwalifikuje ją do IV klasy czystości wód. Oznacza to pogorszenie jakości wody, mieszczącej się przed 2006 rokiem w III klasie. W roku 2009 i w 2010 potencjał ekologiczny wody zawierał się w III klasie, która oznacza umiarkowany stan ekologiczny.

Zwleczka - rzeka o długości 21,9 km jest prawobrzeżnym dopływem Pilicy. W roku 2003 została włączona do sieci monitoringu regionalnego i kontrolowana była w punkcie pomiarowym Gościencin. W ocenie ogólnej uzyskała III klasę czystości, o czym zdecydował wskaźnik bakteriologiczny - miano Coli. W latach 2007-2010 nie przeprowadzono badań jakości wody w tej rzece.

Czarna Struga jest lewobrzeżnym dopływem Czarnej Włoszczowskiej, w 2006 roku odcinkowo posiadała III klasę czystości (spełniającą wymagania dla wód do spożycia po typowym uzdatnianiu fizycznym i chemicznym). W latach 2009 i 2010 dokonywano badań jakości wody w punkcie kontrolnym Rudka. W tych latach potencjał ekologiczny rzeki został sklasyfikowany jako klasa III.

Na podstawie badań monitoringu wód powierzchniowych przeprowadzonych od 2008 roku przez WIOŚ w Kielcach wykazano, że w dalszym ciągu cała zlewnia Nidy zagrożona jest procesami

eutrofizacji. Związane jest to z rosnącym zanieczyszczeniem wód ściekami komunalnymi, pestycydami i nawozami sztucznymi, które są spłukiwane z pól uprawnych przez opady atmosferyczne. Obserwuje się przekroczenia wartości granicznych średniorocznych stężeń (głównie azotanów, w mniejszym stopniu fosforu ogólnego).

Generalnie stwierdza się, że rzeki omawianego obszaru prowadzą wody niskiej jakości. Zła jakość wód związana jest w dalszym ciągu z niewystarczającym stopniem skanalizowania gmin. Wśród podstawowych przyczyn utrzymania niskiej jakości wód powierzchniowych wymienić należy również spływy obszarowe z pól.

Zasoby wód powierzchniowych powiatu uzupełniają: zbiorniki wodne, stawy rybne, cieki, kanały i rowy. W ramach dużej retencji (powyżej 5 mln m³) powiat nie posiada żadnego zbiornika. Pozostałe zbiorniki wodne tworzą tzw. małą retencję wód. Zbiorniki te nie podlegają jednak ocenie jakości wody i w związku z tym nie jest możliwe określenie stopnia ich zanieczyszczenia.

Tabela 4. Istniejące zbiorniki wodne w powiecie włoszczowskim

Lp.	Gmina	Nazwa zbiornika	max powierzchnia zalewu [ha]	max objętość zbiornika [m ³]	Funkcja
1.	Krasocin	Krasocin	0,46	4.600	retencyjny
2.	Radków	Zbiornik kąpielisko (Chycza, Oksa) Kossów	5 1	50 000 10 000	rekreacyjny
3.	Włoszczowa:				
	Kuzki	Kuzki	0,08	880	retencja, ochrona źródeł
	Łachów	Łachów	0,70	7000	retencja
	Łachów	Łachów	0,45	4500	retencja, amat. połów ryb
	Czarnca	Czarnca	0,80	8000	retencja, amat. połów ryb
	Czarnca	Czarnca- Klekot	23,11	508000	retencja, amat. połów ryb
	Czarnca	Czarnca	1,60	16000	retencja, amat. połów ryb
	Rogienice	Rogienice	0,90	9000	retencja, p. pożarowy
	Rogienice	Rogienice	0,80	7500	retencja, amat. połów ryb
	Kurzelów	Kurzelów	0,50	5000	retencyjny
	Kurzelów	Kurzelów	0,14	1260	retencja, ochrona źródeł
	Jeżowice	Jeżowice-Nadolnik	0,60	6000	retencyjny
	Dąbie	Dąbie	0,20	2000	retencyjny
	Konieczno	Konieczno	1,22	12000	retencja, p. pożarowy
			łącznie: 31,10	łącznie: 587 140	
4.	Kluczewsko	Bobrowska Wola	b.d	b.d	retencyjny
		Nowiny	b.d	b.d	retencyjny
		Stanowiska	0,46	6000	retencja, p. pożarowy (w budowie)
		Kluczewsko	9,075	110000	retencja, amatorski połów ryb
		Łącznie	47,095	767 740	

Źródło: Dane Starostwa Powiatowego we Włoszczowie, 2011r.

Oprócz zbiorników retencyjnych na obszarze powiatu znajduje się kilkanaście stawów rybnych o łącznej powierzchni **676,79 ha**.

Tabela 5. Wykaz stawów rybnych na obszarze powiatu

Lp.	Gmina	Powierzchnia stawów [ha]
1.	Krasocin	110,55
2.	Secemin	121,94
3.	Radków	348
4.	Włoszczowa	73,97
5.	Kluczewsko	20,17
6.	Moskorzew	2,16
Suma		676,79

Źródło: Dane na podstawie informacji gmin 2011r. oraz Programu Ochrony Środowiska dla powiatu włoszczowskiego, 2007r.

Szacunkowe zasoby retencjonowanej wody w zbiornikach i stawach rybnych na obszarze powiatu są duże (w porównaniu do innych powiatów) i wynoszą 9 347 690 m³ (województwo ok. 67 mln m³). Stanowi to ok. 14,0% zasobów regionu. Istniejące zbiorniki wodne na obszarze powiatu mają głównie przeznaczenie retencyjne i rolnicze. Są niezbędne do utrzymania stałego poziomu wód gruntowych, stanowią również źródło zasilania wód podziemnych. Łagodzą skutki ekstremalnych zjawisk takich jak susza czy powódź. Lokalnie są również wykorzystywane do celów rekreacyjnych. Gospodarka wodami powierzchniowymi wiąże się ściśle z przeciwdziałaniem niebezpieczeństwu powodzi. Obszar powiatu położony jest na terenach zagrożenia powodziowego zarówno na skutek wystąpień rzek ze swoich koryt (Pilica i Biała Nida), jak również na terenach lokalnych podtopień w czasie roztopów i deszczów nawałnych.

Tabela 6. Obszary zagrożone deszczami nawałnymi

Lp.	Gmina	Sołectwa
1.	Krasocin	Oleszno, Borowiec, Brygidów, Wojciechów, Karolinów, Stojewsko, Mieczyn (około 14 ha)
2.	Secemin	Secemin, Międzylesie, Krzepice, Czaryż, Zwlecza, Wola Czaryska, Wałkonowy Dolne, Żelisławice, Żelisławiczki
3.	Radków	Radków, Chycza, Krasów, Bałków, Dzierzgów
4.	Włoszczowa	Silpia Duża, Gościencin
5.	Kluczewsko	Januszewice, Pilczyca
6.	Moskorzew	Moskorzew

Źródło: Dane na podstawie informacji z gmin 2007r. oraz POŚ, 2004 [SBRR Kielce]

Zgodnie z Rozporządzeniem Nr 11/92 Wojewody Kieleckiego z dnia 21 grudnia 1992 r. w sprawie określenia nieobwałowanych obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi, w „Operacie przeciwpowodziowym dla terenu województwa kieleckiego” wykonanym w 1989 r. wyznaczono granice terenów zalewowych, obejmujące rozległe tereny wzdłuż rzeki Białej Nidy. Na terenach tych zabronione jest:

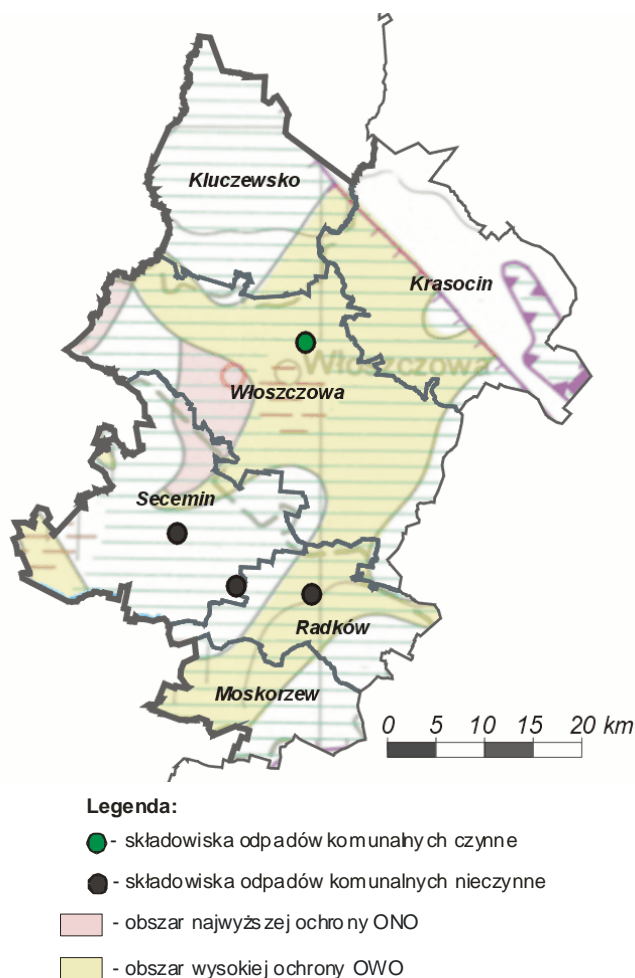
- wznoszenie obiektów budowlanych,
- składowanie materiałów,
- zmiana ukształtowania powierzchni terenu,

- sadzenie drzew i krzewów oraz wykonywanie urządzeń lub robót, które mogą utrudniać ochronę tych obszarów przed powodzią.

Zasoby i stan jakości wód podziemnych

Zasoby wód podziemnych są jednym z największych bogactw naturalnych regionu. Ich racjonalne wykorzystanie i skuteczna ochrona powinny stanowić jeden z podstawowych celów polityki ekologicznej powiatu. Rejon powiatu włoszczowskiego jest obszarem zasobnym w wody podziemne. Poziomy wodonośne na obszarze powiatu włoszczowskiego są przeważnie poziomami użytkowymi. Głównym poziomem użytkowym jest poziom kredowy. Jakość wody w utworach kredowych jest dobra. Stanowią one źródło zaopatrzenia w wodę do picia i na potrzeby przemysłu. Kredowy zbiornik wód podziemnych, nie posiada dostatecznej izolacji utworami nieprzepuszczalnymi i w związku z tym, zachodzi konieczność szczególnej ochrony przed degradacją wód np. ze strony składowisk odpadów komunalnych. Powiat włoszczowski położony jest w zasięgu głównych zbiorników wód podziemnych:

- GZWP nr 408 i 409 — Niecka Miechowska (zbiornik kredowy),
- GZWP nr 416 — Małogoszcz (zbiornik jurajski).

Rys.1. Główne zbiorniki wód podziemnych na terenie powiatu włoszczowskiego
źródło – Kleczkowski A.S. red. 1990

Zbiorniki wód podziemnych nr 408 i 409 są chronione poprzez wyznaczone w dokumentacjach hydrogeologicznych obszary ochronne, na których obowiązuje system zakazów, nakazów i ograniczeń. Natomiast zbiornik GZWP nr 416 — Małogoszcz, zlokalizowany w północno-wschodniej części powiatu nie posiada takiego opracowania i nie ma wyznaczonych stref ochrony. Zbiornik ten, tak jak wszystkie wody podziemne, podlega ochronie zgodnie z art. 98 ustawy POŚ.

Wody tych zbiorników o charakterze strategicznym dla regionu świętokrzyskiego są ujmowane na terenie powiatu przez szereg studni głębinowych, głównie komunalnych. Z badań wykonanych w 2010 i 2011 r. przez Powiatową Stację Sanitarno-Epidemiologiczną we Włoszczowie w ramach monitoringu kontrolnego i przeglądowego wynika, że stwierdzono przydatność wody do spożycia przez ludzi w większości wodociągów sieciowych. Jedynie w wodociągu Włoszczowa przy ul. Kolejowej stwierdzono ponadnormatywne zanieczyszczenie bakteriologiczne. W 2010 r. pobrano 58 próbek wody w ramach monitoringu kontrolnego i przeglądowego. Okresowo kwestionowano skład bakteriologiczny wody w 2 wodociągach: Mieczyn i Radków - Świerków. Wodociągi zostały okresowo unieruchomione. Skład fizyczno-chemiczny wody odpowiadał wymaganiom sanitarnym.

Znacznie gorzej przedstawia się sytuacja w zakresie jakości wód gruntowych poziomu czwartorzędowego (plejstocen – holocen). Na podstawie wyrywkowych badań dotyczących jakości wody w studniach przydomowych na terenie wybranych sołectw, stwierdzić można przekroczenia norm zawartości azotanów nawet w 80-90% badanych prób. Zdarzają się nawet przekroczenia kilkudziesięciokrotne. Dość częste są również przekroczenia norm zawartości azotynów. Przyczyną takiego stanu rzeczy jest brak kanalizacji sanitarnej, gromadzenie ścieków w nieszczelnych „szambach”, niewłaściwe składowanie i gospodarka obornikiem i gnojowicą. Należy tu również wymienić, jako najbardziej znaczący w chwili obecnej czynnik, rozbudowę przez gminy sieci wodociągowej bez równoległej budowy kanalizacji i oczyszczalni ścieków.

W skład krajowej sieci pomiarowej monitoringu wód podziemnych wchodzi punkty pomiarowe, które umożliwiają selektywne ujmowanie wody z badanego poziomu wodonośnego i pozwalają na prawidłowe pobieranie próbek wody. Badania stanu chemicznego jednolitych części wód podziemnych na terenie województwa świętokrzyskiego w 2010 roku wykonano w 40 punktach sieci krajowej w ramach monitoringu diagnostycznego, który prowadzony jest w celu dokonania oceny wpływu oddziaływań wynikających z działalności człowieka oraz długoterminowych zmian wynikających zarówno z warunków naturalnych, jak i antropogenicznych. Na obszarze powiatu włoszczowskiego znalazły się 2 punkty. Znajdują się one w miejscowości Czarnca w gminie Włoszczowa i w miejscowości Januszewice w gminie Kluczewsko.

Zakres badań wód podziemnych w ramach monitoringu diagnostycznego obejmował elementy fizykochemiczne, charakteryzujące rodzaj zidentyfikowanej działalności człowieka, mającej wpływ na badane wody podziemne. Jakość wód podziemnych w poszczególnych punktach monitoringu sieci krajowej w województwie świętokrzyskim w 2010 roku została określona według klasyfikacji podanej

w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2008 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu wód podziemnych (Dz. U. Nr 143, poz. 896). Klasyfikacja elementów fizykochemicznych stanu wód podziemnych obejmuje pięć następujących klas jakości wód podziemnych:

Klasa I – wody bardzo dobrej jakości,

Klasa II – wody dobrej jakości,

Klasa III – wody zadowalającej jakości,

Klasa IV – wody niezadowalającej jakości,

Klasa V – wody złej jakości.

Rozporządzenie definiuje dobry i słaby stan chemiczny wód podziemnych. Klasy jakości wód podziemnych I, II, III oznaczają dobry stan chemiczny, a klasy jakości wód podziemnych IV, V oznaczają słaby stan chemiczny.

Na obszarze powiatu włoszczowskiego woda została pobrana w dwóch punktach (nr 18 i 31). Woda w punkcie 18, który znajdował się w miejscowości Czarnca, została sklasyfikowana w IV klasie jakości wód. Oznacza to, że woda pobrana w tym punkcie pomiarowym jest wodą o słabym składzie chemicznym. Wskaźnikiem, który został pomierzony w granicach stężeń IV klasy jakości było NO_3 . Pozostałe wskaźniki zawierają się w klasach oznaczających dobry stan chemiczny.

Drugi punkt pomiarowy, z którego została pobrana próbka wody znajdował się w miejscowości Januszewice. Woda pobrana w tym punkcie została sklasyfikowana w klasie III, co oznacza dobry stan chemiczny. Wskaźnikiem w granicach stężeń III klasy jakości było NO_3 .

Tabela 7. Jakość wód podziemnych w punktach sieci krajowej w powiecie włoszczowskim w roku 2010

Nr pkt.	Miejscowość	JCWpd	Stratygrafia	Charakter punktu	Głębokość do stropu warstwy wodonośnej	Klasa jakości wody w punkcie wg RMŚ 896 z dn. 23 lipca 2008 r. (stan na listopad 2010)	Wskaźniki w granicach stężeń III klasy jakości	Wskaźniki w granicach stężeń IV klasy jakości
18	Czarnca gm. Włoszczowa	97	K2	Zwierciadło swobodne	9,8	IV	Ca	NO_3
31	Januszewice gm. Kluczewsko	97	Q	Zwierciadło swobodne	2,7	III	NO_3	-

Źródło: Wyniki pomiarów jakości wód podziemnych w województwie świętokrzyskim w roku 2010. WIOŚ Kielce 2011

Gospodarka wodno-ściekowa

W powiecie włoszczowskim, podobnie jak i w całym województwie świętokrzyskim, wody podziemne stanowią podstawowe źródło zaopatrzenia ludności w wodę. Powiat nie posiada zintegrowanego systemu wodociągowego, a zasilanie wodociągów odbywa się ze studni wierconych.

Tabela 8. Główne ujęcia wody oraz zasięg zaopatrywanych z nich wodociągów

Gmina	Ujęcia	Zasięg wodociągu	Uzdatnianie
Krasocin	Mieczyn Krasocin Oleszno Kozia Wieś Ludynia Czostków Gruszczyn Cieśle Skorków	Mieczyn, Huta Stara, Wojciechów, Karolinów, Lipia Góra, Ostra Górka, Brygidów, Podlesko, Stojewsko, Jakubów, Rogalów, Borowiec, Świdno, Porąbki, Wola Świdzińska, Chotów Wyłączone z eksploatacji Oleszno ul. Krótka, Leśna, Kielecka, Szkolna Kozia Wieś, Oleszno, Zabrody, Dąbrówki Ludynia Czostków, Dąbrówka, Zakład Silikatowy, awaryjnie Gruszczyn, Niwiska Gruszczyn Cieśle, Występy, część Bukowy, Gruszczyn, Niwiska Gruszczyńskie, awaryjnie Czostków z Dąbrówką Skorków	Czostków- odżelazianie wody
Secemin	Secemin- Hydrofornia Żeliszawiczki Dąbrówka (gm. Radków) Kuczków Świerków (gm. Radków)	Secemin, Brzozowa-Gabrielów, Marchocice, Międzylesie, Bichniów Żeliszawice-Miny, Żeliszawiczki Wola Czaryska, Czaryż Kuczków, Dąbie, Wola-Wolica, Kluczyce-Gródek, Psary Wieś, Psary Kolonia, Krzepice, Celiny, Zwleczka Krzepin	Nie wymaga
Radków	Świerków Radków Dąbrówka	Świerków, Kwilina, Kossów, Chycza, Kossów- Nowiny, Radków, Dzierzgów, Bałków, Krasów, Sulików, Skociszewy, Brzeście, Ojstawice, Bieganów, oraz gm. Szczekociny: Drużykowa, Rędziny, gm. Moskorzew: Mękarzów, Dąbrówka, gm. Secemin: Wola Czaryska, Czaryż	Nie wymaga
Włoszczowa	Danków Mały Włoszczowa Konieczno Dąbie	Danków Mały, Danków Duży, Łachów, Kurzelów Włoszczowa, Wola Wiśniowa, Kuzki-Ewina, Czarnca-Kąty Konieczno, Ogarka, Rogienice, Boczkowice Zasilanie awaryjne dla ujęcia Konieczno	Nie wymaga
Kluczewsko	Kluczewsko Boża Wola Dobromierz Bobrowniki Zalesie	Kluczewsko , Brzeście, Komparzów, Pracza, Pilczyca, Kol. Pilczyca, Januszewice, Jakubowice, Komorniki, Rzewuszyce, Miedziana Góra, Bobrowska Wola, Kol. Bobrowska Wola, Boża Wola Mrowina, Kol. Mrowina, Stanowiska, Dobromierz, Rączki Jeżowiec, Kol. Łączyna Wola, Łączyna Wola Bobrowniki, Ciemiętniki Zalesie	Nie wymaga
Moskorzew	Dąbrówka	Dąbrówka, Mękarzów, gm. Szczekociny: Rędziny, Drużykowa, gm. Radków: Ojstawice, Bieganów, Brzeście, gm. Secemin: Czaryż, Wola Czaryska	Nie wymaga

Źródło: Program ochrony środowiska dla powiatu włoszczowskiego 2007 r., informacje z gmin 2011r.

Na ogół wody z wymienianych ujęć są dobrej jakości i nadają się bezpośrednio lub po prostym uzdatnianiu do spożycia i na potrzeby gospodarcze. Najgorszą jakość wykazuje woda z ujęcia Czostków, gdzie prowadzone jest jej odżelazianie. Poziom nasycenia siecią wodociągową należy

uznać za dobry, o czym świadczy fakt, że około 88,6 % mieszkańców powiatu zaopatrywanych jest z wodociągów.

Tabela 9. Pobór wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w województwie świętokrzyskim i w powiecie włoszczowskim w latach 2009-2010

	Rok	Ogółem	Na cele		
			Przemysł	Rolnictwo i leśnictwo	Eksploatacja sieci wodociągowej
			w dekametrach sześciennych		
Polska	2009	10309458,4	7606080	1159257	1544121,4
	2010	10356540,6	7662195	1153287	1541058,6
Województwo	2009	1238047,8	1109033	86810	42204,8
	2010	1385628,5	1269453	75031	41144,5
Powiat włoszczowski	2009	12513,1	728	10524	1261,1
	2010	11126,5	853	8950	1323,5

Źródło: Dane GUS w Kielcach, 2011r.

Znacznie wolniej rozwiązywany jest problem gospodarki ściekowej. Między długością sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, istnieje w dalszym ciągu znaczna dysproporcja, co w warunkach powiatu stanowi duże zagrożenie dla czystości wód (wg danych z GUS na 100 km wodociągów w połowie roku 2011 przypadało około 23,6 km sieci kanalizacyjnej).

Tabela 10. Gospodarka wodno-ściekowa na terenie powiatu – stan na 31.12. 2011 r

Powiat ogółem	Wodociągi [km]	Kanalizacja [km]	Lokalizacja	Oczyszczalnie ścieków			
				istniejące		projektowane	
Gminy				Ilość [szt.]	Przepustowość max [m ³ /d]	Ilość [szt.]	Przepustowość max [m ³ /d]
powiat ogółem	638,4	184,6		8	5780	-	-
Kluczewsko	96,3	43,6	Kluczewsko Dobromierz	1 1	240 200	- -	- -
Krasocin	156,3	39,2	Krasocin, Kozia Wieś, Skorków	3	530 280 300	-	-
Moskorzew	34,2	0	-	-	-	-	-
Radków	61,1	13,3	Radków	1	120	-	-
Secemin	119,1	28,3	Secemin	1	110 (docelowo 220)	-	-
Włoszczowa (miasto i gmina)	171,4	60,2	Włoszczowa	1	4000	-	-

Źródło: Dane gminy oraz GUS w Kielcach (stan na 31.12.2011)

Dysproporcja ta jest w istocie większa, gdyż po stronie zaopatrzenia w wodę uwzględnić należy dodatkowo znaczną liczbę gospodarstw posiadających studnie przydomowe.

System zorganizowanego odprowadzania ścieków sanitarnych istnieje na terenie miasta Włoszczowa oraz w miejscowościach: Łachów, Kluczewsko, Dobromierz, Jeżowiec, Secemin, Marchocice, Brzozowa, Krasocin, Skorków, Koza Wieś, Kol. Łączyna Wola oraz osiedla przykładowego w miejscowości Bukowa. Ścieki bytowo-gospodarcze ze skanalizowanych części tych miejscowości odprowadzane są do biologiczno-mechanicznych oczyszczalni ścieków położonych odpowiednio we Włoszczowie, Krasocinie, Radkowie, Kluczewsku, Dobromierzu oraz w Seceminie. Największe możliwości dociążenia posiadają oczyszczalnie w Kluczewsku oraz we Włoszczowie.

Tabela 11. Ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczenia odprowadzane do wód powierzchniowych lub do ziemi

	rok	ogółem	Oczyszczone					Nie oczyszczone		
			razem	mecha- nicznie	chemicz- -nie	biologi- -cznie	podwyż. usuwanie biogenów	razem	odprowadzane	
									z zakładów przemysł.	siecią kanali- zacji
w dekametrach sześciennych										
Polska	2009	2197998,6	2062135	632942	96363	367067	965763	135863,6	92219	43644,6
	2010	2309395,3	2133697	615692	121809	361809	1034387	175698,3	120296	55402,3
Województwo	2009	60459,8	46779	12102	2298	18975	13404	-	16061	-
	2010	75742,6	51375	14810	2999	20233	13333	24367,6	24349	18,6
Powiat włoszczowski	2009	867,5	839	79	-	694	66	28,5	-	28,5
	2010	1742,0	1742	938	-	734	70	-	-	-

Źródło: Dane GUS w Kielcach 2011r.

Usuwanie ścieków w warunkach wiejskich wymaga odmiennego podejścia niż w miastach, co wynika z rozproszenia zabudowy oraz z innego sposobu korzystania z wody. Możliwe są dwa systemy odprowadzania ścieków: kanalizacja zbiorcza, z centralną oczyszczalnią ścieków na obszarach skupionej zabudowy oraz kanalizacja przyzagrodowa (lokalna) na terenach, gdzie występuje zabudowa rozproszona i samotnicza. Podział poszczególnych jednostek osadniczych na obszary objęte zbiorczymi lub indywidualnymi systemami odprowadzania ścieków winien być dokonany na poziomie planowania przestrzennego (w Studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miast i gmin).

Charakterystyka systemu kanalizacji deszczowej w powiecie włoszczowskim

Warunki odprowadzania wód opadowych i roztopowych reguluje rozporządzenie ministra środowiska z dnia 28 stycznia 2009 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi, oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego (Dz. U. nr 27 poz. 169). Oznacza to konieczność stosowania sprawnych urządzeń podczyszczających odprowadzane wody, szczególnie w zakresie substancji ropopochodnych.

Systemem kanalizacji deszczowej w powiecie włoszczowskim objęte są:

- ulice o trwałej nawierzchni – 5.980,7 mb na terenie miasta Włoszczowy oraz 310 mb na terenie Kurzelowa, łącznie 6290,7 mb, zgodnie z zestawieniem poniżej. Ścieki deszczowe z

ww. kolektorów odprowadzane są do Strugi P, i dalej do Czarnej Strugi (Włoszczowa) oraz do Kurzelówki (Kurzelów). Ścieki nie są oczyszczane.

- niektóre zakłady pracy: Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska we Włoszczowie, Grupa Prefabet S.A. z siedzibą w Świerżach Górnych Oddział w Żeliszawicach, Zakład Produkcji Silikatów Ludynia Sp. z o.o., Lhoist Bukowa Sp. z o.o., ORLEN S.A. Stacja Paliw nr 108 we Włoszczowie, Zakład Stolarki Budowlanej STOLBUD S.A. Włoszczowa, Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej S.A. w Jędrzejowie Placówka Terenowa we Włoszczowie, ZPUH ROAD Sp. z o.o. we Włoszczowie, posiadają własne systemy kanalizacji burzowej z urządzeniami zapewniającymi właściwe parametry odprowadzanych ścieków

Ogniska zanieczyszczeń wód powierzchniowych i podziemnych

Podstawowym źródłem zanieczyszczenia wód powierzchniowych są zanieczyszczenia pochodzenia antropogenicznego, będące wynikiem działalności człowieka. Umownie można je podzielić na obszarowe i punktowe.

Zanieczyszczenia obszarowe są to trafiające ze spływami wód opadowych i roztopowych do cieków powierzchniowych nawozy mineralne i organiczne oraz środki ochrony roślin i ścieki bytowe z terenów nie skanalizowanych. Zanieczyszczenia te są trudne do oszacowania i kontrolowania, a mają znaczny wpływ na stan czystości wód powierzchniowych. Na obszarze powiatu włoszczowskiego problem zanieczyszczeń obszarowych jest widoczny wszędzie tam, gdzie rzeki przepływają przez tereny wiejskie o niskim stopniu skanalizowania i nie posiadające własnych oczyszczalni ścieków. Przemysłowo-rolniczy charakter zlewni powoduje wprowadzanie do wód rzek ścieków komunalnych (zły stan bakteriologiczny wody) oraz nawozów rolniczych (duże stężenia azotanów). Do zanieczyszczeń obszarowych zaliczamy także zanieczyszczenia małopowierzchniowe takie jak składowiska odpadów oraz zanieczyszczenia wielkoobszarowe (emisja gazów i pyłów do atmosfery).

Zanieczyszczenia punktowe to głównie ścieki komunalne i przemysłowe. W powiecie włoszczowskim zbyt wolno rozwiązywany jest problem gospodarki ściekowej. Między długością sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, istnieje znaczna dysproporcja, co w warunkach powiatu stanowi duże zagrożenie dla czystości wód.

Znaczący wpływ na zanieczyszczenie wód powierzchniowych i podziemnych ma słabo rozwinięta gospodarka ściekowa na terenach wiejskich. Są one nieskanalizowane i brak jest na ich terenie oczyszczalni ścieków (z wyłączeniem części gminy Kluczewsko i Radków). Ścieki komunalne są gromadzone w bezodpływowych zbiornikach i wywożone do oczyszczalni. Część ścieków z tego terenu trafia jednak na pola i nieużytki. Ze względu na znaczne koszty dowozu ścieków do oczyszczalni, problemu tego nie da się rozwiązać bez budowy sieci kanalizacyjnych.

Biorąc pod uwagę trudną sytuację finansową gmin oraz wieloletnie zaniedbania w tym zakresie sprawa sanitacji terenów wiejskich winna być przez najbliższe lata zadaniem priorytetowym w dziedzinie ochrony środowiska na terenie powiatu.

Zagrożeniem dla jakości wód podziemnych są ponadto składowiska odpadów komunalnych, w przypadku zaistnienia nieprawidłowości w ich funkcjonowaniu. Składowiska komunalne (czynne i nieczynne) zlokalizowane w miejscowościach: Radków, Bałków, Secemin, Włoszczowa, znajdują się w obrębie utworów przepuszczalnych dla wód infiltracyjnych i w związku z tym stanowią zagrożenie dla ujęć wód podziemnych. Składowiska te, za wyjątkiem obiektu „Kępny Ług” we Włoszczowie, są już nieczynne i zrehabilitowane, ale wymagają stałej kontroli poprzez prowadzenie monitoringu poeksploatacyjnego. Składowisko komunalne „Kępny Ług” zlokalizowane we Włoszczowie znajduje się w obrębie utworów przepuszczalnych, ale jego dno jest zabezpieczone przed przenikaniem zanieczyszczeń w głąb warstw wodonośnych. Składowiska odpadów komunalnych znajdują się w obszarze zbiornika wód podziemnych GZWP 408 w zasięgu stref ochronnych OWO i ONO.

3.4 POWIERZCHNIA ZIEMI I ZANIECZYSZCZENIE GLEB

Powiat włoszczowski jest obszarem typowo rolniczym z ukierunkowaniem na działalność rolniczo-rekreacyjno-usługową. Około 50,0 % gruntów stanowią użytki rolne, a 41,5% użytki leśne. Największą powierzchnię w powiecie zajmują gleby brunatne, bielcowe oraz pseudobielcowe. Gleby bielcowe są zaliczane do mało urodzajnych i spotykane są głównie w strefie występowania lasów, zaś gleby pseudobielcowe w okolicach silnie wilgotnych. Gleby urodzajne takie jak czarnoziemy i gleby brunatne zajmują mniejszą część powierzchni powiatu. Klasa gleb, głównie V i VI, przesądza o dominacji upraw zbóż i ziemniaków, co sprawia że w hodowli dominuje bydło i trzoda chlewna.

Stan czystości gleb

Ochrona gleb w rozumieniu ustawy POŚ prowadzona jest w ramach ochrony powierzchni ziemi i polega na zachowaniu możliwości ich produkcyjnego wykorzystania oraz utrzymaniu jakości na poziomie wymaganych standardów (określonych rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 09.09.2002 r. w sprawie standardów jakości gleby oraz standardów jakości ziemi). Ustawa ta postanawia, że oceny jakości gleb i ziemi oraz obserwacji długofalowych zmian w tym zakresie dokonuje się w ramach monitoringu krajowego, który realizowany jest przez IUNG Puławy i przewiduje pobieranie prób badawczych z profili glebowych położonych w ściśle określonych miejscach kraju. Na terenie powiatu włoszczowskiego w okresie sprawozdawczym nie istniały punkty pomiarowo-kontrolne włączone do krajowej sieci monitoringu gleb. Przyczyną tego jest brak potencjalnych źródeł skażeń gleby. Na terenie powiatu włoszczowskiego w chwili obecnej nie istnieją punkty pomiarowo-kontrolne włączone do krajowej bądź regionalnej sieci monitoringu gleb, w związku z czym, ocena stopnia zanieczyszczenia gleb jest utrudniona. Wojewódzki Inspektorat Środowiska w Kielcach wykonuje, w ramach monitoringu regionalnego, własne badania gleb

położonych na wybranych obszarach o potencjalnym zagrożeniu zanieczyszczeniem. Mają one na celu dokumentowanie zmian zachodzących w glebach, sygnalizowanie zagrożeń i umożliwienie wczesnego podejmowania działań ochronnych. Ze względu na bardzo powolne zmiany, jakie zachodzą w środowisku glebowym, badania te wykonywane są cyklicznie w odstępach co 5 lat, w rejonach wpływu różnorodnych źródeł zanieczyszczeń związanych z koncentracją na danym obszarze przemysłu, przebiegiem ciągów komunikacyjnych o dużym natężeniu ruchu oraz lokalizacją składowisk odpadów.

W wyniku przeprowadzonych badań gleb w kierunku zawartości metali ciężkich nie stwierdzono na terenie powiatu istotnych rozbieżności w porównaniu z terenami innych powiatów województwa. Naturalną zawartość metali ciężkich wykazało 63,3% - 99,1% badanych prób glebowych. Według klasyfikacji Instytutu Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach gleby te nadają się pod wszystkie uprawy rolnicze i ogrodnicze. Nieznaczne skażenie stwierdzono w przypadku kadmu (2,8% prób). Nie stwierdzono zanieczyszczenia gleb metalami ciężkimi w stopniu III, IV i V (gleby średnio, silnie i bardzo silnie skażone). Zanieczyszczenie metalami ciężkimi (punktowe lub liniowe) występuje głównie na terenach zurbanizowanych, w pobliżu składowisk odpadów i wzdłuż szlaków komunikacyjnych. W obecnym cyklu 5-letnim (rozpoczętym w 2005 r.) powiat włoszczowski nie został uwzględniony z uwagi na brak potencjalnych źródeł skażeń.

Istotnym składnikiem oceny jakości gleb na terenie powiatu, jest poziom zakwaszenia oraz stopień zanieczyszczenia metalami ciężkimi. Zakwaszenie to zależy od rodzaju skały macierzystej, natężenia procesów degradacyjnych (np. erozji wodnej, ługowania, zasolenia), a także ogólnego poziomu kultury rolnej. Gleby silniej zakwaszone posiadają niższą przydatność rolniczą, cechują się słabszą przyswajalnością składników pokarmowych oraz wymagają większych nakładów na rekultywację. Zakwaszenie gleb powiatu włoszczowskiego należy uznać za wysokie, co potwierdza fakt, że na 40% użytków rolnych wapnowanie jest konieczne, a na dalszych 12% jest zabiegiem potrzebnym.

Tabela 12. Zakwaszenie gleb powiatu włoszczowskiego

Gmina	Procent gleb bardzo kwaśnych i kwaśnych
Włoszczowa	61 - 80
Krasocin	do 20
Kluczewsko	21 - 40
Moskorzew	61 - 80
Radków	61 - 80
Secemin	81 - 100

Źródło: Raport WIOŚ Kielce, 2006

Główne zagrożenia i problemy ochrony gleb

Zanieczyszczenia gleb, zmiany w ukształtowaniu powierzchni terenu, na obszarze powiatu włoszczowskiego wynikają głównie z funkcjonowania przemysłu na obszarze powiatu i ruchu komunikacyjnego. Lokalnie są wynikiem działalności górniczej oraz składowania odpadów. Zjawisko degradacji chemicznej gleb jest także związane z nieprawidłowym stosowaniem nawozów sztucznych, wykorzystywaniem do nawożenia i wapnowania odpadów i osadów ściekowych, a także stosowaniem preparatów do ochrony roślin.

Stosunkowo niewielkie zagrożenie gleb w powiecie włoszczowskim stwarza erozja wodna, którą objętych jest ok. 0,3% gruntów rolnych. Są to grunty rędzinowe (rzadko lessowe) usytuowane na stokach o spadkach pow. 10°. Skupiają się one w gminach: Moskorzew, Radków i Włoszczowa.

Równie niewielki areał gleb, wykorzystywanych rolniczo zagrożony jest erozją wietrzną (szacunkowo 1,5%). Erozji tej sprzyja lokalny niedobór lasów, nadmierne uproszczenie agrocenoz, brak zadrzewień i zakrzewień śródpolnych, spełniających rolę wiatrochronną oraz występujące przesuszenia (susze, źle działająca melioracja).

Podstawowe problemy związane z jakością gleb na obszarze powiatu włoszczowskiego to:

- wysokie zakwaszenie ponad połowy gleb (61% gleb wymaga wapnowania),
- znaczny areał gruntów odłogujących i źle rolniczo wykorzystanych, które utraciły pożądaną kulturę rolną,
- niewłaściwie działające melioracje wodne, powodujące nadmierne przesuszenie gleb,
- występująca punktowo podwyższona zawartość kadmu, cynku i siarki siarczanowej.

3.5. WALORY PRZYRODNICZE POWIATU WŁOSZCZOWSKIEGO

Pod względem geobotanicznym obszar powiatu włoszczowskiego położony jest w Krainie Świętokrzyskiej, w dwóch okręgach: Włoszczowsko-Jędrzejowskim oraz Chęcińskim. Teren powiatu stanowi obszar obfitujący w wiele gatunków fauny i flory. Wiele cennych gatunków znalazło ostoję w lasach i rezerwach, tworzonych z myślą o zachowaniu dóbr przyrodniczych w swojej jak najmniej zmienionej postaci.

Szata roślinna i świat zwierzęcy

W powiecie włoszczowskim stwierdzono występowanie 743 gatunków roślin naczyniowych, z czego 64 taksony zostały objęte ochroną gatunkową. Stopień naturalności zbiorowisk i zespołów roślinnych występujących na tym terenie jest wysoki (od 50% do 75%). Na szczególną uwagę zasługują występujące w dolinach rzecznych zbiorowiska wodne, łąkowe i bagienne.

Świat zwierząt, szczególnie bezkręgowych wykazuje bardzo silne związki z szatą roślinną, warunkami mikroklimatycznymi i siedliskowymi. Fauna tego obszaru nie jest szczegółowo rozpoznana. Najlepiej rozpoznana jest awifauna, stwierdzono tutaj występowanie 136 gatunków ptaków (ok. 1/3 wszystkich krajowych gatunków), w tym szereg gatunków rzadkich i chronionych.

Szczególnie godne uwagi jest występowanie na tych terenach: cietrzewia (jedna z nielicznych w skali kraju stref jego regularnego przebywania i rozrodu), bociana czarnego, żurawia i orła bielika.

Formy ochrony przyrody

Ze względu na duże walory przyrodniczo-krajobrazowe większa część powiatu włoszczowskiego została objęta prawną ochroną przyrody. Walory te w połączeniu z bogatymi zasobami dziedzictwa kulturowego w sposób szczególny predysponują powiat do rozwoju turystyki, a zwłaszcza agroturystyki.

Zgodnie z ustawą o ochronie przyrody, na terenie powiatu utworzono (stan na czerwiec 2011r.):

- 1) część Przedborskiego Parku Krajobrazowego wchodzącego w skład Zespołu Nadpilicznych Parków Krajobrazowych wraz z otuliną (park położony jest na pograniczu dwóch województw łódzkiego i świętokrzyskiego);
- 2) część Włoszczowsko-Jędrzejowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (część gminy Włoszczowa i Krasocin);
- 3) Przedborski Obszar Chronionego Krajobrazu, utworzony w 2002 r. na obszarze części otuliny Przedborskiego Parku Krajobrazowego położonej w obrębie województwa świętokrzyskiego. Powierzchnia 13.049 ha, w tym na terenie poszczególnych gmin: Kluczewsko – 7.293 ha, Krasocin – 1.721 ha (powiat włoszczowski), Fałków – 1.615 ha, Słupia Konecka – 1.815 ha (powiat konecki) i Łopuszno – 605 ha (powiat kielecki ziemski). Obejmuje fragmenty trzech mezoregionów: Niecki Włoszczowskiej, Pasma Przedborsko-Małogoskiego i Wzgórz Łopuszniańskich. Najważniejsza funkcja – południowa i wschodnia otulina Przedborskiego Parku Krajobrazowego;
- 4) fragment Konecko-Łopuszniańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (część gminy Krasocin);
- 5) 4 rezerwaty przyrody (Ługi, Bukowa Góra, Murawy Dobromierskie i Oleszno):

Rezerwat Bukowa Góra - przedmiot ochrony: fragment lasu bukowego o charakterze pierwotnym z gatunkami roślin chronionych w runie.

Rezerwat Murawy Dobromierskie – przedmiot ochrony: nawapienne murawy i zarośla kserotermiczne z bogatą i unikalną florą i fauną.

Rezerwat Oleszno – przedmiot ochrony: fragment drzewostanów wielogatunkowych o charakterze naturalnym z udziałem olszy czarnej i jesionu wyniosłego.

Rezerwat Ługi – przedmiot ochrony: naturalny zespół wodno-błotno-bagienny i leśny, z łęgowskimi i warunkami bytowania rzadkich i chronionych ptaków.

Tabela 13. Rezerwy przyrody w powiecie włoszczowskim

L.p.	Nr ewid. Woj. Kons. Przyrody	Nazwa rezerwatu	Typ i charakter rezerwatu	Rok utworzenia	Pow. rezerwatu w ha	Położenie	Przedmiot ochrony
						miejsowość / gmina	
1.	008	Bukowa Góra	leśny częściowy	1959	34,80	Rączki / Kluczewsko	Fragment lasu bukowego o charakterze pierwotnym z gatunkami roślin chronionych w runie
2.	012	Murawy Dobromie-rskie	stepowy częściowy	1989	36,29	Dobromierz / Kluczewsko	Nawapienne murawy i zarośla kserotermiczne z bogatą i unikalną florą i fauną
3.	036	Oleszno	leśny częściowy	1971 2006 (zmiana granic)	262,73	Zabrody / Krasocin	Fragment drzewostanów wielogatunkowych o charakterze naturalnym z udziałem olszy czarnej i jesionu wyniosłego
4.	043	Ługi	ornitologiczny częściowy	1981	90,23	Jeżowice / Włoszczowa	Naturalny zespół wodno-błotnobienny i leśny z łęgowiskami i warunkami bytowania rzadkich i chronionych ptaków

Źródło: Starostwo Powiatowe we Włoszczowie (stan na listopad 2011r.)

6) 26 pomników przyrody:

- Gmina Kluczewsko 8,
- Gmina Krasocin 2,
- Gmina Moskorzew 1,
- Gmina Radków 1
- Gmina Secemin 7,
- Gmina Włoszczowa 7.

7) 23 użytki ekologiczne:

- Gmina Moskorzew 2,
- Gmina Radków 1,
- Gmina Secemin 3,
- Gmina Kluczewsko 17.

Łączna powierzchnia użytków ekologicznych na terenie powiatu włoszczowskiego wynosi 21,46 ha (Dane Starostwa Powiatowego we Włoszczowie, 2011r.).

Od roku 2005 ukazały się następujące rozporządzenia wojewody świętokrzyskiego dotyczące form ochrony przyrody na terenie powiatu włoszczowskiego:

- rozporządzenia wojewody świętokrzyskiego nr 88/2005 z dn. 14 lipca 2005 r., w sprawie Przedborskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu.
- rozporządzenia wojewody świętokrzyskiego nr 21/2006 z dn. 14 listopada 2006 r., w sprawie rezerwatu przyrody Oleszno,
- rozporządzenia wojewody świętokrzyskiego nr 30/2007 w sprawie ochrony gatunkowej jodły pospolitej (*Abies alba*) w województwie świętokrzyskim

W rozporządzeniach tych określone zostały szczegółowo granice przedmiotowych obszarów wraz ze szczegółowymi zasadami funkcjonowania i ochrony powyższych rezerwatów.

Sieć ekologiczna NATURA 2000

Celem utworzenia europejskiej sieci ekologicznej Natura 2000 jest zachowanie różnorodności biologicznej krajów Unii Europejskiej poprzez ochronę siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej flory i fauny na jej terytorium. Jest ona tworzona w oparciu o dwie dyrektywy unijne:

- Dyrektywę Rady 92/43/EWG z dn. 21.05.1992. r. w sprawie ochrony siedlisk naturalnych i dzikiej flory i fauny (w oparciu o nią tworzone będą Specjalne Obszary Ochrony — SOO);
- Dyrektywę Rady 79/409/EWG z dnia 02.04.1979. r. w sprawie ochrony dziko żyjących ptaków (stanowiącej podstawę do wydzielenia Obszarów Specjalnej Ochrony — OSO).

Na terenie powiatu włoszczowskiego do niedawna znajdował się 1 obszar, europejskiej sieci NATURA 2000: Specjalny Obszar Ochrony (SOO) Ostoja Przedborska - PLH260004.

W roku 2009 Rząd RP przyjął i skierował do Komisji Europejskiej kolejny wykaz obszarów do objęcia ochroną w ramach systemu Natura 2000. Z terenu powiatu włoszczowskiego znalazły się w nim:

- Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk sieci Natura 2000 Dolina Górnej Pilicy PLH260018,
- Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk sieci Natura 2000 Dolina Białej Nidy PLH260013.

Ostoja Przedborska obejmuje fragment Przedborskiego Parku Krajobrazowego oraz Konecko-Łopuszniańskiego OChK (część ostoi znajduje się w województwie łódzkim). Zachodnia jej część stanowi zbocze Pasma Przedborsko-Małogoskiego. Sieć rzeczną stanowią liczne dopływy Czarnej Włoszczowskiej. Znajdują się tutaj rozległe kompleksy podmokłych łąk oraz największy na Wyżynie Małopolskiej płat lasów jesionowo-olszowych (obręb Oleszno). Dominują bory sosnowe, pozostały także naturalne fragmenty grądów, buczyn i dąbrów. Na zboczach wzgórz rozwijają się murawy kserotermiczne, a w dolinach torfowiska. Obszar ostoi cechuje się bardzo wysoką bioróżnorodnością, chroni duże bogactwo flory (ok. 900 gatunków roślin naczyniowych) i fauny. Ważniejsze siedliska to:

- niżowe i górskie łąki użytkowane ekstensywnie,
- kwaśne buczyny,
- grąd środkowoeuropejski,
- lasy łąkowe i nadrzeczne zarośla wierzbowe,
- świetlista dąbrowa subkontynentalna.

Ważniejsze gatunki zwierząt to: derkacz, dzięcioł średni, orlotań, cietrzew, żuraw, błotniak stawowy, kumak nizinny, koza złotawa.

Szczególnie cenne są gatunki charakterystyczne dla siedlisk wilgotnych. Największym zagrożeniem dla tego obszaru są: zachwianie stosunków wodnych, zanieczyszczenie wód powierzchniowych, pozyskiwanie drewna.

Północna część powiatu włoszczowskiego obejmująca Przedborski PK została włączona, zgodnie z koncepcją krajowej sieci ekologicznej ECONET-PL, do węzła ekologicznego o randze krajowej (Obszar Przedborski). Jest on ważnym elementem krajowego i europejskiego systemu przyrodniczego.

Doliny Pilicy i Białej Nidy pełnią funkcję korytarzy ekologicznych o znaczeniu krajowym. Podobną funkcję pełni ciąg lasów i obszarów podmokłych położony na północny-wschód od Pasma Przedborsko-Małogoskiego. Rangę lokalnych ciągów ekologicznych posiadają pozostałe doliny rzek i cieków, zagospodarowane w części jako użytki zielone oraz pasma zadrzewień, zakrzewień i wydłużone kompleksy leśne.

Największymi liniowymi barierami ekologicznymi przecinającymi korytarze i ciągi ekologiczne oraz zakłócającymi ich prawidłowe funkcjonowanie są: drogi i linie kolejowe (szczególnie te zlokalizowane na nasypach), linie energetyczne oraz zwarta zabudowa.

Doliny Białej Nidy stanowi interesujący z przyrodniczego punktu widzenia zespół podmokłych siedlisk łąkowych i leśnych oraz licznych stawów rybnych. Mimo wykonanych na przełomie lat 1960/70 prac melioracyjnych połączonych z prostowaniem koryta rzeki teren ten jest nadal miejscem rozrodu wielu zagrożonych w swym istnieniu gatunków.

W regionie świętokrzyskim Dolina Białej Nidy to jeden z obszarów najbogatszych w siedliska przyrodnicze z załącznika I Dyrektywy Siedliskowej (14 typów). Niemal wszystkie są dobrze i bardzo dobrze zachowane, stanowią miejsce bytowania dla wielu rzadkich gatunków roślin i zwierząt. Ostoja zabezpiecza ciąg dolin i wyniesień wzdłuż rzeki Białej Nidy i jej dopływów, cieków częściowo uregulowanego, ale z obecnością rzadkich zbiorowisk włosieniczników i tzw. "lili wodnych" ze związku Potamion i Nympheion, związanych z wodami czystymi i zasobnymi w substancje odżywcze.

Biała Nida jest łącznikiem pomiędzy rzeką Nidą a rzeką Pilicą, a zatem łączy znaczące korytarze ekologiczne. Ostoja Dolina Białej Nidy to obszar występowania bardzo dobrze zachowanych zbiorowisk lasów bagiennych, głównie łągów olszowo-jesionowych. Są to jedne z najlepiej zachowanych lasów łągowych w województwie świętokrzyskim z obecnością gatunków chronionych i górskich.

Wg danych historycznych, w rzece występowały: minóg strumieniowy, kleń, świnka, brzana, głowacz białopłetwy, jelec, jaź, słonecznica, piskorz, koza, koza złotawa, miętus, węgorz oraz słonecznica.

W Dolinie Białej Nidy wykształciły się szczególne warunki hydrologiczne związane z rodzajem podłoża geologicznego, rzeka przepływa przez utwory węglanowe. Dolna terasa zalewowa rzeki to wykształcone cenne torfowiska niskie. Obszar ma dobre i stabilne warunki wilgotnościowe dlatego też stanowi gwarancję dla zachowania silnych populacji mięczaków. Na odcinku rzeki gdzie

bardzo spokojny nurt i płaska powierzchnia wyraża się meandrowaniem rzeki i występowaniem licznych rozlewisk porośniętych turzycami i pałąk wodną. Zawodnione o stabilnym poziomie lustra wody siedliska są zasiedlone przez poczwarówkę jajowatą.

Dolina Górnej Pilicy obejmuje jeden z większych ciągów ekologicznych zlokalizowanych w naturalnych dolinach rzecznych w kraju. Na terenie ostoi występują zbiorowiska łąkowe, bardzo dobrze zachowane lasy łęgowe, bory bagienne, rzadziej bory chrobotkowe. Obszar ma też znaczenie dla ochrony starorzeczy. W ostoi zlokalizowane są liczne populacje gatunków roślin chronionych i ginących (ponad 60).

Dolina Górnej Pilicy należy do najistotniejszych ostoi fauny w środkowej Polsce. Jedne z najliczniejszych i najlepiej zachowanych populacji w tej części kraju mają tu: bóbr europejski, traszka grzebieniasta, kumak nizinny, minóg ukraiński, koza, głowacz białopłetwy, trzepla zielona, czerwonończyk fioletek i zatoczek łamliwy. Przy czym populacje trzepli zielonej, czerwonończyka fioletka i zatoczka łamliwego należą do kluczowych w skali kraju.

Wśród rozlewisk Dolinie Pilicy występują liczne mikrosiedliska dogodne dla występowania poczwarówki jajowatej. Pilica i jej dopływy są dobrym siedliskiem dla występowania skójki gruboskorupowej. Ponadto istotnymi w skali regionu są populacje: pachnicy dębowej, piskorza, modraszka telejusa i modraszka nausitosa.

Ostoja posiada bogaty zestaw gatunków owadów i innych organizmów wpisanych na czerwoną listę lub wymienianych w załącznikach do konwencji międzynarodowych. W "Dolinie Górnej Pilicy" licznie reprezentowane są, cenne przyrodniczo gatunki ptaków.

Gospodarka leśna

Wskaźnik lesistości powiatu włoszczowskiego wynosi ok. 41,5% i jest znacznie wyższy od średniego wskaźnika dla województwa świętokrzyskiego. Naturalna, pierwotna pokrywa leśna złożona była głównie z ciepłolubnych postaci grądu, świetlistej dąbrowy, lasów mieszanych i borów sosnowych na glebach piaszczystych. W podmokłych dolinach rzecznych występowały lasy łęgowe i olsy. Dzisiaj pozostały jedynie fragmenty takich naturalnych i półnaturalnych lasów. Dominują natomiast sztuczne monokultury sosnowe ze sztucznych nasadzeń. Wobec zaprzestania produkcji rolniczej na znacznych terenach o glebach słabych i bardzo słabych, możliwe jest ich zalesienie. Powinno ono być realizowane w odniesieniu do gleb najniższych klas, nieprzydatnych do efektywnej produkcji rolnej, w sposób nie kolidujący z zapisami miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Tabela 14. Struktura własnościowa lasów (stan na 31.12.2010 r.)

Powierzchnia powiatu	90 683 ha
Lesistość powiatu	41,5%
Powierzchnia lasów w powiecie	37 600 ha

Źródło: Raport z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Włoszczowskiego za lata 2009-2010

Tabela 15. Powierzchnia gruntów leśnych (stan na 31.12.2010 r.)

Powierzchnia lasów państwowych	23 896 ha			
Powierzchnia gruntów leśnych niepaństwowych	13 704 ha			
	Własność			
	Osoby fizyczne	Wspólnoty gruntowe	Spółdzielnie	Pozostałe osoby prawne (kościół)
	12 719 ha	741 ha	71 ha	173 ha

Źródło: Raport z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Włoszczowskiego za lata 2009-2010

Tabela 16. Struktura gatunkowa lasów niepaństwowych w powiecie włoszczowskim

Gatunek	Udział procentowy (%)
sosna	83,23
olsza	10,85
pozostałe	5,92

Źródło: <http://www.radom.lasy.gov.pl/web/wloszczowa>

Tabela 17. Struktura wiekowa lasów niepaństwowych w powiecie włoszczowskim

Klasa wieku	Udział procentowy (%)
I (do 20 lat)	14,29
II (od 21 do 40 lat)	16,32
III (od 41 do 60 lat)	25,57
IV (od 61 do 80 lat)	27,41
V (od 81 do 100 lat)	12,63
VI (od 101 do 120)	3,61
VII (od 121 do 140)	0
VIII (od 141 do 160)	0,15

Źródło: <http://www.radom.lasy.gov.pl/web/wloszczowa>

Tabela 18. Struktura siedliskowa lasów niepaństwowych w powiecie włoszczowskim

Rodzaj siedliska	Udział procentowy (%)
bór świeży	34
bór wilgotny	3,5
bór mieszany świeży	11,8
bór mieszany wilgotny	22,6
Bór bagienny	0,4
Bór mieszany bagienny	0,9
las mieszany świeży	6,6
Las mieszany wilgotny	5,1

Las mieszany bagienny	0,4
Las świeży	1,1
Las wilgotny	1,4
Ols	7
Ols jesionowy	3,4
Bór mieszany wyższy świeży	0,4
Las mieszany wyższy świeży	0,3
Las wyższy świeży	0,5
bór suchy	0,6

Źródło: <http://www.radom.lasy.gov.pl/web/wloszczowa>

Zagrożenia, ochrona oraz ocena stanu zdrowotnego lasów

Niekorzystną cechą lasów regionu świętokrzyskiego (w tym również powiatu włoszczowskiego) jest ich ograniczona lokalnie odporność na czynniki chorobotwórcze. Zanieczyszczenie powietrza wpływa szczególnie negatywnie na wszelkie elementy ekosystemów leśnych. Poza zagrożeniami związanymi z zanieczyszczeniem środowiska, poważne szkody w lasach wyrządzają powstające często pożary. Głównymi przyczynami pożarów leśnych są ludzka nieostrożność oraz umyślne podpalenia. Bardzo istotnym czynnikiem pogarszającym stan lasów było nasilające się w latach 1991-93 zjawisko zwiększonych wyrębów drewna. Zniesienie ustawowego obowiązku cechowania ściętego drewna oraz poświadczenia legalności drewna z lasów niepaństwowych, stworzyło warunki do niezgodnego z możliwościami lasu wyrębu drzew z lasów prywatnych oraz kradzieży z lasów państwowych. Nielegalne wyręby spowodowały dość istotne gospodarczo szkody w drzewostanach oraz niewymierne straty w środowisku leśnym. Po wprowadzeniu przez wojewodę, a następnie przez znowelizowaną ustawę o lasach, ponownego obowiązku znakowania i poświadczenia legalności pochodzenia drewna pozyskanego w lasach niepaństwowych, nielegalne pozyskanie drewna uległo znacznemu ograniczeniu.

Do zagrożeń lasów, można także zaliczyć duże skupiska niektórych gatunków zwierząt. Rejonami, gdzie oddziaływanie zwierzyny jest najbardziej widoczne są przede wszystkim nowo zakładane oraz istniejące uprawy leśne. Najczęściej ma tu miejsce zgryzanie pędów przez sarny i zajęce. Szkody od jelenia występują lokalnie, głównie w leśnictwach Belina i Sułków, będących ostoją tego gatunku, natomiast obecność łośi widoczna jest na terenie leśnictwa Kurzelów i Pękowiec.

W tym celu stosowane są różne metody ochrony przed zwierzyną:

- grodzenie upraw, zwłaszcza cennych gatunków tj. jodły i dęba specjalistyczną siatką;
- ochrona pojedynczych sadzonek przed zgryzieniem pączka szczytowego przy pomocy osłonek tekpolowych w przypadku dęba, wełny owczej stosowanej dla jodły;
- palikowanie modrzewia;
- zabezpieczanie dęba, jodły i sporadycznie buka preparatami chemicznymi typu Emol.

Kolejnym zagrożeniem dla lasów są grzyby. Szczególną ochroną objęte są sadzonki na terenie szkółek leśnych. Młode drzewka narażone są na choroby zgorzelowe (zwłaszcza siewki), mączniaka dębu oraz osutkę sosny. Zabiegi zabezpieczające prowadzone są na bieżąco. Od 2000 roku obserwuje się zamieranie jesionów, przypuszczalnie atakowanych przez grzyby. W konsekwencji ich działalność prowadzi do obumierania pędów i całych drzew. Mimo prowadzonych badań jest to nadal choroba nie do końca rozpoznana. [<http://www.lasy.gov.pl/>] Najbardziej na szkody narażone jest Nadleśnictwo Włoszczowa, gdzie drzewostany z udziałem tego gatunku występują w ilościach o znaczeniu gospodarczym.

Najistotniejszym zagrożeniem ze strony szkodników owadzich jest szeliniak, którego w ostatnich latach zwalczano na uprawach sosnowych w Nadleśnictwach Włoszczowa i Koniecpol.

3.6. KLIMAT AKUSTYCZNY

Hałas stanowi jedno z zagrożeń cywilizacyjnych. Rozwój gospodarczy powiatu włoszczowskiego związany jest z powstawaniem nowych zakładów przemysłowych, rozwojem transportu, a co za tym idzie ze zwiększonym generowaniem hałasu przemysłowego, komunalnego i komunikacyjnego. Obecnie narażone na hałas są nie tylko budynki mieszkalne, szkoły i inne obiekty położone w pobliżu arterii komunikacyjnych bądź zakładów przemysłowych, lecz również tereny wypoczynkowo–rekreacyjne, a nawet tereny leśne

Rozpoznanie problemu zanieczyszczenia środowiska hałasem jest znacznie mniejsze w porównaniu do innych zagadnień ochrony środowiska. Badania przeprowadzone w ostatnich latach na obszarze województwa wskazują na poszerzanie się obszarów o niekorzystnym klimacie akustycznym, co prowadzi do zwiększenia populacji objętej szkodliwym jego wpływem. Do głównych źródeł hałasu wpływających na zwiększenie uciążliwości akustycznej dla środowiska zewnętrznego należy ruch drogowy i kolejowy oraz działalność prowadzona na terenach niektórych obiektów przemysłowych.

W województwie świętokrzyskim, w ramach monitoringu hałasu oraz kontroli i ewidencji obiektów emitujących hałas, realizowane są działania obejmujące:

1. Planowe, cykliczne badania hałasu komunikacyjnego w miastach, w celu opracowania planów akustycznych miast;
2. Planowe badania hałasu drogowego na głównych trasach komunikacyjnych;
3. Planowe i interwencyjne kontrole zakładów przemysłowych oraz innych obiektów emitujących hałas do środowiska. Dla terenów powiatu włoszczowskiego wykonane zostały do 2010 r.:
 - plan akustyczny dla miasta Włoszczowy,
 - pomiary hałasu komunikacyjnego linii kolejowej relacji Kielce - Częstochowa,
 - pomiary hałasu wokół tras komunikacyjnych w roku 2000 w tym w otoczeniu drogi krajowej nr 78.

Aktualnie badania i pomiary hałasu komunikacyjnego na terenie powiatu włoszczowskiego nie są prowadzone.

Hałas przemysłowy

Skala zagrożeń pochodzących od hałasu przemysłowego jest mniejsza niż hałasu drogowego, jednak w przypadku nawet nieznacznych przekroczeń może być on szczególnie uciążliwy dla najbliższej mieszkających osób, zwłaszcza w porze nocnej.

W wyniku wieloletnich badań na terenie województwa świętokrzyskiego, obserwowano że w latach 2002-2003 nastąpił spadek przekroczeń poziomów dopuszczalnych w porze nocnej. Od roku 2004 obserwowano tendencję wzrostową przekroczeń poziomu dopuszczalnego zwłaszcza w przedziale do 5 dB, natomiast od roku 2008 pojawiły się przekroczenia z przedziału 10-15 dB. W przypadku przekroczeń w porze dziennej przeważają przekroczenia z przedziału 0-5 dB, a od roku 2007 zauważalny jest wzrost przekroczeń z przedziału 10-20 dB.

Na obszarze powiatu włoszczowskiego aktualnie nie występuje poważniejsze zagrożenie ze strony hałasu przemysłowego. Aktualnie w zakresie emisji hałasu do środowiska, pozwolenia zintegrowane posiadają: Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska we Włoszczowie, Lhoist Bukowa, Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej Sp. z o.o. we Włoszczowie, Ferma Drobiu D.iM. Bendkowscy w Jeżowicach, Ferma Drobiu Waldemar Michałek we Włoszczowie, „EFFECTOR” S.A. we Włoszczowie.

Hałas drogowy

Szybki rozwój motoryzacji indywidualnej w ostatnich latach połączony ze wzrostem przewozów transportowych oraz opóźnieniami w rozbudowie układów drogowo-ulicznych przyczynił się do znacznego pogorszenia klimatu akustycznego zwłaszcza na obszarach zurbanizowanych.

Badania hałasu wywołanego ruchem pojazdów samochodowych na obszarach zurbanizowanych województwa prowadzone są od 1978 roku. Na terenie powiatu włoszczowskiego pomiary natężenia hałasu przeprowadzono dla obszaru miasta Włoszczowa w latach: 1978, 1984, 1990, 2000, a dla terenów przyległych do drogi krajowej nr 78 w 1999 roku.

Przy rosnącym ruchu pojazdów samochodowych, zwłaszcza ciężarowych klimat akustyczny na przestrzeni ostatnich lat systematycznie się pogarsza. Pomiar w 2000 roku swym zasięgiem objął teren prawie całego miasta, gdzie przebadano 76,9% ogólnej długości dróg miejskich podzielonych na 62 odcinki pomiarowe. Jedynie na 22,6% przebadanej sieci drogowej równoważny poziom hałasu jest mniejszy od wartości normatywnej wynoszącej 60 dB. Są to odcinki ulic osiedlowych oraz biegnących przez peryferyjne dzielnice miasta.

Największe oddziaływanie hałasu komunikacyjnego występuje na obszarach przyległych do tras tranzytowych (ulice: Czarnieckiego, Partyzantów, Plac Wolności, Sienkiewicza i Wiśniowa), gdzie zanotowano poziom hałasu w przedziale 70–75 dB (16,1% sieci). Na żadnym z mierzonych odcinków nie zanotowano poziomu hałasu przekraczającego 75,0 dB tj. wartości progowej

decydującej o zaliczeniu obszaru do kategorii terenu zagrożonego hałasem. Przeciętny poziom hałasu na ulicach Włoszczowy w porze dziennej wynosi 64,0 dB i jest o 4 dB wyższy od poziomu dopuszczalnego. Szacuje się że ok. 75% mieszkańców Włoszczowy jest narażone na bezpośrednie oddziaływanie hałasu. Poprawa klimatu akustycznego na terenie miasta stanowiącego węzeł dróg tranzytowych będzie trudna bez poniesienia nakładów na inwestycje drogowe. Doraźną poprawę sytuacji można uzyskać poprzez polepszenie stanu nawierzchni i zmianę prędkości strumienia pojazdów. W 1999 roku dokonano pomiarów hałasu wzdłuż drogi krajowej nr 78 Chałupki — Gliwice — Siewierz — Jędrzejów — Chmielnik na odcinku od Jędrzejowa do Chlewic. Punkt pomiarowy między innymi zlokalizowano w Chlewicach. Z analizy wykonanych pomiarów wynika, że na odcinku powiatu włoszczowskiego występują znaczne przekroczenia w stosunku do obowiązujących norm. W bezpośrednim sąsiedztwie jezdni (1 m) przekroczenia wynoszą 12,6 dB, a na pierwszej linii zabudowy 9,7 dB. Najmniej korzystne warunki występują w części wsi: Moskorzew, Damiany i Chlewice, gdzie występuje gęsta, zwarta zabudowa położona w niewielkiej odległości od jezdni. Uciążliwość ruchu drogowego na odcinkach dróg wojewódzkich poza Włoszczową jest mniejsza i tylko w niewielkim stopniu przekracza wartości normatywne. Do miejsc narażonych na większy hałas należą lokalne węzły komunikacyjne na drodze nr 786 Kielce - Częstochowa w Krasocinie i Seceminie.

W 2011 r. wprowadzono w Polsce na niektórych odcinkach dróg i autostrad, system elektronicznego poboru opłat za przejazd samochodami ciężarowymi. Spowodowało to drastyczny wzrost natężenia ruchu drogowego na tych trasach krajowych gdzie system nie obowiązuje. Wynikiem tego jest odczuwalne pogorszenie klimatu akustycznego oraz wzrost zanieczyszczenia powietrza.

Hałas kolejowy

Hałas kolejowy jest wynikiem sumowania się hałasu emitowanego przez wiele pociągów przejeżdżających przez poddany obserwacji odcinek pomiarowy. O jego poziomie na obszarach znajdujących się w bezpośrednim sąsiedztwie linii kolejowych decydują takie czynniki jak: natężenie ruchu, ilość pociągów towarowych w ogólnej liczbie składów pociągów, prędkość pociągów, położenie torów i płynność ruchu pociągów, ukształtowanie terenu przez który przebiega linia kolejowa, charakter obudowy linii kolejowej oraz odległość pierwszej linii zabudowy od skrajnego toru. Przez obszar powiatu włoszczowskiego przebiegają dwie ważne linie kolejowe znaczenia państwowego krzyżujące się w rejonie wsi Czarncza i wsi Psary. Centralna Magistrala Kolejowa Warszawa - Katowice prowadzi znaczny ruch szybkich pociągów osobowych-ekspresowych, a linia Kielce - Częstochowa ruch mieszany towarowo-osobowy. Linie te przebiegają na ogół z dala od terenów gęsto zabudowanych, dlatego ich uciążliwość jest niewielka. W roku 1999 pomiary hałasu kolejowego przeprowadzono w rejonie trasy Kielce-Częstochowa. Posłużyły one do sporządzenia oceny klimatu akustycznego na przyległych terenach. Hałas mierzono jedynie w odległości 7,5 m od skrajnego toru, nie określając strefy uciążliwości. Na odcinku powiatu włoszczowskiego poziom hałasu tylko nieznacznie przekraczał wartości dopuszczalne (60dB). W 1999 roku na całej długości linii Kielce — Częstochowa wykonano jedyny pomiar hałasu. Hałas mierzono w odległości 7,5 m od

skrajnego toru nie określając strefy uciążliwości. Na odcinku na terenie powiatu włoszczowskiego poziom hałasu tylko nieznacznie przekraczał wartości dopuszczalne (60 dB).

Klimat akustyczny miasta Włoszczowa

Pomiary natężenia hałasu na terenie miasta Włoszczowa wykonywane były w 2000 roku. Przeprowadzone pomiary hałasu i dokonana analiza natężenia ruchu pojazdów, stanowią podstawę do oceny wpływu komunikacji na kształtowanie się klimatu akustycznego na obszarach przyległych do głównych ciągów komunikacyjnych oraz do podjęcia decyzji, umożliwiających obniżenie hałasu na obszarach istniejącej i projektowanej zabudowy. Pomiarów hałasu komunikacyjnego dokonano w 62 punktach, zlokalizowanych w odległości 1 m od krawędzi jezdni, na długości 28,97 km dróg. Prędkość pojazdów na ulicach centralnej części miasta i na terenach osiedlowych Włoszczowy wynosi ok. 50 km/h, natomiast na ulicach tranzytowych i wylotowych ok. 70 km/h. Na bezpośrednie oddziaływanie hałasu pochodzącego od miejskich układów komunikacyjnych stale lub okresowo narażonych jest ok. 75% ogółu ludności. Spośród 62 przebadanych odcinków, tylko na 14, co stanowi 22,6%, poziom hałasu jest niższy od wartości dopuszczalnej (60 dB). Największą grupę stanowią odcinki ulic (38 odcinków - 61,3%), na których równoważny poziom hałasu kształtuje się w przedziale 60,1-70,0 dB. Są to odcinki ulic osiedlowych oraz biegnących przez peryferyjne części miasta. Równoważny poziom hałasu w przedziale powyżej 70,1 dB stwierdzono na dziesięciu odcinkach ulic, co stanowi 16,1% wszystkich badanych odcinków. Są to przeważnie odcinki ulic miejskich oraz wylotowych, z dominującym ruchem tranzytowym w kierunku Kielc, Konieczna, Częstochowy i Radomska. Należy również zaznaczyć, że na żadnym z mierzonych odcinków nie zanotowano poziomu hałasu przekraczającego 75,0 dB. Przeciętny poziom hałasu na ulicach Włoszczowy w porze dziennej wynosi 64,0 dB i jest o 4 dB wyższy od poziomu dopuszczalnego. Spowodowane jest to dość wysokim natężeniem ruchu pojazdów na niektórych odcinkach ulic, wynoszącym ponad 200 pojazdów/h. Wyznaczony wskaźnik „W” dla badanych ulic jest najwyższy (33,17%) dla poziomu hałasu w przedziale 65,1-70,0 dB. W celu poprawy klimatu akustycznego w mieście, należałoby rozważyć całkowity zakaz wjazdu do miasta pojazdów ciężkich, co jednocześnie wpłynie pozytywnie na płynność ruchu strumienia pojazdów. Poprawę klimatu akustycznego w mieście będzie można również uzyskać poprzez naprawę uszkodzonych nawierzchni ulic oraz wykonania utwardzonej nawierzchni na kilku ulicach. Zastosowanie ekranów akustycznych w centralnej części miasta, ze względu na stosunkowo ciasną zabudowę i niewielką ilość wolnej przestrzeni, jest trudne do zrealizowania. Z tych samych względów nie jest możliwe zastosowanie pasów zieleni, które tylko w nieznacznym stopniu mogłyby wpłynąć na poprawę klimatu akustycznego. Celowym natomiast jest rozważenie utworzenia pasów zieleni wzdłuż dróg wylotowych w kierunku Radomska, Przedborza, Końskich, Kielc, Jędrzejowa i Koniecpola, na których to drogach odnotowano znaczne natężenie samochodów wielkotonażowych i związany z tym stosunkowo duży poziom hałasu.

3.7. ELEKTROMAGNETYCZNE PROMIENIOWANIE NIEJONIZUJĄCE

Promieniowania to jest zjawiskiem powszechnym. Źródłami tego promieniowania są systemy przesyłowe energii elektrycznej, stacje radiowe, telewizyjne i telefonii komórkowej oraz urządzenia o mniejszej uciążliwości, diagnostyczne, terapeutyczne, przemysłowe, a także domowe. Dla ochrony środowiska istotne znaczenie mają urządzenia, które emitują fale elektromagnetyczne wysokiej częstotliwości w postaci radiofal o częstotliwości 0,1–300 MHz i mikrofal od 300 do 300 000 MHz, umieszczone w środowisku naturalnym.

Do urządzeń najbardziej szkodliwych na obszarze powiatu włoszczowskiego należą:

- linie elektroenergetyczne o napięciu znamionowym 220 kV łączące Stację Systemową „Kielce 400” z Joachimowem i Łośnicą, których szkodliwy wpływ rozciąga się 25 m od osi linii w obie strony,
- linie elektroenergetyczne o napięciu znamionowym 110 kV, stacja systemowa „Kielce 400” - Oleszno - Opoczno i Szczekociny - Secemin - Włoszczowa - Joachimów, których szkodliwy wpływ rozciąga się 12 m od osi linii w obie strony,
- stacje elektroenergetyczne 110/15 kV we Włoszczowie, Seceminie i Koziej Wsi, których uciążliwość zamyka się w granicach obiektu,
- bazowe stacje telefonii komórkowej różnych operatorów we Włoszczowie, Seceminie, Radkowie, Moskorzewie, Dalekim, Czarnicy, Motyczynie, Olesznie, Krasocinie i Koziej Wsi.

Obowiązujące od 01.01.2008 r. rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 listopada 2007 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia okresowych badań poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz. U. Nr 221, poz. 1645) obliguje do wyznaczenia na terenie każdego województwa po 135 punktów pomiarowych z podziałem po 45 w każdym roku 3-letniego cyklu pomiarowego, w tym po 15 punktów dla 3 kategorii [WIOŚ Kielce - Monitoring pól elektromagnetycznych w roku 2010] obszarów dostępnych dla ludności tj.:

- centralnych dzielnic lub osiedli miast o liczbie mieszkańców przekraczającej 50 tys.,
- pozostałych miast,
- terenów wiejskich.

W roku 2010 na terenie województwa świętokrzyskiego do badań monitoringowych natężenia pól elektromagnetycznych (PEM) wytypowano 45 punktów pomiarowych, znajdujących się w dostępnych dla ludności miejscach w:

- 1) miastach o liczbie mieszkańców powyżej 50 tys. – brak takich miast na terenie powiatu włoszczowskiego,
- 2) pozostałych miastach - 15 punktów - na terenie powiatu włoszczowskiego został zlokalizowany jeden taki punkt i mieści się on w mieście Włoszczowa,
- 3) terenach wiejskich - 15 punktów - na terenie powiatu włoszczowskiego został zlokalizowany jeden taki punkt i znajduje się on w miejscowości Radków.

Tabela 19. Wyniki pomiarów PEM za rok 2010 (zakres mierzonych częstotliwości 0,1-3000 MHz)

L.p.	Miejscowość	Położenie punktu pomiarowego	Współrzędne geograficzne	Średnia arytmetyczna zmierzonych wartości skutecznych natężeń PEM [V/m]	Niepewność pomiarów +/-[V/m]	Średnia arytmetyczna z uśrednionych wartości natężeń PEM dla danego obszaru usytuowania województwa [V/m]
1	Włoszczowa	ul. M. Reja 5	N 50° 51,323' E 019° 57,327'	0,004	0,0009	0,045
2	Radków	Radków 88 (obok Zespołu Szkół)	N 50° 42,826' E 019° 59,181'	0,040	0,0090	0,024

Źródło: WIOŚ Kielce - Monitoring pól elektromagnetycznych w roku 2010

W żadnym punkcie pomiarowym nie stwierdzono przekroczenia dopuszczalnej wartości poziomu pól elektromagnetycznych, określonej rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów (Dz.U.2003.192.1883), zgodnie z którym dopuszczalny poziom PEM dla miejsc dostępnych dla ludności, w zakresie częstotliwości PEM od 3 MHz do 300 MHz wynosi 7 V/m (składowa elektryczna).

Ochrona ludzi i środowiska przed niejonizującym promieniowaniem elektromagnetycznym uregulowana jest ustawowo (prawo budowlane, prawo ochrony środowiska, ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym), przepisami bhp oraz sanitarnymi.

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dn. 30 października 2003 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów (Dz. U. z dnia 14 listopada 2003 r.) określa:

- dopuszczalne poziomy pól elektromagnetycznych w środowisku, zróżnicowane dla:
 - terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową,
 - miejsc dostępnych dla ludności,
- zakresy częstotliwości pól elektromagnetycznych, dla których określa się parametry fizyczne charakteryzujące oddziaływanie pól elektromagnetycznych na środowisko;
- metody sprawdzania dotrzymania dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych;
- metody wyznaczania dotrzymania dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych.

Utrzymana została zasada, zgodnie z którą, nie normuje się dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych tam gdzie przebywanie ludzi nie będzie miało miejsca. Rozporządzenie określa również zakresy częstotliwości pól elektromagnetycznych, dla których określone zostaną parametry fizyczne, charakteryzujące oddziaływanie tych pól na środowisko, także zakres i sposób prowadzenia badań pól elektromagnetycznych.

Tabela 20. Dopuszczalne poziomy pól elektromagnetycznych dla miejsc dostępnych dla ludności

Zakres częstotliwości PEM	Składowa elektryczna	Składowa magnetyczna	Gęstość mocy
1	2	3	4
0 Hz	10 kV/m	2500 A/m	-
0 Hz – 0,5 Hz	-	2500 A/m	-
0,5 Hz – 50 Hz	*10 kV/m	60 A/m	-
0,05 kHz do 1 kHz	-	3/f A/m	-
0,001 – 3 MHz	20 V/m	3 A/m	-
3 – 300 MHz	7V/m	-	-
300MHz – 300 GHz	7V/m	-	0,1 W/m ²

* na obszarach zabudowy mieszkalnej, lokalizacji szpitali, żłobków, przedszkoli, internatów – 1 kV/m

Pozwolenia na emitowanie pól elektromagnetycznych wymagają:

- linie i stacje elektroenergetyczne o napięciu znamionowym 110 kV lub wyższym,
- instalacje radiokomunikacyjne, radionawigacyjne i radiolokacyjne, których równoważna moc promieniowania izotropowo jest równa 15 W lub wyższa, emitujące pola elektromagnetyczne o częstotliwości od 0,03 MHz do 300 000 MHz.

3.8. GOSPODARKA ODPADAMI

Dotychczasowe zasady gospodarowania odpadami w powiecie włoszczowskim, zostały określone w dokumencie „Plan gospodarki odpadami dla powiatu włoszczowskiego na lata 2007-2011”, stanowiącym integralną część „Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Włoszczowskiego na lata 2007-2011”.

Gospodarka odpadami komunalnymi i przemysłowymi stanowi istotny czynnik wpływający na stan środowiska naturalnego. Gospodarowanie odpadami na terenie powiatu włoszczowskiego realizowane było do tego czasu w oparciu o sporządzony na lata 2004-2006 oraz 2007-2011, powiatowy plan gospodarki odpadami, opracowany zgodnie z ustawą o odpadach.

Od roku 2012 gospodarkę odpadami reguluje Ustawa o utrzymaniu czystości z dnia 1 lipca 2011 roku (Dz.U. z 2011r. Nr 152, poz. 897 z późn zm.). Zgodnie z ustawą, opracowuje się Krajowy plan gospodarki odpadami oraz Wojewódzkie plany gospodarki odpadami.

Gminy gospodarowanie odpadami komunalnymi realizują poprzez zapewnienie budowy, utrzymania i eksploatacji własnych lub wspólnych z innymi gminami, Regionalnych Zakładów Gospodarki Odpadami (RZGO) oraz poprzez ustanowienie selektywnego zbierania odpadów komunalnych, obejmującego co najmniej następujące frakcje odpadów: papier, metal, tworzywa sztuczne, szkło i opakowania wielomateriałowe oraz odpady opakowaniowe ulegające biodegradacji. W nowej ustawie określono również poziomy recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami, które gmina jest obowiązana osiągnąć w poszczególnych latach.

Zgodnie z informacjami zamieszczonymi w „Sprawozdaniu z realizacji planu gospodarki odpadami dla powiatu włoszczowskiego za lata 2009-2010”, wynika że na obszarze powiatu włoszczowskiego zebrano i unieszkodliwiono 5242,24 Mg odpadów komunalnych w roku 2009, w 2010 roku 3789,86 Mg (komunalne segregowane oraz niesegregowane). Masa odpadów innych niż komunalne, przeznaczonych do unieszkodliwienia wyniosła w roku 2009 - 36,43 Mg (dane niepełne), w roku 2010 - 42,19 Mg. Masa odpadów innych niż komunalne, przeznaczonych do odzysku wyniosła w roku 2009 - 101928,4910 Mg.

Na podstawie uzyskanych informacji z gmin wynika, że zorganizowanym zbieraniem odpadów objętych jest obecnie 92% mieszkańców powiatu. Selektywne zbieranie odpadów komunalnych prowadzi jedynie połowa gmin powiatu. Należy dążyć do zwiększenia ilości gospodarstw objętych selektywną zbiórką odpadów komunalnych a także do zwiększenia ilości odpadów wydzielanych selektywnie z już zebranych odpadów komunalnych. Służyć temu winna sortownia odpadów na terenie składowiska „Kępny Ług”. Ponadto należy zbudować bądź usprawnić istniejący system zbiórki odpadów niebezpiecznych wydzielanych ze strumienia odpadów komunalnych.

3.9 ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII

Jednym z ważniejszych elementów aktualnej polityki ekologicznej państwa jest wspieranie rozwoju odnawialnych źródeł energii oraz uzyskanie w skali kraju 10 % w 2014 r., a 15 % w 2020 r. udziału energii, pochodzącej z tych źródeł, w bilansie energetycznym państwa. W powiecie włoszczowskim nie ma zbyt korzystnych warunków do rozwoju energetyki ze źródeł odnawialnych. Jedynie perspektywiczne może się okazać rozwijanie produkcji wierzby energetycznej oraz wykorzystanie w pewnym zakresie energii wodnej. Pomimo tych ograniczeń konieczne jest podjęcie działań mających na celu lepszy rozwój energetyki odnawialnej na terenie powiatu.

Podstawowym kierunkiem rozwoju odnawialnych źródeł energii na terenie powiatu włoszczowskiego powinny być technologie wykorzystujące biomasę, głównie z upraw wierzby energetycznej. Należy również zwiększyć ilość pozyskiwanej energii z małych elektrowni wodnych, farm wiatrowych oraz biogazowni. W obowiązującym Programie ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego założono, że w każdej większej gminie są warunki do funkcjonowania co najmniej jednej biogazowni.

4. POTENCJALNE ZMIANY STANU ŚRODOWISKA, JAKIE MOGĄ NASTĄPIĆ W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU

Program ochrony środowiska dla powiatu włoszczowskiego jest dokumentem, którego głównym celem jest określenie drogi do osiągnięcia celów w przedmiotowej dziedzinie, ustalonych wcześniej na szczeblu regionalnym, krajowym i międzynarodowym. Należy przez to rozumieć, że odstępianie od wdrażania zapisów przedmiotowego dokumentu oznaczać będzie odstępianie od obowiązku realizacji strategicznych celów ochrony środowiska w kontekście szerszej perspektywy postrzegania tej problematyki.

W przypadku braku realizacji celów „Programu Ochrony Środowiska dla powiatu włoszczowskiego”, przeprowadzona analiza i ocena stanu istniejącego pozwala wykazać, że może nastąpić pogorszenie stanu ochrony środowiska. Brak realizacji „Programu Ochrony Środowiska dla powiatu Włoszczowskiego” przyczyniać się będzie do utrwalania oraz występowania negatywnych tendencji w zakresie korzystania ze środowiska na terenie powiatu. Największe zagrożenie wynikające z braku realizacji celów określonych w Programie będzie związane z następującymi negatywnymi efektami:

- pogorszeniem jakości powietrza,
- degradacją jakości wód podziemnych i powierzchniowych,
- zwiększeniem natężenia hałasu,
- wzrostem zagrożenia dla obszarów objętych ochroną prawną.

Podstawowym celem projektu „Programu ochrony środowiska dla powiatu włoszczowskiego” jest uzyskanie stałej i zauważalnej poprawy jakości wszystkich komponentów środowiska przyrodniczego. Proponuje on spójny system działań proekologicznych wzajemnie się uzupełniających. Brak jego realizacji lub realizacja fragmentaryczna (wrywkowa) spowoduje, że założone cele nie zostaną osiągnięte, a nawet może nastąpić degradacja stanu środowiska w powiecie. Poniżej przedstawiono potencjalne zmiany, jakie mogłyby nastąpić w przypadku braku realizacji, w poszczególnych dziedzinach ochrony środowiska:

1. Zasoby naturalne (przyroda, lasy, powierzchnia ziemi, zasoby surowców mineralnych)

Brak ochrony najcenniejszych przyrodniczo siedlisk (w tym obszarów NATURA 2000), wywoła postępujące zubożenie zasobów biologicznych powiatu. Postępująca degradacja ekosystemów pociągnie za sobą szereg nieodwracalnych zmian w ich strukturze (głównie ich uproszczenie). Zmiany takie skutkują zaburzeniami równowagi ekologicznej w ekosystemach. to zaniku siedlisk hydrogenicznych w wyniku ich przesuszenia oraz uszkodzeń aparatu asymilacyjnego drzewostanów na skutek emisji zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego. Brak skutecznej ochrony lasów spowoduje zahamowanie wzrostu ilościowego i jakościowego zasobów leśnych, a w konsekwencji ich zmniejszenie (na skutek pożarów lub w wyniku nieracjonalnej gospodarki w lasach prywatnych). Ubożenie zasobów leśnych ogranicza cenne funkcje ochronne lasów w zakresie ochrony gleb i wód. Wylesienia przynoszą również znaczne szkody dla walorów gospodarczych, krajobrazowych i

turystycznych regionu. Zaniechanie działań w zakresie ochrony powierzchni ziemi będzie skutkowało narastającą dewastacją lub degradacją w wyniku niekontrolowanej eksploatacji surowców mineralnych. Zaniechania w gospodarce rolnej będą prowadziły do powstawania zanieczyszczeń i spływów obszarowych z pól do wód powierzchniowych i podziemnych, co może wywołać pogorszenie jakości wód.

2. Ochrona zasobów wodnych i racjonalne użytkowanie zasobów wody

Brak działań w zakresie ochrony zasobów wodnych będzie miał szczególnie negatywne skutki dla całego środowiska przyrodniczego, dla gospodarki oraz dla zdrowia ludzi. W przypadku zaniechania realizacji przedsięwzięć zawartych w projekcie „Programu ochrony środowiska dla powiatu włoszczowskiego”, mogą wystąpić niekorzystne zmiany prowadzące do pogorszenia jakości wód, zahamowania wzrostu retencji, pogorszenia się bezpieczeństwa powodziowego oraz dalszej postępującej zabudowy obszarów zalewowych.

3. Ochrona powietrza atmosferycznego

Jakość powietrza na terenie powiatu wynika nie tylko z działań lokalnych. Na zanieczyszczenie powietrza w powiecie włoszczowskim mają wpływ również sąsiadujące ośrodki przemysłowe. Lokalny wpływ na stan jakości powietrza posiadają głównie niskie źródła emisji związane z indywidualnymi systemami ogrzewania, a także liniowe źródła emisji, w tym głównie drogi krajowe i drogi wojewódzkie. Brak realizacji działań przedstawionych w projekcie Programu spowoduje dalsze pogorszenie się jakości powietrza. Szczególne znaczenia ma tutaj wdrażanie programów ochrony powietrza. Szczególnie istotne dla jakości powietrza było by zaniechanie promowania inwestycji związanych ze zmianą paliwa na bardziej ekologiczne, modernizacji sieci ciepłowniczych oraz wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych.

4. Klimat akustyczny

Ochrona przed hałasem powinna być skoncentrowana głównie na hałasie komunikacyjnym, ponieważ najbardziej niekorzystny klimat akustyczny występuje przy trasach o najwyższym natężeniu ruchu samochodowego. Inwestycje komunikacyjne realizowane w najbliższych latach, zmierzające do wyprowadzenia ruchu z obszarów silnie zurbanizowanych wykonywane będą z zachowaniem norm dotyczących hałasu. Do czasu realizacji tych inwestycji należy stosować działania doraźne (usprawnienie organizacji ruchu, budowa ekranów, stosowanie materiałów dźwiękoszczelnych w budynkach). Zaniechanie tych działań spowoduje rozszerzanie się obszarów zagrożonych hałasem o następne tereny. Działania chroniące przed hałasem należy integrować z aspektami planowania przestrzennego, w opracowywaniu lub wprowadzaniu zmian do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

5. Oddziaływanie pól elektromagnetycznych

Na terenie powiatu włoszczowskiego nie notowano przekroczeń dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych. Zaproponowane w Programie kierunki działań, dotyczą głównie działań profilaktycznych. Stosowanie ograniczeń lokalizacyjnych dla obiektów podatnych na pola elektromagnetyczne w strefach zagrożeń istniejących urządzeń emitujących promieniowanie oraz

zachowanie pełnych rygorów przy lokalizowaniu nowych urządzeń pozwoli na zmniejszenie obszarów potencjalnego zagrożenia. Brak realizacji powyższych działań uniemożliwi ograniczenie ewentualnych niekorzystnych wpływów pól elektromagnetycznych.

6. Edukacja ekologiczna

Istnieje stała potrzeba ciągłego prowadzenia działań edukacyjnych wśród wszystkich mieszkańców powiatu, stale dostosowanych do bieżących potrzeb. W przypadku nie podjęcia działań edukacyjnych, można spodziewać się coraz większego nastawienia społeczeństwa na konsumpcyjny model życia, skutkujący wzrostem efektywności procesów gospodarczych bez uwzględniania skutków społecznych i przyrodniczych. Spowoduje to coraz większą degradację środowiska przyrodniczego, prowadzącą do trwałych i często nieodwracalnych zmian. Wystąpi stały wzrost zanieczyszczenia środowiska, co z kolei wpłynie na pogorszenie się warunków zdrowotnych społeczeństwa.

5. PRZEWIDYWANE ZNACZĄCE ODDZIAŁYWANIA NA CELE I PRZEDMIOT OCHRONY OBSZARU NATURA 2000, ORAZ INTEGRALNOŚĆ TEGO OBSZARU, A TAKŻE NA ŚRODOWISKO, WYNIKAJĄCE Z REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU.

Cele oraz główne kierunki działań określone w projekcie „Programu ochrony środowiska dla powiatu włoszczowskiego”, sformułowane zostały tak, aby umożliwić osiągnięcie długofalowej poprawy jakości wszystkich komponentów środowiska na terenie objętym programem. Odnosi się to również do obiektów szczególnie cennych przyrodniczo, do których zaliczają się rezerваты, obszary chronione krajobrazu, pomniki przyrody oraz obszary europejskiej sieci ochrony NATURA 2000.

Z analizy projektowanych w Programie kierunków działań wynika, że jego realizacja może oprócz oczywistych pozytywnych skutków, stanowić potencjalne źródło zagrożenia dla środowiska.

Zagrożenia mogą być związane głównie z fazami budowlanymi realizacji inwestycji proekologicznych takich jak:

- wymiana i budowa wodociągów i kanalizacji,
- budowa oczyszczalni ścieków,
- budowa zbiorników retencyjnych,
- budowa wałów przeciwpowodziowych,
- budowa obwodnic drogowych.

Przedsięwzięcia te związane są z nieuniknionymi oddziaływaniami, takimi jak:

- zmiany krajobrazowe,
- ingerencja w świat roślinności i zwierząt
- czasowe oddziaływanie w zakresie emisji spalin i hałasu.

Realizacja tych inwestycji wynika jednak z realizacji obowiązków, nałożonych przez dokumenty strategiczne wyższego rzędu na poziomie wojewódzkim, krajowym i wspólnotowym.

Wobec powyższego istotne znaczenie ma znalezienie najlepszych rozwiązań na etapie bezpośredniej realizacji indywidualnych przedsięwzięć, które zabezpieczą interes środowiska, a jednocześnie pozwolą osiągnąć cel realizacji danego przedsięwzięcia.

Każda z realizowanych inwestycji szczegółowych, będzie podlegać osobnej procedurze oceny oddziaływania na środowisko skutków jej realizacji. Nie przewiduje się negatywnego oddziaływania ww. przedsięwzięć na życie i zdrowie ludzi.

Istotne jest właściwe prowadzenie równoległe z budową oraz po jej zakończeniu, wszelkich działań minimalizujących negatywne oddziaływania na powierzchnię ziemi, gleby, wody podziemne i powierzchniowe, powietrze oraz siedliska przyrodnicze.

Oдноśnie powyższych oddziaływań należy zaznaczyć, że projekt „Programu ochrony środowiska dla powiatu włoszczowskiego” nie przedstawia żadnych szczegółowych informacji na temat sposobu technicznego i zakresu realizacji inwestycji. Przedstawia jedynie konieczność ich zrealizowania, wynikającą z konieczności ochrony środowiska.

Wynika z tego pewien margines ryzyka i niepewności w zakresie prognozowania oddziaływań poszczególnych inwestycji proekologicznych. Wobec powyższego, na etapach planowania i realizacji przedsięwzięcia należy bezwzględnie zachować priorytety ochrony środowiska.

5.1. ODDZIAŁYWANIE NA KLIMAT I JAKOŚĆ POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO

W roku 2009 wartości dopuszczalnych nie przekroczył żaden z badanych parametrów powietrza atmosferycznego. W szczególności zawartości benzo(a)pirenu B(a)P i pyłu zawieszonego PM₁₀ nie przekraczały wartości dopuszczalnych, co skutkowało nadaniem im klasy A. Wszystkie podlegające ocenie zanieczyszczenia spełniały kryteria klasy A pod względem stanu jakości powietrza.

W roku 2010 jakość powietrza na obszarze strefy świętokrzyskiej na terenie której położony jest powiat włoszczowski, uległa pogorszeniu. W strefie świętokrzyskiej w 2010 roku klasę A, czyli klasę, w której nie ma przekroczonych wartości dopuszczalnych, mają następujące parametry: SO₂, NO₂, C₆H₆, CO, Pb, As, Cd, Ni i Ozon. Do klasy B, która oznacza brak przekroczeń wartości dopuszczalnej powiększonej o margines tolerancji zaklasyfikowano tylko PM_{2,5}. Zaś do klasy C, oznaczającej przekroczenie wartości dopuszczalnej powiększonej o margines tolerancji - PM₁₀ oraz B(a)P.

Wpływ na obecny stan posiadają głównie niskie źródła emisji związane z indywidualnymi systemami ogrzewania, brak gazyfikacji powiatu, a także liniowe źródła emisji, w tym głównie drogi krajowe i drogi wojewódzkie.

Brak realizacji działań przedstawionych w projekcie aktualizacji Programu, spowoduje prawdopodobnie dalsze pogarszanie się jakości powietrza. Emisja transportowa zwiększy się w wyniku wzrostu liczby pojazdów samochodowych przy jednoczesnym ich złym stanie technicznym. Dlatego istotne dla poprawy jakości powietrza są inwestycje związane ze zmianą paliwa na bardziej ekologiczne, modernizacje sieci ciepłowniczych oraz wykorzystaniem energii ze źródeł odnawialnych.

5.2. ODDZIAŁYWANIE NA JAKOŚĆ WÓD POWIERZCHNIOWYCH I PODZIEMNYCH

Wody powierzchniowe, jak i podziemne na terenie powiatu włoszczowskiego nie są w najlepszej kondycji. Z badań przeprowadzonych w 2010 roku przez WIOŚ w Kielcach wynika, że wody powierzchniowe w powiecie są III klasy jakości, co oznacza umiarkowany stan ekologiczny. Zaś wody podziemne na terenie powiatu są III i IV klasy jakości.

Największy problem ekologiczny w powiecie włoszczowskim, stwarza wysoki poziom zanieczyszczenia wód powierzchniowych oraz duży niedobór sieci kanalizacyjnej. Jego rozwiązanie determinowane jest podjęciem kompleksowych działań we wszystkich dziedzinach związanych z gospodarką wodną.

W projekcie „Programu ochrony środowiska dla powiatu włoszczowskiego” znalazły się następujące kierunki działań:

- Wspieranie działań inwestycyjnych, mających na celu ograniczenie i eliminację ładunku zanieczyszczeń odprowadzanych w ściekach do środowiska wodnego a w szczególności substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego,
- Wspieranie przez powiat budowy przydomowych oczyszczalni ścieków w miejscach, w których jest to uzasadnione ekonomicznie i technicznie,
- Wspieranie działań mających na celu poprawę jakości wody przeznaczonej do spożycia, w tym budowa lub modernizacja stacji uzdatniania wody i sieci wodociągowych,
- Wspieranie budowy kanalizacji deszczowej i separatorów a także połączenie budowy systemów podczyszczających z budową i modernizacją dróg,
- Rozwój współpracy ze wszystkimi instytucjami wpływającymi na jakość wód, wspieranie edukacji ekologicznej w zakresie racjonalnej gospodarki wodami i jej ochrony przed zanieczyszczeniami,
- Propagowanie proekologicznych zasad w gospodarce rolnej,
- Wspieranie i egzekwowanie racjonalnej gospodarki wodno - ściekowej w zakładach przemysłowych.

W przypadku nie zrealizowania powyższych kierunków działań można spodziewać się dalszego pogorszenia stanu jakości wód powierzchniowych i podziemnych.

5.3. ODDZIAŁYWANIE NA STAN POWIERZCHNI ZIEMI I JAKOŚĆ GLEB

Główne zasady oraz cele ochrony powierzchni ziemi określają przepisy ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska, (Dz.U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 z późn. zm.). Istota działań ochronnych polega na zapobieganiu i przeciwdziałaniu niekorzystnym zmianom powierzchni ziemi, a w razie jej uszkodzenia lub zniszczenia – na przywróceniu do stanu właściwego. Zasadniczą jednak i zarazem najbardziej szczegółową regulacją dotyczącą problematyki ochrony zasobów i jakości gruntów jest ustawa z 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych. Celem jej jest zachowanie jak największego obszaru gruntów, poprawa ich wartości oraz pełne wykorzystanie dla potrzeb produkcji rolnej i leśnej. Cel ten ma charakter wprawdzie gospodarczy, jednakże łączą się z nim także cele środowiskowe, bowiem grunty rolne i leśne należą do zagospodarowanych są też pozytywnym elementem środowiska, podnoszącym jego wartość.

Do jednoznacznie pozytywnych skutków realizacji projektu Programu w zakresie oddziaływania na stan powierzchni ziemi i jakość gleb należy zaliczyć następujące projektowane kierunki działań:

- Prowadzenie okresowych badań jakości gleby wraz z prowadzeniem bazy danych zawierającej wyniki badań jakości gleby i ziemi,

- Koordynowanie działań dotyczących upowszechniania zasad Dobrych Praktyk Rolniczych oraz upraw ekologicznych,
- Minimalizacja negatywnego wpływu działalności gospodarczej na stan środowiska glebowego poprzez modernizację technologii,
- Utrzymanie jakości gleby i ziemi powyżej lub co najmniej na poziomie wymaganych standardów,
- Rekultywacja i zagospodarowanie gruntów zdegradowanych.

Z analizy projektowanych w Programie kierunków działań wynika, że jego realizacja może oprócz oczywistych pozytywnych skutków, stanowić potencjalne źródło zagrożenia dla środowiska w postaci czasowych lub trwałych ingerencji w ukształtowanie powierzchni terenu. Zagrożenia te mogą być związane głównie z fazami budowlanymi realizacji inwestycji proekologicznych takich jak:

- wymiana i budowa wodociągów i kanalizacji,
- budowa oczyszczalni ścieków,
- budowa zbiorników retencyjnych,
- budowa wałów przeciwpowodziowych,
- budowa obwodnic drogowych.

Realizacja tych inwestycji wynika jednak z realizacji obowiązków, nałożonych przez dokumenty strategiczne wyższego rzędu na poziomie wojewódzkim, krajowym i wspólnotowym.

Wobec powyższego istotne znaczenie ma znalezienie najlepszych rozwiązań na etapie bezpośredniej realizacji indywidualnych przedsięwzięć, które zabezpieczą interes środowiska, a jednocześnie pozwolą osiągnąć cel realizacji danego przedsięwzięcia. Każda z realizowanych inwestycji szczegółowych, będzie podlegać osobnej procedurze oceny oddziaływania na środowisko skutków jej realizacji. Nie przewiduje się negatywnego oddziaływania ww. przedsięwzięć na życie i zdrowie ludzi. Istotne jest właściwe prowadzenie równoległe z budową oraz po jej zakończeniu, wszelkich działań minimalizujących negatywne oddziaływania na powierzchnię ziemi, gleby, wody podziemne i powierzchniowe, powietrze oraz siedliska przyrodnicze.

5.4. ODDZIAŁYWANIE NA ROŚLINY, ZWIERZĘTA, WALORY PRZYRODNICZE ORAZ RÓŻNORODNOŚĆ BIOLOGICZNĄ

Jednym z najważniejszych celów projektu „Programu ochrony środowiska w powiecie włoszczowskim” jest zachowanie dziedzictwa biologicznego powiatu. W tym celu, w ostatnich latach zostały zgłoszone dwa nowe obszary NATURA 2000 na terenie powiatu. Są to Dolina Górnej Pilicy (11195.1 ha) oraz Dolina Białej Nidy (5116.8 ha). Tym samym w powiecie włoszczowskim znajdują się już 3 obszary Natura 2000, trzecim jest Ostoja Przedborska (11605,2 ha). Pozostałymi obszarami chronionymi na terenie powiatu włoszczowskiego są:

- Przedborski Park Krajobrazowy – 9041,2ha na terenie powiatu,

- Włoszczowsko-Jędrzejowski Obszar Chronionego Krajobrazu - 89710 ha na terenie powiatu,
- Przedborski Obszar Chronionego Krajobrazu – 9014,2 ha na terenie powiatu,
- Rezerwat przyrody:
 - „Ługi”- 90,23 ha,
 - Bukowa Góra 34,80 ha,
 - Murawy Dobromierskie 36,29 ha,
 - Oleszno 262,73ha,
- 23 użytki ekologiczne o łącznej powierzchni 21,16 ha

Realizacja zadań przedstawionych w projekcie „Programu ochrony środowiska dla Powiatu Włoszczowskiego na lata 2012- 2015” nie wpłynie negatywnie na walory przyrodnicze. Jedynie w trakcie realizacji inwestycji proekologicznych gdzie zachodzić będzie konieczność prowadzenia prac budowlanych (głównie wykopów ziemnych), można się spodziewać przejściowego oddziaływania skutków realizacji tych zadań na środowisko przyrodnicze. Przedsięwzięcia te związane są z nieuniknioną ingerencją w świat roślinności i zwierząt. Oddziaływania te mogą być związane głównie z fazami budowlanymi realizacji inwestycji proekologicznych takich jak:

- wymiana i budowa wodociągów i kanalizacji,
- budowa oczyszczalni ścieków,
- budowa zbiorników retencyjnych,
- budowa wałów przeciwpowodziowych,
- budowa obwodnic drogowych.

Negatywne oddziaływanie większości inwestycji na środowisko przyrodnicze można ograniczyć do minimalnego poziomu poprzez odpowiedni, najkorzystniejszy wybór lokalizacji oraz odpowiedni dobór rozwiązań technicznych, technologicznych i organizacyjnych, ponieważ wielkość wywoływanych przez nie oddziaływań środowiskowych zależy w znacznym stopniu od lokalnych uwarunkowań i zastosowanych rozwiązań ograniczających negatywny wpływ na środowisko. Wybór najlepszego wariantu na etapie projektu, uwzględniającego potrzeby ochrony środowiska zarówno na etapie budowy jak i w fazie eksploatacji inwestycji, pozwoli istotnie ograniczyć te oddziaływania. Do ogólnych działań ograniczających potencjalnie negatywne oddziaływanie można zaliczyć:

- prawidłowe zabezpieczenie techniczne sprzętu budowlanego i placu budowy, szczególnie w miejscach styku z ekosystemami wrażliwymi na zmiany warunków siedliskowych,
- selektywne gromadzenie powstających odpadów oraz przekazywanie ich uprawnionym firmom do unieszkodliwienia lub odzysku,
- stosowanie odpowiednich technologii, materiałów i rozwiązań konstrukcyjnych (BAT),
- stosowanie zasady wkomponowywania w krajobraz elementów dysharmonijnych,
- prowadzenie konsultacji na etapach koncepcji i projektu szczegółowego ze społecznością lokalną, organizacjami ekologicznymi, wybitnymi autorytetami w dziedzinie ochrony przyrody.

5.5. ODDZIAŁYWANIE NA KLIMAT AKUSTYCZNY

Ochrona przed hałasem w powiecie włoszczowskim powinna skupiać się głównie na hałasie komunikacyjnym, ponieważ najbardziej niekorzystny klimat akustyczny występuje przy drogach o najwyższym natężeniu ruchu samochodowego. Problem zagrożenia emisją hałasu należy integrować z aspektami planowania przestrzennego, przy opracowywaniu lub wprowadzaniu zmian do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Istotnym działaniem jest wprowadzenie w opracowywanych (zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym) miejscowych planach, zapisów wprowadzających strefy ograniczonego użytkowania wokół tras komunikacyjnych i uciążliwych obiektów przemysłowych. Brak tych działań może skutkować zabudową tych terenów i pogorszeniem się warunków zamieszkiwania.

Na terenie powiatu włoszczowskiego jedynie bardzo niewielka część podmiotów prowadzących działalność gospodarczą powoduje uciążliwą emisję hałasu dla najbliższego otoczenia.

Realizacja zadań postawionych w projekcie „Programu ochrony środowiska dla powiatu włoszczowskiego” nie spowoduje powstania źródeł nowego hałasu ani nie przyczyni się do zwiększenia obecnego jego poziomu. W przypadku realizacji inwestycji o charakterze budowlanym, można spodziewać się przejściowych utrudnień związanych z pracą maszyn i środków transportu.

5.6. PRZEWIDYWANE ODDZIAŁYWANIE NA ZDROWIE I ŻYCIE LUDZI

Oddziaływanie realizacji Projektu Programu ochrony środowiska na zdrowie i życie ludzi może mieć tylko i wyłącznie pozytywne skutki. Poprawa jakości powietrza i wód, zmniejszenie hałasu, ochrona walorów przyrodniczych oraz inne projektowane działania, będą miały w perspektywie długofalowej, jednoznacznie pozytywne oddziaływanie na zdrowie i życie ludzi.

Jednak, aby tak się stało, konieczne jest ustawiczne podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców powiatu. Wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa, jest jednym z głównych czynników kształtowania zrównoważonego rozwoju.

Ogólne zobowiązania do prowadzenia edukacji ekologicznej określa ustawa Prawo ochrony środowiska. Ustanawia ona obowiązek uwzględniania problematyki ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju w programach kształcenia ogólnego we wszystkich typach szkół. Obowiązek popularyzacji ochrony środowiska adresowany jest również do wszystkich środków masowego przekazu.

Reasumując, przewidywane oddziaływanie na zdrowie i życie ludzi skutków realizacji projektu „Programu ochrony środowiska dla powiatu włoszczowskiego” jest zdecydowanie pozytywne. Z kolei brak realizacji Programu, może skutkować pogłębieniem się braku świadomości ekologicznej co może zagrażać zdrowiu i życiu mieszkańców.

5.7. ODDZIAŁYWANIE NA ZABYTKI I DOBRA MATERIALNE

Oddziaływanie projektu „Programu ochrony środowiska dla powiatu włoszczowskiego” na zabytki i dobra materialne, nie będzie generować żadnych negatywnych skutków. Przeciwnie, należy zaznaczyć że Program ma na celu polepszenie stanu powietrza, a co za tym idzie nastąpi zmniejszenie ładunku zanieczyszczeń emitowanych do atmosfery, a tym samym zmniejszenie wpływu korozji atmosferycznej na zabytki i dobra materialne.

Korozyjne oddziaływanie atmosfery na materiały i obiekty budowlane, zależy od czynników naturalnych oraz od czynników antropogenicznych. Do czynników naturalnych zaliczamy skład chemiczny powietrza oraz panujące na danym obszarze warunki meteorologiczne i klimatyczne. Do antropogenicznych zaliczamy ilość i rodzaj zanieczyszczeń wprowadzanych do powietrza atmosferycznego na skutek działalności gospodarczej i komunalnej człowieka. Szczególnie niekorzystne jest zakwaszenie opadów atmosferycznych w wyniku nadmiernej emisji związków siarki, powstających przy spalaniu zasilanych gatunków węgla kamiennego.

5.8. ODDZIAŁYWANIE W ZAKRESIE GOSPODARKI ODPADAMI

Począwszy od roku 2012 gospodarkę odpadami reguluje Ustawa o utrzymaniu czystości z dnia 1 lipca 2011 roku (Dz.U. z 2011r. Nr 152, poz. 897 z późn zm.). Zgodnie z ustawą, opracowuje się Krajowy plan gospodarki odpadami oraz Wojewódzkie plany gospodarki odpadami.

Gminy gospodarowanie odpadami komunalnymi realizują poprzez zapewnienie budowy, utrzymania i eksploatacji własnych lub wspólnych z innymi gminami, Regionalnych Zakładów Gospodarki Odpadami (RZGO) oraz poprzez ustanowienie selektywnego zbierania odpadów komunalnych, obejmującego co najmniej następujące frakcje odpadów: papier, metal, tworzywa sztuczne, szkło i opakowania wielomateriałowe oraz odpady opakowaniowe ulegające biodegradacji. W nowej ustawie określono również poziomy recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami, które gmina jest obowiązana osiągnąć w poszczególnych latach.

Objęcie wszystkich mieszkańców powiatu możliwością zorganizowanego zbierania i usuwania odpadów ograniczy do minimum zjawisko niekontrolowanego pozbywania się odpadów (nie można wykluczyć napływu odpadów z sąsiednich gmin). Z pewnością zniknie lub ograniczony zostanie do minimum problem dzikich „wysypisk śmieci”. Jednakże powodzenie tych działań wymaga wdrożenia odpowiednich instrumentów finansowych, właściwej kontroli i nadzoru nad jednostkami odpowiedzialnymi za realizację tych zadań a także wykonanie działań zgodnie z określonymi terminami. Istotne znaczenie ma tutaj przeprowadzenie kompleksowych akcji edukacyjno-informacyjnych wśród różnych grup wiekowych społeczeństwa.

5.9. ODDZIAŁYWANIE ZWIĄZANE Z MOŻLIWOŚCIĄ WYSTĄPIENIA POWAŻNYCH AWARII

Podstawowym aktem prawnym regulującym zagadnienia przeciwdziałania poważnym awariom jest ustawa Prawo ochrony środowiska, w której zawarte są: przepisy ogólne, instrumenty prawne służące przeciwdziałaniu tym awariom, obowiązki zakładu stwarzającego takie zagrożenie, obowiązki organów administracji w tym zakresie oraz zagadnienia dotyczące współpracy międzynarodowej (w przypadku wystąpienia awarii transgranicznych).

Dodatkowo wiele rozwiązań związanych z tym tematem zawartych jest w ustawie o ochronie przeciwpożarowej z dn. 24 sierpnia 1991 r. z późn. zm. i ustawie o Państwowej Straży Pożarnej z dn. 24 sierpnia 1991 r. z późn. zm.

Zgodnie z art. 3 ust. 23, POŚ przez poważną awarię należy rozumieć: „*zdarzenie, w szczególności emisję, pożar lub eksplozję, powstałe w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w których występuje jedna lub więcej niebezpiecznych substancji, prowadzące do natychmiastowego powstania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi lub środowiska lub powstania takiego zagrożenia z opóźnieniem*”. Z kolei poważna awaria przemysłowa to: „*poważna awaria w zakładzie*” (art. 3, ust. 24, POŚ).

Zakład stwarzający zagrożenie wystąpienia poważnej awarii przemysłowej w zależności od rodzaju, kategorii i ilości substancji niebezpiecznej będącej w jego posiadaniu zostaje uznany za zakład o zwiększonym lub dużym ryzyku wystąpienia awarii. Istotnym źródłem zagrożenia oprócz awarii w zakładach przemysłowych może być również transport i przeładunek substancji niebezpiecznych.

Obecnie na terenie powiatu włoszczowskiego nie są zlokalizowane żadne zakłady o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii oraz zakłady o zwiększonym ryzyku, stwarzające zagrożenie zaistnienia poważnej awarii przemysłowej [Program ochrony województwa świętokrzyskiego na lata 2011-2015].

Żadne z ustaleń projektu „Programu ochrony środowiska dla powiatu włoszczowskiego” nie spowoduje realizacji inwestycji która mogła by przyczynić się do zaistnienia w przyszłości poważnej awarii przemysłowej.

W celu ochrony obszaru powiatu włoszczowskiego przed skutkami ewentualnych poważnych awarii przemysłowych, zaproponowano realizację następujących kierunków działań ekologicznych:

- Stałe podnoszenie sprawności systemu zarządzania i reagowania kryzysowego,
- Monitoring prewencyjny potencjalnych sprawców awarii pod kątem spełniania wymogów bezpieczeństwa,
- Wyznaczenie miejsc postojowych pojazdów przewożących materiały niebezpieczne oraz wyznaczenie miejsc tymczasowego magazynowania odpadów z usuwania skutków wycieku materiałów niebezpiecznych w trakcie kolizji transportowej,

- Informowanie społeczeństwa o zagrożeniach powstałych w wyniku poważnej awarii przemysłowej i transportowej z udziałem materiałów niebezpiecznych,
- Edukacja społeczeństwa w zakresie przeciwdziałania i postępowania na wypadek zaistnienia awarii przemysłowej.

6. GŁÓWNE ISTNIEJĄCE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNE Z PUNKTY WIDZENIA REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU W SZCZEGÓLNOŚCI DOTYCZĄCE OBSZARÓW PODLEGAJĄCYCH OCHRONIE NA PODSTAWIE USTAWY O OCHRONIE PRZYRODY

W niniejszym rozdziale przedstawiono zdiagnozowane na obszarze powiatu włoszczowskiego najbardziej istotne problemy ochrony środowiska podzielone w zależności od dziedziny środowiska, której dotyczą:

• Powietrze atmosferyczne

- Zwiększona emisja pyłu PM10, a także benzo(a)pirenu B(a)P - pogorszenie stanu powietrza atmosferycznego względem 2009 roku,
- Brak gazyfikacji powiatu, przez co w okresach zimowych gospodarstwa indywidualne ogrzewane są węglem.

• Zasoby wodne

- Niewystarczający stopień skanalizowania powiatu,
- Mała ilość wód powierzchniowych charakteryzujących się dobrym stanem chemicznym.

• Gleby użytkowane rolniczo

- Wysokie zakwaszenie ponad połowy gleb (61% gleb wymaga wapnowania),
- Znaczny areał gruntów odłogujących i źle rolniczo wykorzystanych, które utraciły pożądaną kulturę rolną,
- Niewłaściwie działające melioracje wodne, powodujące nadmierne przesuszanie gleb,
- Występująca punktowo podwyższona zawartość kadmu, cynku i siarki siarczanowej.

• Wpływ działalności górniczej

- Odkrywkowy system wydobywania na terenie powiatu włoszczowskiego, powoduje powstawanie przekształceń powierzchni terenu, wyrobisk, hałd odpadów przerobczych i złożowych, niekiedy osuszanie gruntów i zanieczyszczenie wód i powietrza atmosferycznego.

• Gospodarka odpadami

- Składowanie odpadów jako dominujący proces unieszkodliwiania odpadów,
- Powstające dzikie wysypiska odpadów .

7. INFORMACJE O MOŻLIWYM TRANSGRANICZNYM ODDZIAŁYWANIU NA ŚRODOWISKO

Według zapisów ustawy Prawo ochrony środowiska i ustaleń Konwencji o ocenach oddziaływania na środowisko w kontekście transgranicznym, sporządzonej w Espoo dnia 25 lutego 1991 r. (Dz. U. z 1999 r., Nr 96, poz. 1110), jako oddziaływanie transgraniczne określa się „*jakiegokolwiek oddziaływanie, nie mające wyłącznie charakteru globalnego, na terenie podlegającym jurysdykcji Strony, spowodowane planowaną działalnością, której fizyczna przyczyna jest w całości lub częściowo położona na terenie podlegającym jurysdykcji innej Strony; przy czym „oddziaływanie” oznacza jakiegokolwiek skutek planowanej działalności dla środowiska z uwzględnieniem: zdrowia i bezpieczeństwa ludzi, flory, fauny, gleby, powietrza, wody, klimatu, krajobrazu i pomników historii lub innych budowli albo wzajemnych oddziaływań między tymi czynnikami; obejmuje ono również skutki dla dziedzictwa kultury lub dla warunków społeczno-gospodarczych spowodowane zmianami tych czynników*”.

Powiat włoszczowski nie jest położony w obszarze przygranicznym, a realizacja projektowanych przedsięwzięć w projektowanym powiatowym „Programie ochrony środowiska” nie generuje żadnych konsekwencji dla ewentualnych skutków środowiskowych, których charakter mógłby posiadać znaczenie transgraniczne.

Skala przedsięwzięć zaproponowanych do realizacji w ramach projektu „Programu ochrony środowiska dla powiatu włoszczowskiego” ma charakter lokalny i ewentualne negatywne oddziaływanie projektowanych przedsięwzięć będzie miało niewielki zasięg. Na etapie sporządzania prognozy stwierdzono, że realizacja działań określonych w projekcie Programu, nie wskazuje na możliwość negatywnego transgranicznego oddziaływania na środowisko, mogącego objąć terytorium innych państw.

8. ROZWIĄZANIA MAJĄCE NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZANIE LUB KOMPENSACJĘ PRZYRODNICZĄ NIEKORZYSTNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO SKUTKÓW REALIZACJI PROJEKTU PROGRAMU, W SZCZEGÓLNOŚCI NA CELE I PRZEDMIOT OCHRONY OBSZARU NATURA 2000 ORAZ INTEGRALNOŚĆ TEGO OBSZARU

Podczas realizacji działań zawartych w Projekcie Programu ochrony środowiska należy podjąć środki zapobiegające oraz ograniczające prawdopodobnie negatywne oddziaływanie na środowisko.

Do środków zapobiegawczych należy zaliczyć:

- zapewnienie wysokiego poziomu przebiegu procedur oceny oddziaływania na środowisko dla poszczególnych przedsięwzięć z realizacji „Programu ochrony środowiska dla powiatu włoszczowskiego na lata 2012-2015”,
- prowadzenie monitoringu wraz z analizą wyników badań stanu jakości środowiska oraz podejmowanie działań adekwatnych do otrzymanych wyników,
- zapewnienie zgodności wydawanych decyzji administracyjnych z „Programem ochrony środowiska” oraz dokumentami prawnymi,
- konsolidacja informacji o stanie i ochronie środowiska (obecnie są one w posiadaniu różnych podmiotów - Urząd Wojewódzki, WIOŚ, Urzędy Gmin),
- wzmocnienie funkcji kontrolnych służb ochrony środowiska i skuteczne egzekwowanie zapisów określonych w decyzjach administracyjnych, regulaminach utrzymania czystości i porządku w gminach oraz w innych szczegółowych przepisach prawnych,
- prowadzenie działań edukacyjno-informacyjnych dla społeczeństwa.

Realizacja zadań przedstawionych w projekcie „Programu ochrony środowiska dla powiatu włoszczowskiego na lata 2012- 2015” nie wpłynie negatywnie na walory przyrodnicze. Jedynie w trakcie realizacji inwestycji proekologicznych gdzie zachodzić będzie konieczność prowadzenia prac budowlanych (głównie wykopów ziemnych), można się spodziewać przejściowego oddziaływania skutków realizacji tych zadań na środowisko przyrodnicze. Przedsięwzięcia te związane są z nieuniknioną ingerencją w świat roślinności i zwierząt. Oddziaływania te mogą być związane głównie z fazami budowlanymi realizacji inwestycji proekologicznych takich jak:

- wymiana i budowa wodociągów i kanalizacji,
- budowa oczyszczalni ścieków,
- budowa zbiorników retencyjnych,
- budowa wałów przeciwpowodziowych,
- budowa obwodnic drogowych.

Negatywne oddziaływanie większości inwestycji na środowisko przyrodnicze można ograniczyć do minimalnego poziomu poprzez odpowiedni, najkorzystniejszy wybór lokalizacji oraz odpowiedni dobór rozwiązań technicznych, technologicznych i organizacyjnych, ponieważ wielkość

wywoływanych przez nie oddziaływań środowiskowych zależy w znacznym stopniu od lokalnych uwarunkowań i zastosowanych rozwiązań ograniczających negatywny wpływ na środowisko. Wybór najlepszego wariantu na etapie projektu, uwzględniającego potrzeby ochrony środowiska zarówno na etapie budowy jak i w fazie eksploatacji inwestycji, pozwoli istotnie ograniczyć te oddziaływania. Do ogólnych działań ograniczających potencjalnie negatywne oddziaływanie można zaliczyć:

- prawidłowe zabezpieczenie techniczne sprzętu budowlanego i placu budowy, szczególnie w miejscach styku z ekosystemami wrażliwymi na zmiany warunków siedliskowych,
- selektywne gromadzenie powstających odpadów oraz przekazywanie ich uprawnionym firmom do unieszkodliwienia lub odzysku,
- stosowanie odpowiednich technologii, materiałów i rozwiązań konstrukcyjnych (BAT),
- stosowanie zasady wkomponowywania w krajobraz elementów dysharmonijnych,
- prowadzenie konsultacji na etapach koncepcji i projektu szczegółowego ze społecznością lokalną, organizacjami ekologicznymi, wybitnymi autorytetami w dziedzinie ochrony przyrody.

9. ANALIZA MOŻLIWOŚCI ZASTOSOWANIA ROZWIĄZAŃ ALTERNATYWNYCH DO PRZEDSTAWIONYCH W PROJEKCIE PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU

Większość proponowanych do realizacji przedsięwzięć w ramach analizowanego projektu „Programu ochrony środowiska dla powiatu włoszczowskiego” ma jednoznaczny pozytywny wpływ na środowisko i proponowanie rozwiązań alternatywnych jest nieuzasadnione. Rozwiązania alternatywne dla przedsięwzięć poprawiających walory środowiskowe nie mają uzasadnienia ani z formalnego ani z ekologicznego punktu widzenia. Ponadto prognoza ta ma charakter strategiczny i w związku z tym brak jest możliwości precyzyjnego określenia rozwiązań alternatywnych dla poszczególnych działań.

Skutki podejmowanych działań zależą od lokalnej chłonności środowiska lub też od występowania w rejonie realizacji przedsięwzięcia, tzw. obszarów wrażliwych, dlatego na etapie projektowania nowych inwestycji należy szczegółowo rozważyć kilka wariantów tak, aby możliwy był wybór takiego, który w najmniejszym stopniu będzie negatywnie oddziaływać na środowisko. Warianty alternatywne mogą być rozpatrywane pod względem: lokalizacji, konstrukcji i technologii, organizacji czy też nie podjęcia realizacji przedsięwzięcia.

10. WSKAZANIE NAPOTKANYCH TRUDNOŚCI WYNIKAJĄCYCH Z NIEDOSTATKÓW TECHNIKI LUB LUK WE WSPÓŁCZESNEJ WIEDZY, NAPOTKANYCH W TRAKCIE OPRACOWANIA PROGRAMU

Strategiczna ocena oddziaływania powiatowego programu ochrony środowiska odnosi się do szerokiego zakresu powiązanych ze sobą celów i kierunków działań w szeroko rozumianym temacie ochrony środowiska. Przedstawione zagadnienia posiadają charakter bardziej wytycznych i wskazówek niż konkretnych rozwiązań projektowych jak to ma miejsce w trakcie oceny oddziaływania planowanych przedsięwzięć szczegółowych. Nie ma tu więc możliwości odniesienia się do konkretnych rozwiązań technicznych.

Poziom szczegółowości prowadzonej oceny oddziaływania jest ściśle powiązany z poziomem szczegółowości ocenianego projektu Programu ochrony środowiska. Program ochrony środowiska nie jest dokumentem decyzyjnym ale doradczym. Wskazuje cele i kierunki w jakich należy podążać dla osiągnięcia zadowalającego stanu środowiska na terenie powiatu.

W związku z powyższym, możliwe jest zastosowanie jedynie metody opisowej (jakościowej), co związane jest z poziomem szczegółowości powiatowego programu ochrony środowiska - nie ma możliwości odniesienia się do konkretnych parametrów dotyczących poszczególnych planowanych inwestycji, co uniemożliwia zastosowanie bardziej precyzyjnej metodyki (ilościowej), ujednoliconej dla wszystkich planowanych przedsięwzięć.

Z uwagi na skomplikowany i długotrwały proces inwestycyjny nie jest możliwe dokładne określenie czasu rozpoczęcia i zakończenia prac budowlanych przy realizacji poszczególnych przedsięwzięć, co również uniemożliwia oszacowanie oddziaływań skumulowanych i zastosowania modelowania do obliczenia oddziaływań w sytuacji najbardziej niekorzystnej.

Obecnie w trakcie opracowywania są plany zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000, które mogłyby być istotnym źródłem informacji (np. w zakresie identyfikacji zagrożeń) dla opracowania niniejszej prognozy oddziaływania projektu programu ochrony środowiska dla powiatu włoszczowskiego. Poza tym nie stwierdzono istotnych niedostatków lub braków materiałów, które ograniczyłyby możliwość wykonania niniejszej prognozy.

11. PROPOZYCJE DOTYCZĄCE PRZEWIDYWANYCH METOD ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU ORAZ CZĘSTOTLIWOŚCI JEJ PRZEPROWADZANIA

Analiza skutków realizacji Programu ochrony środowiska może być przeprowadzona z wykorzystaniem:

- analizy realizacji Programu w ramach obowiązkowych raportów z wykonania programu ochrony środowiska realizowanych przez Zarząd Powiatu w cyklach dwuletnich,
- analizy wyników Państwowego Monitoringu Środowiska realizowanego przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Kielcach oraz Główny Inspektorat Ochrony Środowiska,

W projekcie Programu zaproponowano system sprawozdawczości, oparty na wskaźnikach (miernikach) stanu środowiska i zmian presji na środowisko. W tabeli poniżej przedstawiono wskaźniki oceny skutków realizacji postanowień zawartych w projekcie Programu. Określenie wskaźników wymaga posiadania odpowiednich informacji pochodzących przede wszystkim z monitoringu środowiska czy też danych statystycznych. Informacje te powinny być opracowane co 2 lata. W oparciu o analizę zmiany wskaźników w poszczególnych latach możliwa będzie ocena skutków realizacji postanowień zawartych w projekcie aktualizacji „Programu ochrony środowiska dla powiatu włoszczowskiego na lata 2012-2015”. Wykaz proponowanych wskaźników przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 21. Wskaźniki monitoringu „Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Włoszczowskiego na lata 2012 – 2015 z perspektywą do roku 2019”.

Lp.	Wskaźnik	Wymiar wskaźnika
WSKAŹNIK STANU ŚRODOWISKA		
1.	Jakość wód powierzchniowych	Wg rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 20 sierpnia 2008 roku w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych (Dz. U. Nr 162, poz.1008).
2.	Jakość wód podziemnych	Wg rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2008 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu wód podziemnych (Dz. U. Nr 143, poz. 896).
3.	Jakość powietrza	Klasa ogólna w zakresie: ochrony zdrowia, ochrony roślin Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 03.03.2008 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. Nr 47, poz. 281)
4.	Przekroczenia poziomu hałasu przemysłowego	[dB]
5.	Lesistość	Udział lasów w powierzchni powiatu ogółem [%]
6.	Ochrona przyrody GUS	Powierzchnia parków narodowych [ha]
7.		Powierzchnia rezerwatów przyrody [ha]
8.		Powierzchnia parków krajobrazowych [ha]

9.		Powierzchnia obszarów chronionego krajobrazu [ha]
10.		Powierzchnia użytków ekologicznych [ha]
11.		Powierzchnia stanowisk dokumentacyjnych [ha]
12.		Powierzchnia zespołów przyrodniczo-krajobrazowych [ha]
WSKAŹNIKI PRESJI NA ŚRODOWISKO		
1.	Emisja pyłów i gazów do powietrza	Emisja zanieczyszczeń pyłowych ogółem [Mg/rok]
2.		Emisja zanieczyszczeń pyłowych ze spalania paliw [Mg/rok]
3.		Emisja zanieczyszczeń pyłowych cementowo wapiennicze i materiały ogniotrwałe [Mg/rok]
4.		Emisja zanieczyszczeń pyłowych węglowo-grafitowe, sadza [Mg/rok]
5.		Emisja zanieczyszczeń gazowych ogółem [Mg/rok]
6.		Emisja zanieczyszczeń gazowych SO ₂ [Mg/rok]
7.		Emisja zanieczyszczeń gazowych NO _x [Mg/rok]
8.		Emisja zanieczyszczeń gazowych CO [Mg/rok]
9.		Emisja zanieczyszczeń gazowych CO ₂ [Mg/rok]
10.		Emisja zanieczyszczeń gazowych pozostałe [Mg/rok]
11.	Wody	Zużycie wody ogółem [tys. m ³ /rok], w tym: Przemysł Gospodarstwa domowe
12.		Długość sieci wodociągowej [km]
13.		Długość sieci kanalizacyjnej [km]
14.		Ilość ścieków wymagających oczyszczenia [tys. m ³ /rok]
15.		Ilość ścieków poddanych oczyszczeniu [%]
16.	Uwarunkowania społeczno-ekonomiczne	Liczba mieszkańców powiatu włoszczowskiego [osoby]
17.		Liczba zarejestrowanych bezrobotnych [osoby]
WSKAŹNIKI REAKCJI DZIAŁAŃ ZAPOBIEGAWCZYCH		
1.	Kanalizacja	Ludność obsługiwana przez oczyszczalnię ścieków [%.]
2.	Zanieczyszczenia zatrzymane lub zneutralizowane w urządzeniach do redukcji	Zanieczyszczenia pyłowe [Mg/rok]
3.		Zanieczyszczenia gazowe [Mg/rok]
4.	Nakłady na edukację ekologiczną	nakłady rzeczywiste [zł]
5.	Nakłady na ochronę powietrza	nakłady rzeczywiste [zł]
6.	Nakłady na ochronę wód	nakłady rzeczywiste [zł]
7.	Nakłady na ochronę przyrody	nakłady rzeczywiste [zł]
8.	Nakłady na leśnictwo	nakłady rzeczywiste [zł]

Bezpośrednim wskaźnikiem zaawansowania realizacji zadań przedstawionych w Programie będzie wysokość ponoszonych nakładów finansowych. Uzyskane efekty rzeczowe, zweryfikowane przez ocenę stanu jakości i dotrzymywania norm środowiskowych, dokonaną w ramach systemu monitoringu, ilustrować będą stopień zaawansowania realizacji Programu i umożliwić dokonywanie na bieżąco niezbędnych korekt w tym dokumencie.

Ocena stopnia realizacji Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Włoszczowskiego w zostanie wykonana w najbliższym okresie sprawozdawczym za lata 2011 – 2012 i przedstawiona zostanie Radzie Powiatu, w Raporcie z realizacji Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Włoszczowskiego przy uwzględnieniu powyższych mierników.

12. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM

Przedmiotem niniejszej prognozy oddziaływania na środowisko, jest projekt aktualizacji „Programu ochrony środowiska dla Powiatu Włoszczowskiego na lata 2012-2015 z perspektywą do roku 2019” stanowiący aktualizację dokumentu programowego opracowanego na lata 2007 – 2011, w roku 2007, zatwierdzonego uchwałą nr XII/68/07 Rady Powiatu Włoszczowskiego z dnia 13 grudnia 2007 r.

Opracowując projekt aktualizacji „Programu ochrony środowiska dla Powiatu Włoszczowskiego na lata 2012-2015 z perspektywą do roku 2019”, Zarząd Powiatu Włoszczowskiego zobowiązany jest do przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko tego dokumentu programowego. Powyższy obowiązek nałożony został w art. 46, Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. z 2010 r. Nr 119, poz. 804).

Zakres niniejszej prognozy został uzgodniony pismem z dn. 26.09.2011r. nr WPN-II.411.17.2011.MO, Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Kielcach oraz pismem Świętokrzyskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego z dn. 27.09.2011r nr SEV.9022.5.71.2011.

Prognoza została sporządzona na podstawie szczegółowej analizy treści projektu zaktualizowanego „Programu ochrony środowiska dla powiatu włoszczowskiego” i stanowi określenie prawdopodobnych skutków dla środowiska, jakie mogą zaistnieć w wyniku podjęcia realizacji powyższego dokumentu lub w przypadku jego zaniechania.

Prognoza jest dokumentem wspierającym proces decyzyjny i procedurę konsultacji społecznej. Prognoza, wskazuje również na możliwe negatywne skutki realizacji analizowanego dokumentu oraz przedstawia zalecenia dotyczące przeciwdziałania ewentualnym negatywnym skutkom oraz wskazuje sposoby ich minimalizacji. Wnioski i rekomendacje zawarte w Prognozie powinny być włączone do realizacji w związku z opracowaniem projektu aktualizacji „Programu ochrony środowiska dla powiatu włoszczowskiego”.

Celem podstawowym prognozy jest identyfikacja potencjalnych oddziaływań skutków wykonania Programu ochrony środowiska dla powiatu włoszczowskiego na środowisko i stwierdzenie czy realizacja proponowanych zadań będzie sprzyjać ochronie środowiska i zrównoważonemu rozwojowi gospodarczemu powiatu.

Analiza celów ustanowionych w projekcie „Programu ochrony środowiska dla powiatu włoszczowskiego” wykazała, że są zgodne i realizują cele środowiskowe wyznaczone w dokumentach strategicznych kraju, województwa i powiatu. Dokumentami strategicznymi w zakresie ochrony środowiska są:

- „Polityka Ekologiczna Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016”,
- „Program ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego na lata 2011-2015”,

- „Strategia Rozwoju Powiatu Włoszczowskiego”,
- „Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Włoszczowskiego”.

Zdiagnozowane główne problemy ochrony środowiska na terenie powiatu włoszczowskiego, istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu związane są z:

- zagrożeniem wód powierzchniowych i podziemnych,
- zanieczyszczeniem powietrza,
- gospodarką odpadami,
- oddziaływaniem hałasu komunikacyjnego.

Powiat włoszczowski jest obszarem typowo rolniczym z ukierunkowaniem w przyszłości na działalność rolniczo-rekreacyjno-usługową. Ze względu na duże walory przyrodniczo-krajobrazowe większa część powiatu włoszczowskiego została objęta prawną ochroną przyrody. Walory te w połączeniu z bogatymi zasobami dziedzictwa kulturowego w sposób szczególny predysponują powiat do rozwoju turystyki, a zwłaszcza agroturystyki.

Głównym założeniem aktualizacji Programu ochrony środowiska dla powiatu włoszczowskiego” jest ograniczenie zanieczyszczenia środowiska i poprawa jego stanu.

Wdrożenie Programu nie spowoduje powstania nowych zagrożeń lub innych istotnych uciążliwości dla środowiska powiatu, a prawidłowa jego realizacja przyniesie wymierne efekty ekologiczne w postaci minimalizacji antropopresji na środowisko. Realizacja Programu nie spowoduje ingerencji i przekształceń w środowisku naturalnym o wysokich walorach przyrodniczych, nie wpłynie negatywnie na obszary chronione cenne przyrodniczo.

Możliwe negatywne oddziaływanie na środowisko przyrodnicze inwestycji proekologicznych, których realizacja wynika z celów i kierunków działań zawartych w Programie, ograniczało się będzie w większości przypadków jedynie do etapu realizacji inwestycji (etapu prac budowlanych związanych z planowaną inwestycją), który wiąże się najczęściej z przejściową podwyższoną emisją hałasu, emisją spalin z maszyn budowlanych, lub zwiększoną emisją pyłów. Negatywne oddziaływania na środowisko przyrodnicze związane z etapem realizacji inwestycji są oddziaływaniami krótkotrwałymi, odwracalnymi, o ograniczonym lokalnym charakterze.

Po zakończeniu fazy realizacyjnej, oddziaływanie na środowisko inwestycji ekologicznych (typu oczyszczalnie, kanalizacje, zbiorniki retencyjne i in.) ulega na etapie eksploatacji odwróceniu co oznacza że zaczynają one oddziaływać pozytywnie na środowisko dając zauważalną poprawę stanu tych elementów środowiska które mają chronić (np. ochrona wód powierzchniowych w wyniku oczyszczania ścieków komunalnych)..

Z uwagi na charakter przedsięwzięć przewidzianych do realizacji oraz ich prawdopodobną lokalizację, na żadnym z etapów realizacji nie będą występowały niekorzystne oddziaływania na istniejące formy ochrony przyrody, w tym na obszary Natura 2000.

Ze względu na lokalny charakter działań i ograniczony zasięg przestrzenny terenu objętego Programem, oraz znaczne odległości powiatu włoszczowskiego od granic państwa, skutki realizacji ustaleń Programu, nie będą oddziaływać transgranicznie.

Realizacja niektórych przedsięwzięć szczegółowych wynikających z przyjęcia celów i kierunków działań w zakresie ochrony środowiska na terenie powiatu, będzie wymagać przeprowadzenia szerokich konsultacji społecznych oraz sporządzenia szczegółowych raportów o oddziaływaniu na środowisko, a w razie stwierdzenia takiej konieczności, przeprowadzenia kompensacji przyrodniczej stosownej do zmian wywołanych realizacją inwestycji.

Podczas realizacji działań zawartych w Projekcie Programu ochrony środowiska należy podjąć środki zapobiegające oraz ograniczające prawdopodobne negatywne oddziaływanie na środowisko.

Do środków zapobiegawczych należy zaliczyć:

- zapewnienie wysokiego poziomu przebiegu procedur oceny oddziaływania na środowisko dla poszczególnych przedsięwzięć szczegółowych,
- prowadzenie monitoringu realizacji Programu wraz z analizą stanu środowiska oraz podejmowanie działań adekwatnych do otrzymanych wyników,
- zapewnienie zgodności wydawanych decyzji administracyjnych z Programem ochrony środowiska oraz innymi aktami prawnymi,
- konsolidacja informacji o stanie i ochronie środowiska,
- wzmocnienie funkcji kontrolnej służb ochrony środowiska i skuteczna egzekucja zapisów określonych w decyzjach administracyjnych, regulaminach utrzymania czystości i porządku w gminach oraz w przepisach prawnych,
- ciągłe prowadzenie akcji edukacyjno-informacyjnych dla społeczeństwa.

13. SPIS WYKORZYSTANYCH MATERIAŁÓW

1. Ankieta dla potrzeb opracowania programu ochrony środowiska - Gmina Włoszczowa.
2. Ankieta dla potrzeb opracowania programu ochrony środowiska - Gmina Kluczewsko.
3. Ankieta dla potrzeb opracowania programu ochrony środowiska - Gmina Krasocin.
4. Ankieta dla potrzeb opracowania programu ochrony środowiska - Gmina Moskorzew.
5. Ankieta dla potrzeb opracowania programu ochrony środowiska - Gmina Radków.
6. Ankieta dla potrzeb opracowania programu ochrony środowiska - Gmina Secemin.
7. Główny Urząd statystyczny, 2010; Ochrona Środowiska, Materiały i opracowania statystyczne, Warszawa 2011.
8. II Polityka ekologiczna państwa. Warszawa, czerwiec 2000.
9. Polityka ekologiczna państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016, Ministerstwo Środowiska, Warszawa 2008 r.
10. Wytyczne sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym. Ministerstwo Środowiska, Warszawa 2002.
11. Informacje Starostwa Powiatowego we Włoszczowie.
12. Informacje Urzędu Gminy Kluczewsko.
13. Informacje Urzędu Gminy Krasocin.
14. Informacje Urzędu Gminy Moskorzew.
15. Informacje Urzędu Gminy Radków.
16. Informacje Urzędu Gminy Secemin.
17. Ustawa Prawo ochrony środowiska z dn. 27 kwietnia 2001 r. (Dz. U. z 2008r. nr 25, poz. 150, tekst jednolity z późn. zm. wraz z rozporządzeniami wykonawczymi).
18. Kleczkowski A.S. (red.), 1984 - Ochrona wód podziemnych. Wydawnictwa Geologiczne, Warszawa, 328.
19. Kleczkowski A.S. 1990 (red.) – Mapa obszarów Głównych Zbiorników Wód Podziemnych (GZWP) w Polsce wymagających szczególnej ochrony. Skala 1:500 000. Instytut Hydrogeologii i Geologii Inżynierskiej AGH, Kraków.
20. Malinowski J. (red), 1991 – Hydrogeologia – Budowa geologiczna Polski. Wydawnictwa Geologiczne, Warszawa.
21. Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Włoszczowskiego na lata 2007-2011, IGSMiE PAN w Krakowie, 2007.
22. Raport z wykonania Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Włoszczowskiego za lata 2009-2010. Włoszczowa 2011.
23. Sprawozdanie z realizacji planu gospodarki odpadami dla powiatu włoszczowskiego za lata 2009-2010. Włoszczowa 2011.
24. Projekt europejskiej sieci ekologicznej NATURA 2000.
25. Stan środowiska w Województwie Świętokrzyskim w latach 2009- 2010. Biblioteka Monitoringu Środowiska, Kielce 2011.
26. Strategia Rozwoju Powiatu Włoszczowskiego, Włoszczowa 2001.
27. Plan rozwoju lokalnego Powiatu Włoszczowskiego, Włoszczowa 2004.
28. Zarząd Województwa Świętokrzyskiego, 2011; Program Ochrony Środowiska dla Województwa Świętokrzyskiego na lata 2011 – 2015.
29. Strategia działania wojewódzkiego funduszu ochrony środowiska w Kielcach na lata 2009-2012. Kielce 2008.
30. WIOŚ: Wyniki oceny stanu jednolitych części wód powierzchniowych województwa świętokrzyskiego w latach 2007-2009, Kielce 2011 r.
31. WIOŚ: Wyniki pomiarów jakości wód podziemnych w województwie świętokrzyskim w roku 2009, Kielce 2010 r.
32. WIOŚ: Wyniki pomiarów jakości wód podziemnych w województwie świętokrzyskim w roku 2010, Kielce 2011 r.
33. Program małej retencji dla województwa świętokrzyskiego, Wrocław 2006.
34. Program ochrony powietrza dla województwa świętokrzyskiego Część B strefa świętokrzyska ze względu na przekroczenia pyłu PM10 i benzo(a)pirenu. Kielce 2011.
35. Program ochrony powietrza dla województwa świętokrzyskiego Część C strefa świętokrzyska ze względu na przekroczenia ozonu. Kielce 2011.